

לומד יקר

בספר זה הושקעו מאמצים רבים.
ניתן להשיג ספר זה בכל חנויות
הספרים, או בהפצה הראשית (גם
במשלוחים):

ספרי אברמוביץ'
035782270

לימוד פורה

בית הלחמי

שבת

חיברתי וערכתי בחסד ה' עלי

מתנאל ברוך ישי

עלי תובב"א

© כל הזכויות שמורות להוצאת "בית הלחמי"

ניתן לצלם, להעתיק, להפיץ ולפרסם למטרות לימוד בלבד

נדפס בארץ הקודש

הספר הודפס בחסות

משרד השידוכים דו-לב, בהנהלת הראלה ישי
לפרטים והרשמה:

ירושלים: 02-6222999 / תל-אביב: 03-6565000
באר שבע: 08-6436111 / אשדוד: 08-8651111

עיצוב וגרפיקה - סטודיו ולדמן

כריכה - אדרת

מפתחות - הרב שלמה גינצלר

הארות הערות ותיקונים יתקבלו בברכה

במייל: beithalahmi@gmail.com

הפצה ראשית:

ספרי אברמוביץ - 052-761-8947 , 03-578-2270

נועם הספר - 053-593-3880

תשפ"ה, כסלו - מהדורה ראשונה

תשפ"ו, אדר - מהדורה שניה

במהדורה זו הושקעו שעות רבות והון רב ע"מ שיהיה הספר נקי מכל טעות
ושגיאה. אמנם כבר ידוע מאמר החכם 'כשם שאי אפשר לבר בלי תבן כך אי
אפשר לספר בלא טעות', ובפרט בספר זה שמורכב מריבוי פוסקים וסגנונות
שונים. לכן נבקש מהמעיינים בספר זה, שאם ימצאו טעות או הערה כל שהיא,
יודיעו לנו למען יתוקן הדבר אי"ה במהדורה הבאה.
הארות הערות ותיקונים יש לשלוח למייל: beithalahmi@gmail.com

תוכן העניינים

111	דין מי שהחשיך לו בדרך	סימן רסו	9	הקדמה
116	דיני התפלה בערב שבת	סימן רסז	13	אל הלומד
118	דין הטועה בתפלת השבת	סימן רסח	17	סימן רמב להזהר בכבוד שבת
122	דין הקידוש בבית הכנסת	סימן רסט	19	סימן רמג דין המשכיר שדה ומרחץ לכותי
123	לומר משנת במה מדליקין	סימן ער		סימן רמד איזו מלאכות יכול האינו יהודי לעשות בעד ישראל
124	דיני קידוש על היין	סימן רעא	22	סימן רמה ישראל ואינו יהודי שותפין, איך יתנהגו בשבת
132	על איזה יין מקדשים	סימן ררב	26	סימן רמו דיני השאלה והשכרה לאינו יהודי בשבת
136	שיהיה הקידוש במקום סעודה	סימן רעג	29	סימן רמז דין אינם יהודים המביאים כתבים בשבת
140	דיני בציעת הפת בשבת	סימן עדר	34	סימן רמח דין המפליג בספינה וההולך בשיירא בשבת
	דברים האסורים לעשות לאור הנר בשבת	סימן ערה	36	סימן רמט דינים השייכים לערב שבת
142	דיני נר שהדליק אינו יהודי בשבת	סימן רעו	40	סימן רנ הכנת הסעודות לשבת
146	שלא לגרום כיבוי הנר	סימן רעז	43	סימן רנא שלא לעשות מלאכה בערב שבת מן המנחה ולמעלה
149	שיכול לכבות הנר בשביל החולה	סימן רעה	45	סימן רנב מלאכות המותרים והאסורים להתחיל בערב שבת כדי שיהיו נגמרים בשבת
153	דיני טלטול הנר בשבת 204	סימן רעט	47	סימן רנג דין כירה ותנור ליתן עליה הקדירות בערב שבת
157	תשמיש המטה בשבת	סימן רפ	54	סימן רנד דיני תבשילין המוכנים מערב שבת כדי להגמר בשבת
158	שלא יכרע ב'זלך' אנחנו מודים'	סימן רפא	67	סימן רנה הכנת האש קודם הכנסת שבת
159	קריאת התורה והמפטיר בשבת	סימן רפב	73	סימן רנו ששה תקיעות שהיו תוקעין בערב שבת
	למה אין מוציאין שני ספרי תורה בשבת	סימן רפג	75	סימן רנז דיני הטמנת חמין שמוותר להשים ערב שבת דבר קר על קדירה חמה
162	דיני הפטרה וברכותיה	סימן רפד	83	סימן רנט כמה דיני הטמנה וטלטולם
163	לקרוא הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום	סימן רפה	85	סימן רס דיני הכנסת שבת
166	דיני תפלת מוסף בשבת	סימן רפו	88	סימן רסא זמן הדלקת הנרות לשבת
169	ניחום אבלים וביקור חולים בשבת	סימן רפז	90	סימן רסב לקדש השבת בשולחן ערוך ובכסות נקיה
171	דין תענית ודין תענית חלום בשבת	סימן רפח		סימן רסג מי ומי המדליקין, ואם טעו ביום המעונן
172	סדר סעודת שחרית של שבת	סימן רפט	96	סימן רסד דיני הפתילה והשמן
176	בשבת ישלים מאה ברכות בפירות	סימן רצ	104	סימן רסה דין כלים הנתנים תחת הנר
178	דין תפלת מנחה בשבת	סימן רצב	109	
182	דיני ערבית במוצאי שבת	סימן רצג		
183	דיני הבדלה בתפלה	סימן רצד		
185	הבדלה שעושה שליח ציבור	סימן רצה		
187	דיני הבדלה על היין	סימן רצו		
188				

	סימן רצז דיני בשמים להבדלה	193
	סימן רחצ דיני נר הבדלה	195
	סימן רצט שלא לאכול ולא לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל	200
	סימן ש שיסדר שולחנו במוצאי שבת	205
	סימן שא באיזה כלים מותר לצאת בשבת ואיזה מהם אסורים	206
	סימן שב דיני נקוי וקיפול הבגדים בשבת	227
	סימן שג דיני תכשיטי אשה	238
	סימן דש על איזה עבד מצווה על שביתתו	248
	סימן שה במה בהמה יוצאת בשבת	251
	סימן שו באיזה חפצים מותר לדבר בשבת	258
	סימן שז דיני שבת התלויים בדיבור דברים המותרים והאסורים לטלטל בשבת	265
	סימן שח דיני שבת התלויים בדיבור דברים המותרים והאסורים לטלטל בשבת	275
	סימן שט טלטול על ידי דבר אחר אם מותר בשבת	298
	סימן שי דיני מוקצה בשבת	301
	סימן שיא דיני מת בשבת ושאר טלטול מן הצד	307
	סימן שיב הנצרך לנקביו במה מקנה בשבת	312
	סימן שיג טלטול דלת וחלון והמנעול בשבת	316
	סימן שיד דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת	322
	סימן שטו דברים האסורים משום אוהל בשבת	331
	סימן שטז צידה האסורה והמותרת בשבת, ושלא ישפשף הרוק	340
	סימן שיז דין קשירה ועניבה בשבת	351
	סימן שיח דין המבשל בשבת	359
	סימן שיט דין הבורר בשבת	381
	סימן שכ דיני סחיטה בשבת	393
	סימן שכא דיני תולש בשבת, ודין טוחן, ודיני תיקוני מאכל או מעבד ולש	404
	סימן שכב דיני הכנת מאכל לבהמה לשבת	417
	סימן שכג דיני השאלה וקנין צרכי שבת והדחת הכלים ותיקון וטבילתן בשבת	422
	סימן שכד דיני הכנת מאכל לבהמה לשבת	427
	סימן שכה אינו יהודי שעשה מלאכה בעד ישראל	433
	סימן שכו דיני רחיצה בשבת	444
	סימן שכז דיני סיכה בשבת	450
	סימן שכח דין חולה בשבת	452
	סימן שכט על מי מחללין שבת	472
	סימן של דיני יולדת בשבת	475
	סימן שלא דין מילה בשבת	481
	סימן שלב שלא לילד הבהמה בשבת	488
	סימן שלג שלא לפנות אוצר בשבת	490
	סימן שלד דיני דליקה בשבת	492
	סימן שלה דין חבית שנשברה	504
	סימן שלו אם מותר לילך על גבי העשבים, וכן באילן	507
	סימן שלז דין כיבוד הבית ודבר שאינו מתכוין	516
	סימן שלח דברים האסורים בשבת משום השמעת קול	519
	סימן שלט כמה דינים פרטיים הנוהגין בשבת	524
	סימן שמ כמה דינים מדברים האסורים בשבת כעין תולדות מאבות	531
	סימן שמא היתר נדרים בשבת	541
	סימן שמב בין השמשות מותר לעשות דברים שאסרו חז"ל משום גזירה	542
	סימן שמג דיני קטן בשבת	543
	סימן שדמ דין ההולך במדבר בשבת	546
	מבחנים לחזרה	549
	מפתח ראשי תיבות	573
	מפתח עניינים	577
	ערכים ראשיים	579
	מפתח מפורט	581

בס"ד, ח' שבט תשפ"ד, 4-755/פ"ד

דברי ברכה

יבוא על הברכה האברך הנעלה, משנתו סדורה וערוכה, עמו עוז ותושיה, שוקד באהלה של תורה, אוצר כלי חמדה, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו הרב רבי **מתנאל ישי** נר"ו.

ראיתי את עמלו לסכם ולפרט הלכות שבת, וקיבץ כעמיר גורנה, וגמר חיפוש מחיפוש, מדברי רבותינו הפוסקים, ובעיקר מספריו החשובים של מרן פוסק הדור אאמו"ר זצוק"ל ומהספרים ילקוט יוסף הלכות שבת, וגם הביא מנהגי האשכנזים ובעיקר מפסקיו של הגרש"ז אורבך זצוק"ל כפי אשר השיגה ידו, סיכם ותמצית הדינים והמקורות בשפה ברורה וקלה, בסדר נאה ונוכח, בטוב טעם ודעת דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, אשריו ואשרי חלקו שעמלו בתורה, וניכרים הדברים ממה שכתב, ויהיה לתועלת לשינון וחזרה במהירות וקלות לנבחנים הרוצים לקבל תעודת כושר, ולפעלא טבא אמינא, איישר חיליה לאורייתא.

והנה העצה היעוצה לכל אברך ובן תורה שלאחר לימוד הסוגיא עד תומה, יש ללמוד את הרא"ש והרי"ף על ההסדר, ולאחר מכן לפתוח את הרמב"ם (כפי המצויין בעין משפט על הדף), ולראות את דברי הש"ע ונושאי כליו כשיש נפ"מ לדינא. ובדרך זו ניתן להיכנס ללימוד ההלכה בצורה נכונה ויסודית. וכמו כן יש לקבוע זמן בכל יום ללימוד הלכה על בוריה, היינו ללמוד את הסוגיות שמביא הב"י ולראות את דרך הלימוד של מרן, עד פסיקת ההלכה בשולחנו הטהור. ולא יהיה מאותם הסומכים על ספרי קיצורים וסיכומים הנדפסים חדשים לבקרים, ואותם הבקאים בכל ס"ק במשנ"ב, אבל אינם יודעים כלל מפוסקים גדולים אחרים, טעות נופלת בהוראותיהם לבני ספרד. ומה שדיברנו בשיעור על אותם הלומדים בספרי קיצורים ולא ידעו ולא יבינו בתורת החילוק, כוונתנו לאותם שזונחים את תורת הפלפול הנכון והישר, ותחת זאת עוסקים רק בקיבוץ דעות ושיטות בטבלאות, ופעמים רבות מכשילים בהלכות, בדימוי מילתא למילתא שלא כהלכה. אשר על כן צריך ללמוד בחברותא, על מנת שחברו יעמידו בקרן אורה ויתקנו במקום הצריך לחיקון. ודלא כאותם המתייהרים ללמוד לבד וחושבים שאין אחד היכול ללמוד עמם. ועינינו ראו ולא זר את מרן אאמו"ר זיע"א, שבמשך שנים רבות היה מפלפל עם רבותיו, ובראשם מרן ראש הישיבה רב רבנן רבינו עזרא עטיה זיע"א וכמבואר בהקדמת ספרו הליכות עולם ועוד. וכן עם ידידיו ובפרט עם הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול שהיו גרים בסמיכות זה לזה, ופעמים רבות היו יושבים זה עם זה ומפלפלים בדבר הלכה מתוך ריתחא דאורייתא, אשרי עין ראתה כל אלה. כזה ראה וקדש.

ובברכת להרב המחבר שליט"א שיהי רצון שיפוצו מעינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, ויזכה לברך על המוגמר בקרב הימים, באורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון

הרב הראשי לישראל

עמרם פריד

בני ברק

תמוז תשפ"ה

בס"ד

ראיתי את החיבור "בית הלחמי" שחיברו הרב מתנאל ברוך ישי הי"ו, ובאו בו סיכומים על כל הלכות שבת ע"פ סדר הטור והב"י והשו"ע בצורה ברורה ומסודרת, כדי שיוכלו לחזור בקלות על הנלמד ולזכור היטב.

ואכתוב בעניין מה שנתבאר בספרו לגבי קידוש על חמר מדינה בזמננו, הנה מבואר בשו"ע (או"ח סי' קפב) שאם אין יין מצוי באותו מקום יעשו על חמר מדינה, ויש לעיין לפי זה האם תה, קפה, קולה, מיץ תפוזים ואשכוליות טבעי, וכדו' נחשב חמר מדינה.

במגן אברהם (סי' קפב ס"ק א) הצריך תנאי נוסף לחמר מדינה, שיהיו משקאות שרגילים לשתות מהם, אבל במקומות שאין שותים אלא לפרקים אין זה חמר מדינה, וכן כתב (בסי' רעב ס"ק י) "שאיין מקדשים על יי"ש, אלא אם כן במדינות שרוב שתיית ההמון היא יי"ש בכל יום", וכ"כ המשנ"ב (בסי' קפב ס"ק ט ובסי' רעב ס"ק כד ובסי' רצו ס"ק י).

ומשקאות ממותקים יש לדמותם למה שכתב המשנ"ב (סימן רצו סק"י) "ועל קוואס ובארשט מוכח מט"ז בסי' קפב ואליה רבה שם דאף בשעת הדחק אין מברכין, דאף שההמונים שותין אותן, מכל מקום לא חשיבי וכמו מים הוא", והטעם מבואר בתשובת מהרש"ל שהביא המשנ"ב שם שאין בהם חשיבות כיון אלא עומדים לשתית הכל כמים, ומשקאות הללו דומים הם לקוואס ובארשט שהם עומדים לכל ואין בהם חשיבות כלל, וכן כתב בערה"ש (סי' רצו סי"ג) שלימונדה היא מים מתוקנים ועדיין שם מים עליה, וממילא אינה בכלל חמר מדינה.

ודבר זה קשה מאוד למצוא בזמנינו, שיהיה משקה חשוב שדרך לקבוע עליו ושתהיה עיקר שתייתו ממנו, וכן ידוע בשם מרן החזון איש שנקט שבזמנינו אין חמר מדינה כלל. ולכן לא מזמנים על חמר מדינה כי זה לא פשוט בזמנינו למצוא חמר מדינה.

[ובהלק"ט כתב להצריך שיהיה משקה המשכר כמו יין, ואולם כבר כתב שם שמדברי השו"ע לא משמע כן שכתב שבמקום שאין יין מצוי מקדשים על השכר ושאר משקין, ולא הצריך שיהיה משקה המשכר].

ושוב אחזור בשבח החיבור שנכתב מתוך שקידה נפלאה ויגיעה גדולה באופן נפלא ומיוחד מאד, יה"ר שיזכה המחבר להמשיך לשקוד על התורה מתוך שלוה ונחת, ולהוציא עוד חיבורים נפלאים ומיוחדים באלו.

נחמיה

הקדמה

הלומד לפתוח אותם ולעיין בהם בפנים. כ"כ לפעמים שינינו מעט מלשונם כדי לייצר קריאה קולחת, ולכן עלולות להיווצר טעויות בנפק"ם לדינא). כ"כ הוספנו לעיתים הערות, וגם בהם אין לראות כפסיקת הלכה כלל.

סיכום זה הודפס מעט שונה מהמקובל. הסיכום הודפס באופן צבעוני כדי שיוכל הלומד לחזור ולשנן את אשר למד, וצורת הדף תעזור לדברים להיחרט בזיכרוננו, למען לא ימוש הלימוד מפיו, ויהגה בו יומם ולילה, כדי לשמור את כל הכתוב בו, ורק אז יצליח את דרכו וישכיל.

הסיכום נכתב בצורה שיטתית מן הגמרות ועד אחרוני זמנינו, ע"פ סדר הדורות. השתדלנו מאוד לכתוב את הספר בצורה שמרנית ומסודרת, למען חזור והדגש את חשיבות לימוד התורה שיש לה בית אב, כשמועה מפי שמעיה ואבטליון (ירושלמי פסחים, פ"ו, ה"א): "כל תורה שאין לה בית אב, אינו תורה". לדאבוננו בימינו הולכות ורווחות שיטות משונות אשר קוראות תיגר על קביעה זו, ושומה עלינו לחזק את מסורת הדורות ודברי חכמים, למען הסר מכשול מדרך עמנו.

בימים אלה אשר עם ישראל נלחם באויב האכזר, נחזק את ידי חיילי צבא הגנה לישראל וכוחות הביטחון שמחרפים נפשם למען העם, המולדת ויחוד שם ה' בעולם. נתייחד עם נשמותיהם של הקדושים העליונים, ובכללם אחי אהובי ורעי לבית המדרש סרן גבריאל בן יעל ז"ל, וכן אחי לנשק רס"ם רן בן יהודית ז"ל, שנפלו מות גיבורים בקרב בעזה. בע"ה שהלימוד בספר זה יהיה לרפואת הפצועים,

אודה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו, מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, אשר זיכני ברוב חסדו לחבר חיבור זה הנקרא **בית הלחמי**, המקבץ בצורה מסודרת ויפה לעין את כל הלכות שבת, מן הגמרות, הראשונים המובאים בב"י ובדרכ"מ, השו"ע והרמ"א, פסיקותיו של המשנ"ב (הן במשנ"ב, הן בביה"ל והן בשעה"צ), ועד אחרוני זמנינו.

וזאת למודעי! הספר הודפס כדי לעשות סדר ללומד, למען יוכל לחזור ולשנן את הלימוד שלב אחר שלב (כ"כ ספר זה מתאים ללימוד ולחזרות למבחי הרבנות). אין ללמוד ישירות מהספר בשום פנים ואופן, אלא חובה על הלומד ללמוד את הב"י על הסדר, וכן לפתוח את המקורות במקומות הנצרכים לכך. השימוש בספרי הקיצורים נועד לעזור ללומד לסדר את לימודו ולזכרו, אך אין לו להשתמש בהם כספרי פסיקה ישירים וכדו'. לפסוק מתוך ספרי הקיצורים ללא עיון בסברות תחילה יכול להוליד טעויות בפסיקת ההלכה (ועינינו רואות שאלו מעשים שקורים בכל יום). וכך הם דברי המהרש"א ז"ל (סוטה כב, א): "ובדורות הללו אותן שמורין הלכה מתוך שו"ע, והרי הם אין יודעין טעם הענין של כל דבר, אם לא ידקדקו מתחלה בדבר מתוך התלמוד שהוא שימוש תלמידי חכמים, וטעות נפל בהוראותם, והרי הן בכלל מבלי עולם, ויש לגעור בהן".

ולכן אע"פ שבספר הובאו פסיקותיהם של אחרוני זמנינו, אין לראות בהלכותיהם המובאות בספר כפסיקת הלכה, אלא יש לפתוח את המקורות בפנים ולעיין בהם היטב (השתדלנו להביא בסוגריים בסמוך לפסיקותיהם של אחרוני זמנינו את המקורות באופן מדויק, כדי שיוכל

לחיזוק ראשינו, שרינו ויועצנו, ולתקומת עם ישראל במהרה בימינו, אמן.

קו הנצח שלנו ארוך מאוד, מימי אבותינו, דרך מעמד הר סיני, דרך ספרי התנ"ך, דרך מסורת תורה שבע"פ, קו של אמונה בצלם אלוקים אשר באדם. האמונה בצלם אלוקים תנצח. המוסריות תנצח את הרשעות, האצילות תנצח את הנבזות, הלב הטוב ינצח. זה סודו של נצח ישראל. בעזרת ה' שנזכה במהרה להקים את מלכות בית דוד משיח צדקנו, אמן.

קראתי לחיבור "בית הלחמי" אשר שמי נרמז בו, כמו שכתוב (שמואל א, יז, נח): "ויאמר אליו שאול: בן מי אתה הנער? ויאמר דוד: בן עבדך, **ישי בית הלחמי**".

וכן נפסק ברמב"ם (תמורה, פ"ד, ה"א): "שאין מביאין לחם אלא עם התודה עצמה, שנאמר (ויקרא, פ"ז, ה"ב): על זבח התודה".

לכן בחסד ה' עלי, אודה בראשונה לבורא עולם, שזיכני לשבת בבית המדרש בארץ הקודש, דבר שייחלו וכספו לו אבותיי ולא עלתה בידם, ואף מסרו נפשם עבור זאת.

אודה לרבתיי שגידלוני וחינכוני בבית המדרש ועודם עושים זאת, שמתורתם אנו שותים יום יום, ומשתדלים לקנות את המבט האלוקי על מהלך הדורות, המביטים בעבר ומתקדמים אל הנצח, ע"פ תורתם של רבותינו זצ"ל ושליט"א.

אודה להוריי שבזכותם אני חי, שדחפוני אל בית המדרש, ובזכותם אני כותב את השורות האלה היום.

אודה לחמי וחמותי שיחי, שמחנכים אותנו בדרך התורה והיראה, ומחזקים אותנו יום יום להמשיך לשבת וללמוד בבית המדרש.

אודה למשפחתי היקרה שמלווה ותומכת לאורך השנים ומאפשרת לנו להמשיך את ישיבתנו בין דלתות בית המדרש ולהסתופף באוהלה של תורה.

לחברותא בשנות הלימוד ר' יצחק סיבוני שליט"א, שזכיתי ללמוד בחברתו תקופה ארוכה, אשר הנחני בדרך אמת ומוסר, וממנו למדתי מידת הענווה מה היא. אשר היה חלק מרכזי בכתיבת חיבור זה מרישא ועד גמירא, ובלעדיו חיבור זה לא היה יוצא לאור.

לרעייתי נוות ביתי,
שלי ושלכם,
שלה הוא.

ולילדים הצדיקים,
שנזכה לגדלם
לתורה, יראה
ואהבה.

מצפים להתקיימות דברי ישעיהו הנביא: 'התעוררי התעוררי קומי ירושלם... עורי עורי לבשי עזך ציון, לבשי בגדי תפארתך ירושלם עיר הקדש... התנערי מעפר קומי שבי ירושלם, התפתחו מוסרי צוארך שביה בת ציון... כי ימין ושמאול תפרצי, וזרעך גוים יירש וערים נשמות יושיבו. אל תיראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי, כי בשת עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד... קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ה' עליך זרח... לא ישמע עוד חמס בארצך שד ושבר בגבוליך, וקראת ישועה חומתיך ושעריך תהלה. לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנגה הירח לא יאיר לך, והיה לך ה' לאור עולם ואלהיך לתפארתך. לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף, כי ה' יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך. ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, נצר מטעו מעשה ידי להתפאר. הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום, אני ה' בעתה אחישנה'.

‘התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארתך עמי,
על יד בן ישי **בית הלחמי**, קרבה אל נפשי גאלה'.

אל הלומד

בסעיף שיש בו יותר מנושא אחד שהובא בב"י או בדרכ"מ, הבאנו בתחילת הסעיף את לשון השו"ע והרמ"א במלואם (כדי לשמור על רציפות לשון השו"ע והרמ"א), ורק אח"כ חילקנו את הסעיף לתתי נושאים מרכזיים. כאשר הסעיף דיבר על נושא אחד, הבאנו את לשון השו"ע והרמ"א במלואם ישירות בפסיקותיהם.

השתדלנו לא להחסיר מהפסיקות המופיעות במשנ"ב בביה"ל ובשעה"צ. גם שם השתדלנו לשמור על לשונם המקורית. לא ציינו בסמוך להם את המקור המדויק (משום שהוא נמצא במשנ"ב שם, וכן כדי להקל על רציפות הקריאה), למעט במקומות שפסיקותיהם הובאו ממקורות אחרים.

עליהם הבאנו כפי היכולת את פסיקותיהם של מרן הרב עובדיה זצ"ל, הרב יצחק יוסף שליט"א, שש"כ והגאון רב שלמה זלמן אוירבך זצ"ל.

המלצתנו לחזרות היא כך: תחילה יש ללמוד את כל החומר פ"א מתחילה ועד סוף. בלימוד זה יש לכתוב (מומלץ בעט אדום או כחול) ליד כל פיסקה בין מילה אחת לחמש מילים (בכל אופן פחות כמה שאפשר) בצורה מתומצתת את תוכן הפסקה (כדי שתתחיל עוד חזרות תוכל להיזכר בתוכן הפסקה במהירות, ללא צורך להתחיל לעיין שוב. דבר זה קורה בעיקר בציטוטים של הגמ'). לאחר סבב ראשון על כל החומר, יש לחלק את הלימוד ל-3 סבבי לימוד:

1. סבב נושאים - בו נשקיע את רוב הזמן ביום, ונעשה בו חזרות מהספר על נושאים מקצה לקצה בצורה של שינון (כגון: יום אחד משקיעים במקצה, ובמהלך כל היום חוזרים רק

הסיכום נכתב ע"פ סדר הסעיפים המופיעים בשו"ע. כאמור הסיכום נכתב באופן שנועד לשמר את צורת הלימוד המקובלת, מן המקורות ועד אחרוני זמנינו (כולל ציטוטים מהגמרות והשו"ע).

בכתיבת הספר נעזרנו בכל ספרי הסיכומים המצויים בידינו (בן שמואל, שירת הים, ברוכיאן, פרקש, היכל שלמה, השולחן הבהיר ועוד), וכן בספרי אחרוני זמנינו (הרי"צ רימון, אור ההלכה, משנ"ב הקצר ועוד).

את הטעמים בכל הספר הכנסנו לתוך סוגריים מוקטנות (כדי להקל על רציפות הלימוד). טעמים נקודתיים, טעויות סופר, הערות / הארות ישירות, דיוקים, הקבלות, הפניות, ביאורים וכן הרחבות שאינם מרציפות הלימוד הבאנו בהערות.

את לשון הגמ' הבאנו במלואה (מתוך הבנה שכדי לשנן ולזכור הלומד חייב לעשות את העיבוד של השורות הנלמדות במוחו ורק אז להוליד את ההסבר שלהן). במקומות שראינו צורך להסביר הוספנו ביאור מיד לאחר ציטוט הגמרא. השתדלנו להדגיש בצבע בתוך הגמ' את בעל השמועה.

במחלוקות הראשונים, סידרנו את הראשונים כך שהדעה הראשונה היא הדעה שתיפסק בשו"ע, וכאשר הרמ"א יחלוק על השו"ע אז הדעה השניה המובאת בראשונים היא הדעה שתיפסק ברמ"א (למעט מקרים שלא היה ניתן לעשות זאת, כגון: ראשון שנפסק בשו"ע שמתייחס לדברי ראשון אחר באופן ישיר וכדו'). הטור לא נכתב למעט במקומות שהשו"ע חולק עליו או שהוא הפוסק היחידי, מוסיף פסיקה / טעם וכדו'.

עליו עד שהוא מתיישב אצלך באופן שתרגיש שאתה שולט בו. לימוד זה יכול לכלול גם פתירת מבחני רבנות. יש שלומדים רק סבב זה ללא סבב נוסף).

2. סבב כללי - בו נשקיע בעיקר את הזמן של בין לבין (כגון: תורים, נסיעות, לפני השינה, עיון בהמתנה לחזרת הש"צ, אירועים ועוד), ונעשה בו חזרה מהספר מקצה לקצה על הסדר: או על כל החומר, או רק על לשון השו"ע והרמ"א.

3. סבב מבחנים (הבאנו בסוף הספר מבחני רבנות לחזרה) - אפשר לפתור מבחני רבנות מתחילת החזרות, אך מומלץ להתחיל לפתור מבחנים לאחר שהנושאים יושבים אצלך בצורה מספקת. מומלץ להשקיע בזה לא מעט זמן, וכמובן בכתב יד (המועיל לזיכרון, וגם מאמן את היד למבחן).

בכתיבת הספר השתמשנו בגפנים וצבעים שונים (וזה עיקר הספר, כדי להקל על הזיכרון של הלומד), והסברם כך:

כותרות:

כותרת סימן

כותרת סעיף

כותרת נושא שהובא בב"י ודרכ"מ

כותרת נושא שהובא במשנ"ב בביה"ל

ובשעה"צ

כותרת נושא כללי

צבעים:

מהמקרא ועד האמוראים

גאונים וראשונים

ב"י, בדק הבית, כס"מ, השו"ע

דרכ"מ, רמ"א

אחרונים

אחרוני זמנים

פונטים:

ציטוט גמרא

ציטוט שו"ע

ציטוט רמ"א

פונט כללי

תבליטים:

◀ מחלוקת שו"ע רמ"א

■ דינים המופיעים במשנ"ב, בביה"ל ובשעה"צ

• פוסקי זמננו (מחלוקת בפוסקי זמננו תצוין באופן שהפוסקים

שנחלקים יופיעו ברצף תחת תבליט אחד ולא תחת שני תבליטים

(פרדים)

רשימות מספור:

א. אותיות יהוו מחלוקת

ב. אותיות יהוו מחלוקת

1. מספרים יהוו רשימת מספור

2. מספרים יהוו רשימת מספור

בית הלחמי

שבת

סימן שיח | דין המבשל בשבת

הקדמה למלאכת אופה (מבשל)

מלאכת האופה (המבשל) פירושה: הכשרת דבר למאכל או לשימוש ע"י חום האש, ע"י הרפיית גוף קשה וריכוכו או הקשיית גוף רך וחיזוקו ע"י חום האש (כגון: האופה את הפת הרי הוא מקשה את העיסה, והמבשל את המאכל או את הסממנים, הרי הוא מרפה ומרכך אותם. ועיין להלן בגדר בישול).

רמב"ם (שבת, פ"ט, ה"א) - אדם מתחייב מהתורה בחטאת משיבשל כגרוגרת (שליש ביצה), ובבישול מים השיעור קטן יותר והוא כדי שיוכל לרחוץ איבר קטן שבגוף (כגון זרת של רגל).

אם בישל פחות מכשיעור, יש מחלוקת בין הפוסקים:

- א. **רש"י** - חייב מהתורה אבל לא לוקים עליו.
- ב. **רמב"ם** - פטור אבל אסור **מדרבנן** (משום שחצי שיעור בשבת פטור אבל אסור).

המלאכה במשכן

במשכן היו מבשלים את הסממנים שהכינו מהם את הצבע לצביעת היריעות, ומזה למדנו את האב מלאכה של מבשל. במשנה במסכת שבת (דף ע"ג, א) לא מוזכרת מלאכת המבשל אלא מלאכת האופה, והגמ' (ע"ב) שאלה למה התנא נקט לשון אופה, והרי במשכן לא היו אופים אלא מבשלים (בישול הסממנים לצביעת היריעות)?

מתרצת הגמ': 'תנא סידורא דפת נקט', כלומר שהתנא מנה את המלאכות ע"פ סדר אפיית הפת, וכדי שלא ישכחו את המלאכות אז הוא השאיר את האופה אע"פ שהיה צריך לשנות במקומו מבשל, שזהו אב המלאכה.⁴⁵⁵

אב המלאכה

נחלקו הראשונים מהו אב המלאכה ומה הן התולדות (כלומר האם אב המלאכה הוא האופה, והמבשל המטגן והצולה הם תולדות או להיפך).

בימינו אין נפק"מ לדינא ממחלוקת זו, משום **שהרמב"ם** פסק שאחד האופה ואחד המבשל / המטגן / הצולה חייב (אלא הנפק"מ הייתה בהתראה, שכאשר מתרים באדם צריכים לומר לו בפרוש על איזה אב מלאכה הוא עובר).

התולדות

רמב"ם (שבת, פ"ט, ה"ו) - מלאכת האופה (המבשל) לא שייכת רק בדברי מאכל, אלא גם בדברים שאינם דברי מאכל, ולכן אדם שמחמם מתכת או שעווה או דונג עד שהם הומסו, חייב משום מבשל אע"פ שאינם ראויים לאכילה.

גדר בישול

גמ' שבת עד, ב "והלש והאופה. אמר **רב פפא**: שבק תנא דידן בישול סממנין דהוה במשכן, ונקט אופה! תנא דידן סידורא דפת נקט. אמר **רב אחא בר רב עירא**: האי מאן דשדא סיכתא לאתונא (שהשליך יתד לח לתנור חם ליבשו כדי שיתקשה) - **חייב** משום מבשל. פשיטא! מהו דתימא: לשרורי מנא קא מיכוין (לחזק, ואין כאן בישול), קא משמע לן דמירפא רפי (על ידי חום האור והמים שבתוכו יוצאין, ולאחר שיצאו מימיו קמט - מתקשה, וכי רפי ברישא הוי בישולו), והדר קמיט. אמר **רבה בר רב הונא**: האי מאן דארתח כופרא (שהתיך זפת) - **חייב** משום מבשל. פשיטא! מהו דתימא: כיון דהדר ואיקושא (חוזר ומתקשה) אימא לא, קא משמע לן".

גמ' עבודה זרה לח, א "אמר **רבינא**: הלכך, האי עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא, וקבר בה ישראל קרא מעיקרא, שפיר דמי. פשיטא! מהו דתימא: לבשולי מנא קא מיכוין, קמ"ל: לשרורי מנא קא מיכוין".

מהו בישול:

א. **רש"י** - בישול היינו **ריכוך** הדבר ע"י האש (לכן מה שיש כאן זה הכנסת ברזל להרתחה, ואז הוא מתרכך ואח"כ מתקשה והבישול הוא הריכוך. שאלת **הגמרא** 'מהו דתימא' היינו מה ההבדל, הרי הברזל נכנס קשה ויצא קשה ואולי לא השתנה כלום ואין זה בישול. ועונה **הגמרא** קמ"ל שלא אומרים כן, כיוון שהיה **תהליך ריכוך**).

ב. **תוספות** - **הסכים** עם **רש"י** שבישול היינו **ריכוך**, רק הסביר **שלא תמיד** אנו אומרים שבישול היינו **ריכוך** (כיוון שבבישולי עכו"ם יש דין שאם ישראל הכניס דלעת לתנור קר ובא גוי והדליק את התנור אך לא התכוון לבישול, כגון: שהתכוון לרכך ברזל, התירו לישראל את הדלעת אף שהתבשלה אגב ריכוך הברזל של הגוי).

ג. **רמב"ם** (הל' שבת פ"ט ה"ו) - משמע מדבריו שם **שהקשיה** היא בישול, וגם **ריכוך** אסור (שהיו תולדת **מבשל**. שאלת **הגמרא** 'מהו דתימא' היינו שבסופו של דבר הברזל היה קשה גם בהתחלה וגם בסוף, ותשובת **הגמרא** היא שכיון שהיה רך והתקשה קיים תהליך הקשיה, וכל הקשיית דבר היינו בישול).

משנ"ב, מג"א - פסקו **כרמב"ם** (שגם ריכוך וגם הקשיה היו בישול).

455 אסרה התורה, ולא מלאכות של תפעול המשכן.

אע"פ שכן הייתה במשכן אפיה של לחם הפנים, מלאכה זו לא נכללה בל"ט מלאכות משום שרק מלאכות שנעשו לצורך **הקמת** המשכן

סעיף א | מעשה שבת

שו"ע המבשל בשבת (או שעשה אחת משאר מלאכות): **במזיד, אסור לו לעולם, ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד, ובשוגג, אסור בו ביום גם לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד.** (ואם אמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת עיין לעיל סימן ש"ז סעיף כ').

המבשל במזיד ושוגג

גמ' בבא קמא עא, א "תנן: המבשל בשבת, בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל, דברי ר"מ. **רבי יהודה** אומר: בשוגג יאכל במוצאי שבת, במזיד לא יאכל עולמית. **רבי יוחנן הסנדלר** אומר: בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים... מ"ט דר' יוחנן הסנדלר? כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי נשיאה: 'ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם', מה קדש אסור באכילה, אף מעשה שבת אסורין באכילה. אי מה קדש אסור בהנאה, אף מעשה שבת אסור בהנאה! ת"ל: לכם, שלכם יחא. יכול אפילו בשוגג? ת"ל: מחלליה מות יומת, במזיד אמרתי לך ולא בשוגג. פליגי בה **רב אחא ורבינא**, חד אמר: מעשה שבת דאורייתא, וחד אמר: מעשה שבת דרבנן. מ"ד דאורייתא, כדאמרן, ומ"ד דרבנן, אמר קרא: קדש הוא, הוא קדש ואין מעשיו קדש".

גמ' חולין טו, א "אמר **רב חנן בר אמי**: כי מורי להו רב תלמידיה, מורי להו **כר' מאיר**, וכי דריש בפירקא, דריש **כרבי יהודה**, משום עמי הארץ".

שוגג	מזיד
ר' מאיר	מותר בו ביום לכולם
ר' יהודה	מותר במוצ"ש לכולם
ר' יוחנן הסנדלר	מותר במוצ"ש לאחרים
	מותר במוצ"ש לכולם

האמוראים נחלקו בדעת ר' יוחנן הסנדלר מה תוקף האיסור להנות ממלאכת שבת:

א. **רב אחא** - אסור **מדאורייתא**.

ב. **רבינא** - אסור **מדרבנן**.

וכן **נחלקו הראשונים** כמי נפסקה הלכה:

א. **גאונים, רי"ף, רמב"ם** - הלכה **כר' יהודה**.⁴⁵⁶

ב. **תוספות, תרומה, סמ"ג**⁴⁵⁷ - הלכה **כר' מאיר**.⁴⁵⁸

ב"י - לעניין הלכה, כיוון **שהרי"ף והרמב"ם** מסכימים לדעה אחת וגם **הגאונים**, הכי נקטינן.

וכ"פ השו"ע ע"פ **הב"י** "**המבשל בשבת** (או שעשה אחת משאר מלאכות) **במזיד, אסור לו לעולם,**

ולאחרים מותר למוצאי שבת מיד. ובשוגג, אסור בו ביום גם לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד.

■ **גר"א** - פסק **כתוספות**.

משנ"ב - במקום צורך יש לסמוך על **הגר"א** בבישול בשוגג.

המתנה בכד"ש בגוי ובישראל

גמ' ביצה כד, ב "אמר **רב פפא**: הלכתא: נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב, אם יש מאותו המין במחומר, אסור, ולערב נמי אסורין **בכדי שיעשו**".

נחלקו הראשונים בטעם האיסור (בכד"ש) כאשר גוי עשה מלאכה עבור ישראל:

א. **רמב"ם** - חששו שאם יהיה מותר מיד, יבוא פעם אחרת **לומר לגוי** לעשות עבורו מלאכה, אך אם קונסים אותו למוצ"ש להמתין בכד"ש, נמצא שאין לו רווח בעשיית הגוי ולכן **לא יבוא** לומר לו לעשות עבורו.

ב. **רש"י** - **שלא ינהה** ממלאכה שנעשתה באיסור.

הנפק"מ היא כאשר **ישראל** יביא את הדורון ביו"ט:

א. **לרמב"ם** - **אין** לאסור למוצ"ש בכד"ש (כיוון שאין חשש שמא יאמר לישראל לעשות עבורו פעם אחרת, ואף אם יאמר לו, הישראל לא ישמע לו, כיוון שאין אדם חוטא ולא לו).

ב. **לרש"י** - **יש** לאסור (כדי שלא ינהה ממלאכת שבת).

רשב"א - אם ישראל בישל לצורך חולה בשבת, **אסור** לבריא לאכול מהתבשיל בשבת (שמא ירבה הישראל בשבילו), אבל במוצ"ש מותר לכו"ע **מיד**.

השו"ע פסק **כרמב"ם**, שאצלנו פסק "**המבשל בשבת... במזיד... לאחרים מותר למוצאי שבת מיד, ובשוגג... לערב מותר גם לו מיד**".

ובס"י שז, כ פסק "ישראל שאמר לאינו יהודי לעשות לו מלאכה בשבת, מותר לו ליהנות בה לערב בכדי שיעשו".

■ **מג"א בשם הרשב"א** - גם הקדירה שבישל בה בשבת אסור לו לבשל בה (משום שהיא בלועה מדבר האסור לו). וכל זה שבישל לבריא, אבל לחולה, הקדירה **מותרת**.

■ **מג"א** - מי שנתבשל בשבילו תבשיל, נחשב כאילו הוא **בעצמו** בישל.

■ **משנ"ב** - כל שיש ספק אם מיקרי בישול או לא, **אין** לאסור בדיעבד (שכל האיסור כאן הוא דרבנן, וספק דרבנן לקולא).

■ **מג"א** - אם חל יו"ט במוצ"ש, ובישל בשבת לחולה, אסור לבריא לאוכלו ביו"ט (משום שאסור להכין משבת ליו"ט).

457 **התרומה והספי"ג** פסקו כך רק בבישול, אך בשאר מלאכות, פסקו **כר' יהודה**.

458 2 טעמים לפסוק **כר' מאיר**:

1. **רב פוסק כר' מאיר** מעיקר הדין וכן הורה לתלמידיו (ונכתב **הספי"ג** שבדרשות לקהל צריך לדרוש **כר' יהודה**).

2. כיוון ששאלו את **רב** בפרק כירה מה הדין של השוכח קדרה על כירה ובישלה והשיב כשיטת **ר' מאיר** (אצלנו **בגמ'** מי שדרש זה **רבי** חייא בר אבא, כך שמדובר בט"ס).

456 3 טעמים לפסוק **כר' יהודה**:

1. כיוון **שרב** הורה ברבים שהלכה **כר' יהודה** משום עמי הארץ (שלא יבוא לזלזל במלאכת שבת), וכיון דשכיחי עמי הארץ כן צריך לנהוג.

2. **רב** לתלמידיו (שהיו ת"ח) הורה **כר"ם**, אך יש לנו כלל שבמחלוקת **ר' יהודה ור' מאיר** הלכה **כרבי יהודה**, ולכן אין הלכה **כרב** אף מעיקר הדין.

3. כיוון דקיי"ל שבמחלוקת **רב אחא ורבינא** פוסקים כדברי המקל, אין לפסוק **כר' יוחנן** אלא **כר' יהודה**.

התערב מעט מהמאכל שהתבשל במזיד בשבת במאכל אחר

גמ' ביצה ג, ב "אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביו"ט... ואם נתערבה באלף כולן אסורות... הוי דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל".

וכ"פ השו"ע (בסי' שכב, א) **כגמ'** "ביצה שנולדה בשבת, אסורה אפילו לטלטלה, ואפילו נתערבה באלף, כולן אסורות".

השו"ע (ביד' סי' קב, א) פסק לעניין תבשיל "כל דבר שיש לו מתירין, כגון: ביצה שנולדה ביום טוב שראויה למחר, אם נתערבה באחרות, בין שלימה בין טרופה, אינה בטלה אפילו באלף, ואפילו ספק נולדה ביום טוב ונתערבה באחרות אסורות. ואם נתערבה בשאינה מינה, בטלה בס".

ז"א שאם יהיה בתבשיל שנתערב בו האיסור שישים כנגד האיסור, התבשיל **מותר מיד** (מכיוון שהתבשיל האסור מתערב בתבשיל שאינו מינו).

לדינא

א. **מג"א -** האיסור **לא** מתבטל בשישים, ולכן התבשיל שנתערב בו האיסור, **אסור** לכולם (מכיוון שיש לו היתר במוציא לאחרים, דינו ככל דבר שיש לו מתירין שאפילו באלף לא בטל).

ב. **משנ"ב -** כו"ע מודים שהתבשיל שנתערב בו האיסור, **אסור** לאחרים (כי בשבילם הוי דבר שיש לו מתירין), וכל מחולקתם היא לגבי האדם **עצמו** שעבר על הבישול.

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' תיח, ה"א) - המבשל בשבת במזיד, אסור לו **לעולם**, ולאחרים מותר במוציא **מיד**. ואם נתערב בתבשיל כשר, אם יש רוב כנגד המבושל בשבת, **מותר** באכילה אפילו בשבת, ואפילו לאחרים יש להתירו בשבת (ואינו נחשב כדבר שיש לו מתירים שאינו בטל, משום שמתוך שלמבשל אין בו דין דבר שיש לו מתירין, שהרי אסור עולמית, גם לאחרים יש להתירו).

באילו סוגי מלאכות שייך מעשה שבת

כל הדיון הוא רק לשיטת **ר"מ** בגמ' (שבשוגג התיר בו ביום), אך לדעת **השו"ע** שפסק **כר' יהודה** פשוט שאין חילוק בין מבשל לשאר מלאכות (וכולם אסורות בו ביום, שהרי לא מציון חילוק בזה).

א. **טור - אין חילוק** בין מלאכות שבת השונות, **ור"מ** מותר בכולן בשוגג.

ב. **ספר התרומה - ר"מ** מותר דוקא **בישול** (כיוון שהבשר אינו מוקצה, שראוי לכסוס אותו בשבת), אך השוחט בשבת, **אסור** אף בשוגג (כיוון שהבהמה מוקצה, שהרי אינה ראויה למאומה בשבת).

- **גרא -** כאשר שגג במלאכה דרבנן, המלאכה **מותרת** (ואפי' לדעת **השו"ע**, משום שכל מה שפסק **כר' יהודה** זה במלאכות דאורייתא, אך בדרבנן לא קנסו שוגג אטו מזיד).
- **ביה"ל -** מלאכה שלא משנה את גוף החפץ (כגון: העברה מרשות לרשות), לא אסורה בדיעבד אם עשה אותה בשבת. ומ"מ יש **להחמיר** בכל איסורי תורה (כמו מבשל).
- **ביה"ל -** כל ההיתר להנות במוציא ממלאכה בשוגג, הוא רק אם ניכר הקנס, אבל אם לא ניכר הקנס (כגון: בנוטע, שאין לו הנאה מיד בעת הנטיעה), **אסור** לעולם גם בשוגג.
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' תכב, ה"ב) - אע"פ שהלכה רווחת דנקטינן כמרן שיש בישול אחר בישול בלח, מ"מ מי שעבר והניח תבשיל של מרק שנצטנן על פלטה חשמלית וחיסמו חום שהי"ס, בדיעבד **אין** התבשיל נאסר משום מעשה שבת (מכיוון שהדבר שנוי במחלוקת הפוסקים, וספק דרבנן לקולא).

סעיף ב | שחיטה ובישול לחולה

שו"ע השוחט בשבת לחולה, בין שחלה מאתמול בין שחלה היום, **מותר** הבריא לאכול ממנו חי (בשבת). אבל **המבשל** (או עשה שאר מלאכה) **לחולה, אסור** (בשבת) **לבריא או לחולה שאין בו סכנה, דחיישין שמא ירבה בשבילו. הגה** ואפילו בישל על ידי אינו יהודי, **אסור** בשבת. ואם קצץ פירות מן המחובר לחולה בשבת, אפילו היה חולה מבעוד יום, **אסור** לבריא בשבת, משום שגדל והולך בשבת, ויש בו משום מוקצה.

שחיטה ובישול בשבת לחולה

גמ' חולין טו, ב "אמר רבי יצחק בר אדא אמר **רב**: השוחט לחולה בשבת, אסור לבריא, המבשל לחולה בשבת, מותר לבריא. מאי טעמא? האי ראוי לכוס, והאי אינו ראוי לכוס. אמר **רב פפא**: פעמים שהשוחט מותר, כגון: שהיה לו חולה מבעוד יום. מבשל אסור, כגון: שקצץ לו דלעת. אמר **רב דימי מנהרדעא**, הלכתא: השוחט לחולה בשבת, מותר לבריא באומצא (חי מבלי לבשלו בשבת), מאי טעמא? כיון דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה, כי קא שחיט אדעתא דחולה קא שחיט. המבשל לחולה בשבת, אסור לבריא, גזירה שמא ירבה בשבילו".

רבי יצחק בר אדא	שוחט לחולה	מבשל לחולה
אסור לבריא	מותר לבריא	
רב פפא	לפעמים מותר (כגון: אם היה חולה מבעוד יום, דא הבהמה מוכנה לו, ואין מוקצה, ומותר בין לחולה בין לבריא)	לפעמים אסור (כגון: דלעת שקשה מאוד לאכילה, ואם היא מחוברת הוי מוקצה שאין יכול לאוכלה)
רב דימי	מותר לבריא באומצא (כיוון שאי אפשר לכזית בשר בלי שחיטה)	אסור לבריא (גזירה שמא ירבה בשבילו)

הראשונים נחלקו בהבנת דברי **רב דימי** האם ההיתר לבריא לאכול מבשר שנשחט לחולה הוא רק כאשר היה חולה מבעוד יום או גם לנחלה בשבת (כלומר האם בכלל לפי **רבי דימי** יש בעיה של מוקצה בבהמה שהוקצתה בביה"ש או לא):

א. **רא"ש, רמב"ם - רב דימי** התיר אפילו שנחלה בשבת (כיוון שאין בבהמה משום מוקצה).

ב. **רש"י - רב דימי** התיר דוקא אם חלה **מבעו"י** (שאל"כ יש מוקצה בבהמה, ואסור לגעת בה).

ב"י - מכיוון שבהמה לא ראויה לכוס כשהיא חיה, הרי היא כדבר מחובר שמסיח דעתו ממנו וכאילו דחאו בידים, ולכן אפילו **לר"ש** שאין לו מוקצה, **אסור** (לשיטת **רש"י**, כמו שפסק **ר"ש** בעצמו בדחאו בידים).

השו"ע פסק **כרב דימי להבנת הרא"ש והרמב"ם** "השוטט בשבת לחולה, בין שחלה מאתמול בין שחלה היום, מותר הבריא לאכול ממנו חי (בשבת), אבל המבשל (או עשה שאר מלאכה) לחולה, אסור (בשבת) לבריא או לחולה שאין בו סכנה, דחיישין שמא ירבה⁴⁵⁹ בשבילו".

הרמ"א פסק "או עשה שאר מלאכה".

כלומר שהוא מדמה את שאר מלאכות למבשל.⁴⁶⁰

והוסיף "(בשבת)".

כלומר בשבת **דוקא** אסור.⁴⁶¹

- **משנ"ב - מותר** לאוכלו חי ללא מליחה (משום שאסור למלוח בשבת), אבל מדיחו.
- **משנ"ב - מותר** לטעום את התבשיל בשבת כדי לראות אם הוא יפה לחולה (אע"פ שלאחרים אסור למוצ"ש מיד).
- **חזו"ע** (ח"ג, עמ"ר כט, ה"א) - **מצוה** מהתורה לחלל שבת על חשיב"ס (משום שאין לך דבר שעומד בפני פיקו"ו, והשבת דחיה לעניין פיקו"ו לחשיב"ס, שנאמר 'וחי בהם' ולא שימות בהם). ולכן כשצריך שוחטים בשבילו ומבשלים לו. כללו של דבר, שבת לגבי חשיב"ס הרי הוא **כחול** לכל הדברים שהוא **צריך** להם, ואסור להתנממה ולהתרשל בחילול שבת לחשיב"ס.

איסור להרבות בתבשיל

דאורייתא או דרבנן? (דין זה מפורט גם בס' שלא, ו):

א. **ר"ן - דאורייתא** (ולכן אפי' אם ישים את האוכל לפני שישים את הסיר על האש, חייב).

ב. **רשב"א - דרבנן**, ורק אם הוסיף אוכל כשהסיר על האש היו דאורייתא (שהיו מבשל).

משנ"ב - "ירבה" היינו ליתן בשר בקדירה בשבילו, והיו מדאורייתא (ואפילו ששם החתיכה קודם שיתן הקדירה על האש היו מדאיו, **ויש אומרים** שהיו מדרבנן, והעיקר כדעה **ראשונה**).

גוי שבישל לחולה

הרמ"א ע"פ **התוספות** "ואפילו בישל על ידי אינו יהודי, אסור בשבת".

מצינו **סתירה** בדברי **המשנ"ב** לעניין היתר האכילה במוצ"ש:
א. **משנ"ב** (אצלנו) - פסק שמותר לבריא מיד במוצ"ש (משום שבישל בהיתר, וגם לא גזרו בזה משום בישול עכו"ם).

ב. **משנ"ב** (בס"י שכת, ס"ק סג) - פסק שבמוצ"ש אסור אפילו לחולה (משום בישולי עכו"ם).

ונראה שלדינא חזר בו בס"י שכת מהפסק אצלנו, ודעתו שאסור **לכולם** במוצ"ש.

קצץ פירות מהמחובר לחולה בשבת

הרמ"א ע"פ **הארחות חיים** "ואם קצץ פירות מן המחובר לחולה בשבת... אסור לבריא בשבת".

- **משנ"ב** - ר"ל שאף שהיה בדעתו לקצוץ הפרי בשבת, מ"ם אין הכנה מועלת במחובר שגדל והולך בשבת, אבל אם נגמר גידולו, מועלת הכנה (ואם נחלה בשבת, אסור לבריא בכל מקרה, משום מוקצה).
- **מג"א** - התקשה לאסור לבריא בשבת, וכן **הגר"א** מצדד **להקל**.

סעיף ג | בישול בתולדות האור והחמה

משנה שבת לח, ב "אין נותנין ביצה בצד המיחם כשביל שתתגלגל, ולא יפקיענה בסודרין (רש"י - לא ישברנה על סודר שהוחם בחמה כדי שתצלה מחומו של סודר) **ורבי יוסי מתיר**. ולא יטמיננה בחול ובאבק דרכים כשביל שתצלה".

גמ' שבת לח, ב, לט, א "איבעיא להו: גלגל מאי? אמר **רב יוסף**: גלגל חייב חטאת... [לט, א] ... ולא יפקיענה בסודרין: והא דתנן נותנין... את הצונן בחמה כשביל שיחמו לימא רבי יוסי היא ולא רבנן? אמר **רב נחמן**: בחמה - דכוליה עלמא לא פליגי דשרי, בתולדות האור - כוליה עלמא לא פליגי דאסרי, כי פליגי בתולדות החמה - מר סבר גזרינן תולדות החמה אטו תולדות האור, ומר סבר לא גזרינן".

עולה שנתנית הביצה בצד המיחם היא בישול **בתולדות האור**. הגמ' מתלבטת מה תוקף האיסור, **ורב יוסף** אומר שחייב **חטאת** (היינו אסור מדאיו).

בישול **בחמה עצמה** - **מותרת** לכו"ע (רש"י מפרש משום שאינה דרך בישול, ולא גזרינן משום שחמה באור לא אתי למיחלפא).

לגבי בישול **בתולדות חמה** יש מח' בגמ':

א. **ת"ק - אסור** (גזירת חכמים אטו תולדות האור).

ב. **ר' יוסי - מותר**.

השו"ע פסק **כר"ף הרא"ש והרמב"ם** (שפסקו **כת"ק**)

"כשם שאסור לבשל באור כך אסור לבשל בתולדות האור, כגון: ליתן ביצה בצד קדרה או לשברה על סודר שהוחם באור כדי שתצלה. ואפילו בתולדות חמה, כגון: בסודר שהוחם בחמה, אסור, גזירה אטו תולדות האור, וכן אסור להטמינה בחול או באבק דרכים שהוחמו מכח חמה. אבל בחמה עצמה, כגון: ליתן ביצה בחמה או ליתן מים בחמה כדי שיוחמו, מותר".

- **משנ"ב** - המניח פירות או מים על התנור או בתוך הקאכלין לאחר שהוסקו, ונתבשלו שם, **חייב**. ומדרבנן אסור להניח אפילו קודם שהוסק.

461 **משנ"ב** - אבל במוצ"ש מותר מיד (משום שעשה בהיתר).

459 **משנ"ב** - היינו ליתן בשר בקדירה בשבילו.

460 **משנ"ב** - מחשש שמא ירבה.

חזו"ע (ח"ד, עמ' תה, הכ"ז) - בד"א, כשהוחמו ע"י דוד שמש, אבל המים החמים שבתוך הבוילר החשמלי, טוב **להחמיר** שלא להשתמש בהם בשבת (מפני שהצוננים מתערבים בחמים של תולדות האור, שהם מהתורה, הלכך טוב להחמיר).⁴⁶²

שש"כ (א, מה) - מיתקן לחימום מים המופעל בחשמל (בוילר), בגז או בנפט, מכון שכאשר מוציאים ממנו מים חמים, באים במקומם של אלה מים קרים במיכל שלו ומתחממים שם הרבה, **אסור** להוציא ממנו מים חמים, אפילו כשאין המיתקן מופעל, אא"כ המיתקן בנוי בדרך כזו שניתן להוציא ממנו מים חמים בלא שמים קרים יכנסו בו במקום.

• **ילקו"י** (ח"ג, עמ' קסט, הל"א) - **אסור** לפתוח בשבת את ברז המים החמים אם הוחמו ע"י בוילר חשמלי כל זמן שהמים בדוד עדיין חמים בחום שהיס"ב (משום שעם פתיחת הברז של הבוילר, המים שנכנסים מתבשלים מכוון האור). אך לצורך חולה או ע"י גוי, יש **להקל**. ואם המים שבדוד **אינם** חמים בחום שהיס"ב (כגון: ביום שבת בבוקר לאחר שכיבו את הבוילר מבעוד"י), **מוותר** לפתוח את ברז המים החמים ולהשתמש בהם (הן לרחיצת כלים והן לרחיצת פניו ורגליו). וע"י גוי ניתן **להקל** אפילו אם הבוילר דלוק, ואפילו במים חמים (שכוון שאין כוונתו הגוי לאיסור (בישול המים הצוננים הנכנסים). וכל כוונתו למים היוצאים עתה, אין לאסור בזה. ואף שהוא פס"ר לבישול המים הצוננים הנכנסים לדוד, מ"מ אין לאסור פס"ר ע"י גוי).

סעיף ד | בישול אחר בישול

שו"ע תבשיל שנתבשל כל צרכו, יש בו משום בשול אם **נצטנן**. **הגה** ויש אומרים דוקא אם מצטמק ויפה לו. **ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל כמאכל בן דרוסאי, שייך בו בשול אפילו בעודו רותח. והני מילי שיש בו בשול אחר בשול בתבשיל שיש בו מרק, אבל דבר שנתבשל כבר והוא יבש, מותר לשרותו בחמין בשבת. ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, אין שורין אותו בחמין בשבת, אבל מדיחים אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא קוליים האספנין, שאינם צריכים בשול אלא מעט, והדחתן היא גמר מלאכתן. **הגה** והוא הדין כל דבר קשה שאינו ראוי לאכול כלל בלא שרייה, דאסור לשרותו בשבת, דהוי גמר מלאכה.**

בישול אחר בישול בלח שהצטנן⁴⁶³

משנה שבת קמה, ב "כל שבא בחמין מערב שבת, שורין אותו בחמין בשבת. וכל שלא בא בחמין מערב שבת, מדיחין אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן (דגים מלוחין קטנים) וקוליים האיספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן".

החמים ונכנסים הקרים ע"י הסרת המונע. ויש לצרף לסניף דעת **המהר"ל מפראג** שגרמא בפס"ר מותר. אך בסוף ההע' נשאר **בצ"ע** האם אפשר להתיר שימוש במים אלו לחשאב"ס (ונראה שבגלל זה נקט בלשון טוב להחמיר).

⁴⁶³ **לשו"ע** 'הצטנן' היינו פחות מים"ב, **ולרמ"א** 'הצטנן' היינו הצטנן לגמרי.

- **משנ"ב** - לא רק שאסור להטמין ביצה בחול, אלא אסור אפילו **לגלגל** אותה בשבת ע"ג חול חם כדי שתצלה (זירה אטו תולדת האור).
- **רעק"א** - המבשל באחד מהאופנים הנ"ל, הדבר שבשל **אסור** אפילו בדיעבד. ואפשר שבתולדות חמה לאחר השבת, התבשיל **מוותר** אפילו למבשל עצמו.
- **משנ"ב** - **אסור** להעמיד מאכל ע"ג חמי טבריה בשבת, וכן **אסור** בתוכם (משום הטמנה בדה"ה). אבל **מוותר** להשהות עליהן מע"ש.
- **ביה"ל** - מותר להשהות על תולדות חמה.
- **רעק"א** - מותר אפילו על תולדות **האור** (משום שזה לא יותר גרוע מכירה גרופה שמותר).

להטמין תבשיל צונן בחול מבעוד"י

- א. **רא"ש** - **אסור** (משום שחול מוסיף הבל).
- ב. **רעק"א בשם הרשב"א** - **מוותר** (משום שכל דבר שהוחם בע"ש מהחמה, מצטנן לגמרי לביל שבת).
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' תה, הכ"ז) - המבשל בשבת בחמי טבריה, **פטור** (משום שאין חיוב מהתורה אלא כשמבשל באש או בתולדות האש, כגון: מים שהוחמו באש, והגיעו לסי"ב). והמבשל בהם ביצה, **חייב**. ו**אסור** מדברי סופרים לבשל בתולדות חמה (שגזר על הבישול בתולדות חמה אטו תולדות האור). לכן **מוותר** לתת ביצה בחמה, אך **אסור** לתוך מים שהוחמו בחמה.

דוד שמש ובוילר

- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' תה, הכ"ז) - מים שהוחמו ע"י דוד שמש, **מוותר** לפתוח בשבת את הברז של המים החמים לשימוש בהם (שאע"פ שביציאת המים החמים נכנסים מים צוננים ומתערבים עם המים החמים ומתבשלים, מ"מ הואיל והמים החמים הם תולדות חמה, שאיסורן מדרבנן אטו מתולדות האור, ועוד שאינו מתכוון כלל לבשל המים הצוננים, והוי פס"ר בדרבנן, יש להקל).
- **שש"כ** (א, נא) - **טוב להימנע** מלהוציא בשבת מים חמים מדוד שמש, אם נכנסים במקומם לדוד מים קרים והם מתחממים ע"י המים החמים. ואם יכול לסגור היטב את הברז שדרכו זורמים המים הקרים לתוך הדוד, יסגור אותו ואז יהיה מותר להוציא ממנו מים חמים בשבת (וראה בסע' מה שיקפיד לסגור גם את ברז המים הקרים היוצאים).
- **שש"כ** (א, נא, בכוכבית) - יש דודי שמש שחימום המים בהם נעשה ע"י מערכת נפרדת העוברת בתוך צינורות המתחממים מקולטי השמש, צינורות אלו נכנסים לתוך הדוד ומכאן החום שלהם מתחממים המים שבדוד, מים מדוד זה **אסורים** לשימוש בשבת (משום שהחימום נעשה ע"י תולדות חמה שאסור מדרבנן).

⁴⁶² ועיין שם בהע' בהרחבה שימוש בבוילר חשמלי לחלק מהפוסקים הוי גרמא, שלדעת רוב הפוסקים גרמא מותרת אפילו שלא במקום הפסד. וכן כתב (בעמ' תיג) בתגובה על דברי **השש"כ בשם הגרשז"א** ש'טוב' להימנע מלהוציא מים חמים שהוחמו בדוד שמש: 'מ"מ במתכ"ת לדידי חזי לי דליתא, שהרי אפילו בבוילר חשמלי ממש יש מקום להתיר, והוא מטעם דהוי גרמא, שבפתיחת הברז יוצאים המים

- **מג"א - כל הדינים כאן שייכים גם לגבי הנחה על כירה לפני היסק** (שיש ברייתא מפורשת שאחד הביא את האור ואחת את העצים שניהם חייבים, ובעצם אין גרמא בבישול).
 - **ביה"ל - נחלקו הראשונים** האם יש בישול בתבשיל לח מכ"צ שהצטנן. ופסק **השו"ע** שיש בו משום בישול. וגם לסוברים שאין בו משום בישול, יהיה **אסור** מדרבנן להניח תבשיל לח שהצטנן על האש או על כירה שאינה גו"ק.
 - **חזו"ע (ח"ד, עמ' שלח בהע') - השו"ע פסק כר' ירוחם ורי"ו.** וכך כתב בהע' שם: 'ונהגה גם מרן מודה להרמ"א בהגה הנ"ל' (**ויש אומרים** דוקא אם מצוי"ל), וכמ"ש בעצמם **בב"י** בשם **ר' ירוחם ורי"ו**, ודיקן כן מדבריהם... ומבואר שגם **מרן ס"ל כהרמ"א** שבמצור"ל גם שיש בו רוטב **מותר**, וכמ"ש **בב"י**.
- גמ' שבת קמה, ב** "כגון מאי (שבא בחמין)? אמר **רב ספרא**: כגון: תרנגולתא דרבי אבא" (**רש"י** - מבשלה ושורה אותה ימים רבים בחמין למחות מאליה, ואוכלה לרפואה).
- מגמ' זו נראה שאין בישול אחר בישול, אלא מה שכבר היה בחמין מע"ש מותר לחממו שוב בחמין בשבת (כגון: התרנגולת של ר' אבא).
- גמ' שבת לד, א** "אמר **רבא**: מפני מה אמרו: אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הכל משחשכה (כמו צמר, למרות שהוא לא מוסיף בבישול)? גזרה **שמא ירתיע** (כשיבוא לטומנה הוא ימצאנה צוננת, ורתיע את הקדירה, ויעבור על איסור בישול בשבת)".
- אולם בגמ' זו **רש"י** (ד"ה אי הכי) פירש שאם יטמינו בשבת, יתכן שתהיה הקדירה צוננת וכשיבוא לחמם אותה יכשלו בבישול בשבת דאורייתא, ונמצא מדבריו שיש בישול אחר בישול.⁴⁶⁴

לכן נראה שיש מציאויות שבהם קיים בישול אחר בישול וצ"ע מתי דבר זה מתקיים.

נחלקו הראשונים האם יש בישול אחר בישול בלח:

- א. **ר' ירוחם, רי"ו**⁴⁶⁵ - יש בישול אחר בישול במצוי"ל, אך אין במצור"ל.
- ב. **רא"ש, רש"י, טור**,⁴⁶⁶ יש בישול אחר בישול בלח.
- ג. **רמב"ם, ריטב"א, ר"ן**,⁴⁶⁷ **רשב"א**⁴⁶⁹ - אין.

השו"ע פסק "תבשיל שנתבשל כל צרכו, יש בו משום בשול אם נצטנן".⁴⁷⁰ **הגה** ויש אומרים דוקא אם מצטמק ויפה לו. ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל כמאכל בן דרוסא, שייך בו בשול אפילו בעודו רותח. והני מילי שיש בו בשול אחר בשול בתבשיל שיש בו מרק".

דעת השו"ע

- א. **מג"א (ס"ק כז) - השו"ע** פסק **כר' ירוחם ורי"ו**, ע"פ מה שכתב בסע' ח **שמות** לבשל תבשיל לח מכ"צ ומצור"ל, וכאן בסע' ד דיבר על מכ"צ ומצוי"ל.
- ב. **משנ"ב, גר"א - השו"ע** פסק **כרא"ש רש"י והטור**, שיש בישול אחר בישול גם בלח **מצור"ל** (ע"פ פשט דבריו בסע' ד).

⁴⁶⁴ **הרא"ש** הקשה על **רש"י**, שהרי **בגמ'** מבואר שמותר מהתורה לחמם בשבת דבר מבושל שהצטנן (**בגמ'** בדף קמה, ב כל שבא בחסין מערב שבת, שורין אותו בחסין בשבת).

ומתוך **הרא"ש** שאכן בדבר ישב אין חיוב מדאורייתא בבישול אחר בישול, אבל דבר לח אסור מהתורה לבשלו שוב אחרי שנתבשל.

⁴⁶⁵ הביא **שאסור** לשפוך מים מקומקום חם לתוך תבשיל מחשש שמא הקומקום ירד לחום פחות מסי"ב, והתבשיל יבשל את המים.

⁴⁶⁶ דברי **רש"י** יוסברו כך: בהטמנה הוא מדבר על קדרה שבסתמא זה דבר לח, ואצלנו **בגמ'** מפרשת שמדובר בתרנגולתא היינו דבר יבש.

⁴⁶⁷ לשון **הרמב"ם**: "המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור". מסביר **המ"מ, שהרמב"ם** פסק כפשט **המשנה** ב-קמה, ב, שכל מאכל שהתבשל כל צרכו, לא שייך בו בישול, ואין לחלק בין מאכל לח ליבש.

⁴⁶⁸ אמנם דבריו כתב היתר ב'פאנדיש' שהוא דבר יבש, וא"כ מדוע לא חידש יותר וכתב דין לח? וצ"ל שבדרך כלל אופן ההנחה בבישול אחר

פסיקת הרמ"א

בדברי **הרמ"א** עולה קושי, כיוון שבסע' ד נראה שמסכים עם **השו"ע** ומביא רק **ביש אומרים** את דעת **ר' ירוחם**, אולם בסע' טו **חולק** במפורש על **השו"ע** ופוסק ש-לח לא צונן לגמרי **מותר** לחממו סמוך למדורה (היינו שעדיין חם אך פחות מסי"ב):

- א. **רמ"א** בסע' ד "ויש אומרים דוקא אם מצטמק ויפה לו".
- ב. **רמ"א** בסע' טו "ואפילו נצטנן כבר. אבל אם הוא רותח, אפילו בדבר שיש בו מרק, **מותר**. ויש מקילין לומר דכל שאין נותנו על גבי האש או הכירה ממש רק סמוך לו, אפילו נצטנן, מותר. ונהגו **להקל** בזה אם לא נצטנן לגמרי, וכמו שכתבתי לעיל סימן רנ"ג".

ח"א - הרמ"א סובר שיש בישול אחר בישול בלח (והטעם להקל בדבר שלא נצטנן לגמרי הוא כיוון שהוא לא גרע ממאכל שמבושל כמאב"ד, שכן גם אותו ראוי ואפשר לאכול. וכיוון שאין בישול אחר מאב"ד לשיטת **הרמ"א**, אע"פ שיש בישול אחר בישול בלח כאן **הקלו**. אלא שבמצב שנצטנן לגמרי מחמיר **הרמ"א** כיוון שחשיב לא ראוי לאכול כמו אוכל שפחות ממאב"ד. א"כ בסע' ד דיבר על מאכל שנצטנן לגמרי ולכן לא חלק על **השו"ע**, ובסע' טו התייר במאכל שלא נצטנן לגמרי דומיא דמאב"ד).⁴⁷¹

- **משנ"ב - יש להקל** לערב תבשיל שנצטנן בתבשיל רותח בכל"ש.
- **חזו"ע (ח"ד, עמ' שפח, הכ"ג) - אחינו** האשכנזים נוהגים כדעת **הרמ"א** וסיעתו **להתיר** לערות מים רותחים

בישול היה דווקא בפאנדיש.

⁴⁶⁹ אולם בהמשך דבריו כותב להתיר להחזיר דווקא 'פאנדיש', היינו דבר יבש, וקשה? היתר זה נאמר בנושא של החזרה ע"כ **כירה**, לדעת **הרשב"א** יש איסור להחזיר ע"כ **כירה**, משום מחזי כמבשל, אולם בפאנדיש אין גם מחזי כמבשל ולכן כתב דווקא דין זה, אך באמת לשיטתו אין כלל בישול אחר בישול בלח.

⁴⁷⁰ **ביה"ל בשם הפמ"ג** - היינו שאין היס"ב. ואם העביר את התבשיל לכל"ש, אפילו שהיס"ב דינו כמו נצטנן, ויש בו עתה משום בישול.

⁴⁷¹ אמנם **החזו"א** (בסי' לז, ס"ק יג) הסביר **שהרמ"א** סובר שאין בישול אחר בישול בלח כלל (והסיבה שהחמיר בנצטנן לגמרי הוא כיוון שאנשים יבואו לטעות ולבשל פירות חיים לגמרי בשבת, כיוון שזה נראה להם דומה, משום ש-לח קר שונה בצורה קיצונית מאם הוא מבושל. אי"כ הסיבה שלא העיר בסעיף ד' כיוון ששם מדובר בדבר לח שנצטנן לגמרי וכך נראה גם מלשון **השו"ע** שכתב 'נצטנן' ולכן עקרונית **הרמ"א** לא חולק על **השו"ע**, כיוון שבנצטנן לגמרי באמת אסור חממת הסיבות האחרות). ועיין **במג"א** שהסביר **כח"א** אך מטעם אחר.

כל (דבר יבש) שבא בחמין מע"ש

משנה שבת קמה, ב "כל שבא בחמין מערב שבת, שורין אותו בחמין בשבת".

נחלקו הראשונים בכוונת המילים 'בא בחמין' שיהיה מותר לשרותו בחמין בשבת:

- א. **תוספות, הגמ"י - היינו מכ"צ** (ואסור להשרות בשבת כל מאכל שלא הגיע למכ"צ).
- ב. **רמב"ם (ע"פ הב"י) - היינו שהתבשל כל שהוא**, ואפילו אם רק נשרה בחמין בע"ש.
- ג. **רא"ש - היינו שהתבשל כמאב"ד** ואין איסור להמשיך לבשלו.

השו"ע פסק **כתוספות והגמ"י** "אבל דבר שנתבשל כבר והוא יבש, מותר לשרותו בחמין בשבת".

- **משנ"ב - מותר** לתת אותו אפילו לתוך **כל"ר**, כל עוד הכל"ר לא ע"ג האש (משום מחזי כמבשל).

כל (דבר יבש) שלא בא בחמין מע"ש

משנה שבת קמה, ב "וכל שלא בא בחמין מערב שבת, מדיחין אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן (וודגים מלוחין קטנים) וקוליים האיספנין, שהדחתן זו היא גמר מלאכתן".

השו"ע פסק שדבר שלא נשרה בחמין כלל בע"ש, מותר להדיחו בחמין חוץ מהמליח הישן וקוליים האיספנין. וצ"ע בפסיקת השו"ע כאן ובהסבר הגמ"י שם:

1. מהי ההדחה 'בחמין' המותרת (מכל"ר או מכל"ש)?
2. האם מותר לשרות בכל"ש?

- א. **תוספות בשם ר"ת - עירוי** מכל"ר דינו **ככל"ר** (א"כ חייב להבין שהדחת הקוליים במים הינה בכל"ש).

וקשה, שהרי אנחנו יודעים שמותר אפילו לשרות בכל"ש, א"כ מדוע המשנה שנתה לשון 'מדיחין?' ומתוך 2 תירוצים:

1. **אסור** להשרות בכל"ש (משום מחזי כמבשל), ולכן התירו רק הדחה.
2. **מותר** להשרות אף בכל"ש (אלא שהמשנה שנתה לשון 'מדיחין' בשביל לחדש לנו את הדין שאסור להדיח מליח הישן וקוליים האספנין מכל"ש כי הם מקלי הבישול).

- ב. **תוספות בשם רשב"ם - עירוי** מכל"ר דינו **ככל"ש** (ולכן מסביר שההדחה מכל"ר בחמין מותרת חוץ מעל מליח הישן וקוליים האספנין).

השו"ע פסק ע"פ **המשנה** (ולא ברור כמי פסק **מהראשונים** הנ"ל לעניין שרייה) "ואם הוא דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, אין שורין אותו בחמין בשבת, אבל מדיחים אותו בחמין בשבת".

- **משנ"ב - דבר** שלא מכ"צ, **אסור** להניחו אפילו בכל"ש שהיס"ב (שמחזי כמבשל, ולא דמי לתבלין), אבל **מדיחין** אותו מכל"ש (משום שרק כל"ר מבשל כדי קליפה).

בשבת אל תוך התבשיל שנצטמק לאחר שהורד מהאש, וילעמ"ש. אבל בני עדות המזרח צריכים **להחמיר** כדעת **מרן**, שאסר לעשות כן בהחלט. ונראה שאם עירה את התבשיל לתוך כל"ש, מותר לערות עליו מים חמים (משום שכל"ש לא מבשל).

גדר תבשיל לח

ר' ירוחם - הובא בב"י פעמיים, בס"י רנד ובס"י רנד לגבי תבשיל לח. וכתב ב-2 לשונות שונים:

1. 'כל דבר שרובו רוטב' - היינו שאם יש רוב יבש עדיין נקרא יבש.
 2. 'כל דבר שיש בו רוטב' - היינו שאפילו במיעוט רוטב נקרא כבר תבשיל לח.
- יש שפסקו מכאן להחמיר ולא להתיר בישול בדבר יבש שיש בו רוטב כלל.

- **חזו"ע** (ח"ד, עמ"י שלז, ה"י-א) - כאשר **רוב** התבשיל יבש, דינו כיבש. ולכן **מותר** לבשל / לחמם בשבת מאכל שמכ"צ מע"ש, כאשר **רובו** יבש עם מעט רוטב (כגון: אורז, בשר, דגים וכו'). אבל תבשיל לח, שיש בו **הרבה** מרק בעין שנצטנן, **אסור** לבשלו עד כדי שתהיה היס"ב (משום שיש בישול אחר בישול בלח).

גדר תבשיל לח שאין בו עוד בישול

אחר בישול בעודו רותח

- א. **רמב"ם, רש"י** (להבנת הרא"ש), **הגמ"י** - רק **משגהיע למכ"צ** לא שייך בו יותר בישול אחר בישול בלח, ואם הוא רותח מותר להחזירו ע"ג האש בשבת (ע"פ דיני החזרה).

- ב. **רא"ש, רמב"ן, רשב"א, ר' ירוחם, ר"י** - החל **ממאב"ד** לא שייך בו יותר בישול אחר בישול בלח, ואם הוא רותח מותר להחזירו ע"ג האש בשבת (ע"פ דיני החזרה).

השו"ע פסק ע"פ **הרמב"ם רש"י** להבנת **הרא"ש וההגמ"י** "ואם לא נתבשל כל צרכו, ואפילו נתבשל כמאכל בן דרוסאי, שייך בו בשול אפילו בעודו רותח".

- **משנ"ב - כל** עוד לא הגיע המאכל למכ"צ, שייך בו בישול אפילו בעודו רותח, **ואסור** לגמור הבישול אפילו ע"י גוי. ולפיכך בספק מכ"צ, יש **להחמיר** אפילו הוא בידו, ובדיעבד אין לאסור התבשיל.

- **ביה"ל - נחלקו הראשונים** האם יש איסור בישול מדאורייתא בתבשיל שהגיע למאב"ד, **והשו"ע** פסק כסוברים שיש איסור מדאורייתא, **ואין לזוז** מפסק **השו"ע** (משום שהרבה ראשונים פסקו שחייב, ובפרט שהיו דאורייתא).

- **פמ"ג - בדיעבד** אם החזיר ישראל תבשיל מכמאב"ד לתוך תנור גרוף (שאל"כ אסור משום החזרה לכ"ע כנ"ל בס"י רנ"ג, א), **אין לאסור** את התבשיל (משום שכל שיש מחלוקת אי הוי בישול או לא, אין לאסור בדיעבד).

■ **משנ"ב - אסור** לתת בכל"ר שהיס"ב דבר שנשרה מע"ש בכל"ר שהיס"ב (מכיוון שע"ז זה שהוא נשרה ולא התבשל יתוסף בו קצת בישול ואסור).

דעת השו"ע

נחלקו האחרונים כמי פסק השו"ע לגבי שרייה בכל"ש (כלומר כאיזה תירוץ של התוספות בשם ר"ת פוסקים):

- **משנ"ב - כוונת השו"ע** (ע"פ דבריו בסעי' י: 'אסור ליתן תבלין בקערה ולערות עליהן מכלי ראשון) **שמותר להדיח מכל"ש ואסור לשרות** בכל"ש (משום מחזי כמבשל, כתירוץ ה-1 בתוספות בשם ר"ת).
- **ליתת חן** (עמ"ס, סד) - כוונת השו"ע **שמותר אפילו לשרות בכל"ש** (כתירוץ ה-2 בתוספות בשם ר"ת. ומה שכתב לאחר מכן 'אבל מדיחין אותו בחמין' שנשמע ממנו שמותר דווקא לערות מכל"ש ולא לשרות, שהרי עירוי מכל"ר מבשל כדי קליפה - כתב את זה בניגוד לדין של מליח הישן וקוליים האיסופנין, אך באמת מותר אפילו לשרות בכל"ש).

חוץ מהמליח הישן וקוליים האספנין

השו"ע ע"פ **המשנה** 'אבל מדיחים אותו בחמין בשבת, חוץ מן המליח הישן ומן הדג שנקרא קוליים האספנין, שאינם צריכים בשול אלא מעט, והדחתן היא גמר מלאכתן'.

הרמ"א ע"פ **הגמ"ר** "והוא הדין כל דבר קשה⁴⁷² שאינו ראוי לאכול כלל בלא שרייה, דאסור לשרותו בשבת, דהוי גמר מלאכה".

- **משנ"ב - הדחתן** הוי בישול **מדאורייתא**.
- **משנ"ב - מותר** לשרות הכל במים **קרים** (משום שכל דבר שאינו אוכל, **מותר** לעשותו אוכל. בס"י שכן, ד).

הדחת הערינ"ג בחמין מכל"ש

- א. אחרונים - מותר** להדיח הערינ"ג בחמין מכל"ש (משום שאפשר לאוכלו ע"י הדחת צוננים).
- ב. ביה"ל - ובאמת קשה להקל** להדיח הערינ"ג (משום שלפעמים הוא משנה שעברה, ואולי הוא בכלל מליח הישן שנזכר במשנה, ועוד שידוע שהוא דג שהיה נקרא טוניגא).
- ביה"ל - וע"כ יש להיזהר שלא** להדיח הערינ"ג בחמין, ואפילו מכל"ש.

הדחה בצונן ומכה בפטיש באוכלים

ביה"ל - מותר להדיח את הדג המליח וקוליים האספנין בצונן.

ונחלקו האם יש איסור מכה בפטיש באוכלים (נפק"ם האם מותר להדיח בצונן מאכל שניתן לאוכלו רק ע"י הדחתו בצונן):

- א. פמ"ג - אוכל** שא"א לאוכלו בלא הדחה, בהדחתו עובר על **מכה בפטיש** וחייב.
- לבוש - וה"ה** באוכל שמתקנו ע"י שרייה.

ביה"ל - לא נהירא דבר זה כלל.

ב. **פרדס, א"ר - אין** מכה בפטיש באוכלים (ולכן מותר להדיח בצונן דבר שהכשרתו היא רק ע"י הדחה בצונן).

ביה"ל - העולה מדברינו שמכה בפטיש באוכל הוא דבר חדש שלא נמצא בפוסקים, ואדרבא יש כמה סתירות לזה, וע"כ **אין להחמיר** בהדחת צונן בשום גוונא.

- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שעו, ה"כ) - **יש אומרים** שאע"פ שאמרו חז"ל כל"ש אינו מבשל, מ"מ יש דברים רכים שמתבשלים בכל"ש שהיס"ב, ואין אנו בקיאים בין רכים לקשים, ולכן פת שנאפת, נעשית רכה ומתבשלת אף בכל"ש וגם בשאר דברים, יש להחמיר שלא ליתנם בכל"ש. **ויש חולקים** ואומרים שאין הבדל בין קשים לרכים (משום שכולם לא מתבשלים בכל"ש), והלכה **להקל**. ומיהו האשכנזים **מחמירים**.

שש"כ (א, נט) - מכיוון שיש מאכלים שמתבשלים בכל"ש, ואין אנו בקיאים לדעת אלו הם, יש להחמיר ולומר שכל דבר שאינו מבושל, יש משום **איסור בישול** גם בנתינתו בכל"ש שהיס"ב. יוצאים מהכלל הם המים והשמן והתבלין⁴⁷³ שאותם **מותר** לתת בכל"ש שהיס"ב גם שאינם מבושלים.

- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שכט, ה"ה) - ביצה שעירו עליה מים חמים בע"ש, **מותר** לערות עליה מים חמים בשבת לחממה, טוב לחממה ע"י כל"ש.

עשיית תה בשבת

משנ"ב - בישול עלי הטיי"א בשבת יש בהם משום **בישול** (ובמידד חייב סקילה ובשונו חייב חטאת, וע"כ יש ליזהר בו מאד).

עירו מכל"ר על עלי הטיי"א, הוי **חשש אב מלאכה** (דקייל" שעירוי מבשל כדי קליפה). ואסור לתת את עלי הטיי"א אפילו לתוך כל"ש (משום שדבר שלא בא בחמין מלפני השבת אין שורין בשבת אפילו בכל"ש. וכל שכן בסעי' זה יש דברים המתבשלים בהדחה אפילו מכל"ש, אפשר שגם העלים האלה בכלל זה).

וע"כ הסכימו **האחרונים** שיש לערות עליהם מע"ש רותחין מכל"ר (שיקרא 'מבושל' קצת, ויותר טוב לבשלו ממש), ואח"כ יריק את העסענס לכלי אחר (כדי שישארו עלי הטיי"א יבשים), ויהיה **מותר** לו לערות אח"כ בשבת עליהם מים חמין מכל"ר (כיון שכבר נתבשלו מע"ש כדן דבר יבש).

ויהיה אפשר אח"כ להחזיר את העסענס הצוננים לתוך אותו הכלי (משום שדבר לח שנצטנן, מותר ליתנו בתוך כל"ש רותח). וכן הדין לענין קאווי' יזהר שלא יערה עליהם מים חמין מכל"ר, אם לא שעירה עליהם מאתמול, והריק את המים מעליהן.

ואסור להעמיד את הטיי"א והקאווי' בתנור לבשלים (שאז יגמר הבישול של העלים, שהרי הם יתבשלו רק כדי קליפה).

והעצה **המובחרת** מזה היא שיתקן העסענס מע"ש לגמרי (כלומר שלא יצטרך לערות לתוכו עוד רותחין למחר בשבת), ולמחר כשיצטרך לשתות יתן העסענס הצונן לתוך כל"ש, וה"ה שמותר לתת בו חלב. אבל **אסור** לערות עליהם מכל"ר. והכי טוב זה כשהעסענס אינו צונן.

⁴⁷² **ביה"ל - ר"ל** שהי איסור דאורייתא להשרותו כמו מליח הישן, או שר"ל שאסור להשרותו אפילו בכל"ש.

⁴⁷³ ובה"ה קעד כתב: "שמעתי **מהגרשז"א** זצ"ל דלא מסתבר שהם

דכולי עלמא שלקות מברכין עליהן בורא פרי האדמה, ועד כאן לא קאמר רבי יוסי התם אלא משום דבעינן טעם מצה וליכא, אבל הכא אפילו רבי יוסי מודה".

בגמרות אלו דנים האם יש בישול אחר אפייה וכן אפייה אחר בישול:

פסחים מא, ב - מח' בין ר' יוסי לר"מ גבי אכילת מצה האם יוצאים במצה מבושלת (לדעת רב כהנא), ונפסקה הלכה במסכת עירובין כר' יוסי (שבישול אחר אפייה מבטל את האפייה).

ברכות לח, ב - נחלקו האמוראים האם שלקות מברך עליהם 'שהכל' או 'אדמה', הגמ' מנסה לתלות זאת במחלוקת תנאים, ודעת האומר 'שהכל' היא כדעת רבי יוסי שלבישול יש משמעות והוא מבטל את שם המאכל ממה שהיה. הגמ' דוחה ואומרת שאין לדמות בין דברי רבי יוסי לסוגייתנו, משום שר"י מיירי דוקא לענין מצה (שבעין טעם מצה וליכא, כי הבישול ביטל את האפייה), אך אין להסיק מדברי ר"י לשאר העניינים.

א. **ראבי"ה -** אין בישול אחר אפייה וצלייה, ואין אפייה וצלייה אחר בישול (משום שהבישול מבטל רק את הטעם הקודם, אך לא מוסיף ומשביח משהו).

ב. **יראים -** יש בישול אחר אפייה וצלייה וכן יש אפייה וצלייה אחר בישול (כיוון שהבישול פועל פעולה חדשה בתבשיל, ומשפר את התבשיל. והביא מסברא שגם צלייה אחר בישול או אפייה אחר בישול נחשבת משהו משמעותי שאסור בשבת).

ונחלקו בשיטתו באיזה כלי לאסור בישול אחר אפייה וצלייה:

א. **טור -** יש להחמיר אף בכל"ש (שכל"ש מבטל בחום שהי"ב).

ב. **סמ"ק -** רק בכל"ר.

השו"ע מביא את היראים והטור (ביש מי שאומר), ואת ה**ראבי"ה** (ביש מתירים) **"יש מי שאומר דדבר שנאפה או נצלה, אם בשלו אחר כך במשקה, יש בו משום בשול, ואסור ליתן פת אפילו בכלי שני שהיד סולדת בו, ויש מתירין"**.

הרמ"א חושש לכתחילה להבנת ה**טור ביראים** "בכלי שני. ויש מקילין אפילו בכלי ראשון. ונהגו ליזהר לכתחלה שלא ליתן פת אפילו בכלי שני, כל זמן שהיד סולדת בו".

■ **משנ"ב -** לכו"ע אין צלייה אחר צלייה או אפייה אחר אפייה (משום שזה לא עושה שינוי משמעותי בתבשיל).

■ **משנ"ב -** אין לאסור בדיעבד בישול אחר אפייה אפילו בכל"ר (שסומכים על ה**ראבי"ה**).

■ **משנ"ב -** אם נטל את המרק באמצעות מצקת, יש להקל ולומר שהמרק בקערה נחשב כעת כל"ש⁴⁷⁵.

■ **משנ"ב -** אסור לתת לחם בטשאלניט שבכל"ש, וכ"ש שיזהר מלערוט עליו מכל"ר.

■ **פמ"ג -** יש להקל בכל"ש אפילו בספק קלי בישול.

■ **ח"א -** אם היד נכווית במגע בכל"ש, יש להחמיר, וכן משמע שס"ל למשנ"ב.

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' של, ה"ט) - **מותר** לתת עלי נענע בשבת אל תוך כוס תה חם אע"פ שהי"ב, וכן המנהג (משום שכל"ש אינו מבטל).

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שכו, ה"ז) - **אסור** לערוט מים חמים מכל"ר על עלי התה בשבת (משום שע"י כך הם מתבשלים), אלא הנכון לבשלים ולהרתיחם מע"ש. ואם כלו מי התמצית של התה מהקומקום ונשארו העלים לבדם, אפילו אם יש בהם לחלוחית, **מותר** לערוט עליהם מים חמים בשבת (משום שאין בישול אחר בישול).

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שעה, הכ"א) - **מותר** לתת שקית של תה לתוך כוס של מים חמים שהוא כל"ש אע"פ שהי"ב. **יש חולקים**, וטוב להחמיר. אבל **מותר** לכתחילה לערוט מכל"ש על כוס שיש בה שקית תה, וכן המנהג. ו**מותר** להוציא את שקית התה מהכוס (ואין לחוש לאיסור בורר מהטיפות שיורדות ממנו, שהרי אינו מתכוון לכך, והטיפות יורדות מאלה).

שש"כ (ג, ד) - **מותר** להכין כוס תה בעזרת שקית המכילה עלי תה או בכפית תה, והוא שיעשה כן רק במים שאין הי"ב (ועיין לעיל פ"א, נט). ונכון להוציא את השקית עם כפית ולא ביד (משום שברגע שיוצאה מהכוס יפלו טיפות חזרה לתוך הכוס, ויש בזה חשש איסור ברירה).

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שכב, ה"ו), **שש"כ** (א, סא)⁴⁷⁴ - **מותר** לתת חלב קר לתוך כוס קפה חם (משום שכל"ש אפילו הוא חם מאוד אינו מבטל, ושם בהע' הוסיף **שהב"י** הוכיח שאפילו שהכל"ש מעלה רתיחות כעין שהיה בכל"ר, מ"מ אינו מבטל, שכלל גדול הוא שכל"ש אינו מבטל בשום פנים).

סעיף ה | בישול אחר אפייה ואפייה

אחר בישול

גמ' פסחים מא, ב **"ורבנן** האי בשל מבושל מאי עבדי להו? מבעי ליה לכדתנאי: בשלו ואחר כך צלאו או שצלאו ואחר כך בשלו, חייב. בשלמא בשלו ואחר כך צלאו חייב, דהא בשליה, אלא צלאו ואחר כך בשלו הא צלי אש הוא, אמאי? אמר **רב כהנא**: הא מני? **רבי יוסי** היא, דתנאי: יוצאין ברקיק השרוי, ובמבושל שלא נימוח, דברי **רבי מאיר**. **רבי יוסי** אומר: יוצאין (יד"ח אכילת מצה בפסח) ברקיק השרוי, אבל לא במבושל (משמע שבישול לאחר אפייה מבטל את האפייה), אף על פי שלא נימוח. **עולא** אמר: אפילו תימא רבי מאיר, שאני הכא דאמר קרא ובשל מבושל, מכל מקום (רש"י) - דלאו לחם קרינא ביה, ואף על פי שכבר נאפה בתנור, הואיל וחזר ובישלו, ביטלו מתורת לחם".

גמ' ברכות לח, ב **"דרש רב נחמן משום רבינו, ומנו שמואל: שלקות מברכין עליהם בורא פרי האדמה. וחברינו היוורדים מארץ ישראל, ומנו עולא משמיה דרבי יוחנן אמר: שלקות מברכין עליהן שהכל נהיה בדברו, ואני אומר: במחלוקת שנויה, דתנאי: יוצאין ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח, דברי רבי מאיר, ורבי יוסי אומר יוצאים ברקיק השרוי, אבל לא במבושל, אף על פי שלא נימוח. ולא היא!**

⁴⁷⁴ **שש"כ** - וה"ה לתמצית תה שנתבשלה מבעו"י, וכן סוכר, וכן מיץ לימון

שחומרים אלה נתבשלו בזמן ייצורם). ויש לוודא מזמן לזמן על אופן ייצורם. 475 ועיין בדין מצקת לקמן בסע' ט.

דעת השו"ע

- **מג"א, משנ"ב - השו"ע** פסק **כיראים** ע"פ **הסמ"ק** שיש בישול אחר אפייה / צלייה **בכל"ר** ולא בכל"ש (כדברי **הטור ביראים**, שהרי במפורש פסק שאין בישול בכל"ש, ולכן כתב יו"ש מתירין באופן של כל"ש).
- **יח"ד** (ח"ב, ס"ה מד) - **השו"ע** פסק **כראבי"ה**, שאין בישול אחר אפייה וצלייה, ואין אפייה וצלייה אחר בישול.

בישול אחר בישול וצלייה

- ביה"ל - יש** בישול אחר צלייה.
- ונחלקו האחרונים** האם יש איסור בישול בדבר שבבישול ואח"כ צלאו:
- א. **פמ"ג** - אם בישלו ואח"כ צלאו, **מותר** לשרותו בחמין בשבת (משום ששם בישול לא נתבטל מסמו), וא"כ ה"ה בצלאו ואח"כ בישלו, **שמו"ר** להניחו בלא רוטב בתנור.
- ב. **ביה"ל - ואינו מוכרח** (משום שעכשיו הוא ג"כ צלוי, ונקרא בישול אחר צליה).
- ביה"ל - ונראה** שכאשר בישלו ואח"כ צלאו בע"ש, **שמו"ר** להניחו **בתנור** בשבת ולא בתוך קדירה (משום שהפעולה האחרונה נקבעת בו יותר).

צלייה אחר אפייה ואפייה אחר צלייה

- א. **של"ג, תפארת ישראל, מג"א - מותר** לצלות אחר אפיה וכן להיפך (משום שאלו פעולות דומות).
- ב. **פמ"ג - אסור** לצלות אחר אפיה וכן להיפך (משום שאלו פעולות שונות).
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' רצ, ה"ב) - פת שנאפתה בתנור, **מותר** לתנה על פלטה בשבת, כדי לעשותה צנים (משום שאין אפיה אחר אפיה).
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שו, ה"ג) - דבר שנאפה או נצלה, **מותר** מהדין לתנו אפילו בכל"ר (משום שאין בישול אחר אפיה ולא אחר צליה). והמחמיר תעה"ב. **ומותר** לכתחילה לערות מרק רותח מכל"ר על פת אפיה. וכן **מותר** לתת בשר שנתבשל ע"ג פלטה כדי שיהיה כעין צלי (שאין צליה אחר בישול). וכן **מותר** לתת בשר צלי לתוך רוטב בכל"ר כדי שיתרכך, אחרי שהעבירוהו מהאש (שאין בישול אחר צליה), שכן הוא דעת רוב הפוסקים **ומרן השו"ע**, אמנם **הרמ"א מחמיר**.
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שיג, ה"ג) - **מותר** לערות מים חמים מכל"ר על: קפה שחור, קפה נמס (שאין בישול אחר קליה) וסוכר (שהרי הוא מבושל כבר, ואין בישול אחר בישול).
- שש"כ** (א, סח) - אע"פ שבדבר יבש מכ"צ אין בו בד"כ משום איסור בישול בשבת (הואיל ואין בישול אחר בישול), מ"מ הרי יש בישול אחר אפיה, אחר צליה ואחר טיגון וקליה, וכן להיפך, יש אפיה, צליה או טיגון וקליה אחר בישול. וכן **אסור** לערות עליהם מכל"ר, וגם אין לתתם בכל"ש.
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שכא, ה"ה), **שש"כ** (א, ע) - איטריות המטוגנות הנמכרות ומוכנות לאכילה, וכן שקדי מרק, **מותר** לתנם ברוטב חם כדי לרככם.

סעיף ו | שמירת חום התבשיל⁴⁷⁶

גמ' שבת נא, ב "מניחין מיחם (של נחושת עם מים חמים) על גבי מיחם, וקדרה (של חרס חמה) על גבי קדרה, (אבל לא / ו) קדרה על גבי מיחם, (אבל לא / ו) מיחם על גבי קדרה. וטח את פיה בכבק ולא בשכיל שיחמו אלא בשכיל שיהיו משומרים".

גמ' שבת מח, א "רבה ורבי זירא איקלעו לכי ריש גלותא, חזויה לההוא עבדא דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא (כלי קטן מלא מים צוננים מעל פיו של קומקום מלא מים חמים), נזהיה **רבה** (נער בו). א"ל ר' זירא: מאי שנא ממיחם על גבי מיחם (ששם מותר להניחו בשבת ע"ג מיחם אחר המונח ע"ג האש)? א"ל: התם אוקומי קא מוקים (רק משמר את חום המים שלא יתחממו), הכא אולודי קא מוליד (הקומקום מוליד את החום במים שבכוזא, והרי מבשל)".

עולה **שאסור** להניח קדירה צוננת ע"ג קדירה חמה כדי לחממה.

וכ"פ השו"ע ע"פ **התוספות והר"ן** (לאסור להניח כלי שיוכל להיוולד בו חום שהי"ס ב) "כלי שיש בו דבר חם שהיד סולדת בו, **מותר** להניחו בשבת על גבי קדירה הטמונה כדי שישמור חומו ולא יצטנן. ויכול לטוח פיו בבצק אם יש לו בצק שנלוש מאתמול. אבל אין מניחין כלי שיש בו דבר שאינו חם כל כך על גבי קדירה שהיא חמה כל כך, שהעלין יכול להתחמם מחומה עד שתהא היד סולדת בו".

- **משנ"ב - דין זה** הוא לדעת **השו"ע**, אך לדעת **הרמ"א**, כל שלא הצטנן התבשיל לגמרי, חשיב רותח, ואין בו חשש בישול.
- **משנ"ב - אסור** להניח את התבשיל הצונן אפילו לזמן מועט (הואיל ויכול להגיע ליס"ב, חישינן שמא ישכח את הקדרה באותו מקום).
- **משנ"ב - מותר** להניח את הסיר תחת הבגדים שמכסים את הקדירה (אף שאסור להטמין בשבת, מ"מ כאן ההטמנה הייתה בע"ש, ועתה שהקדירה נתגלתה, מותר לכסות דרך אגב גם את הכלי).
- **ביה"ל - אם** הקדירה העליונה לא יכולה להגיע ליס"ב, **מותר** להניחה עם תבשיל לח צונן בשביל שיתחמם מעט.

מאכל שלא התבשל כ"צ

- א. **ט"ז - מותר** להניח ע"ג קדירה טמונה תבשיל שאינו מכ"צ (כיוון שהנחה ע"ג קדירה אינה יכולה לבשל אלא לשמר את חום התבשיל בלבד).
- ב. **משנ"ב בשם הרבה אחרונים - מותר** להניח רק תבשיל **מכ"צ** (שיש לחוש שמא ע"י החום יתווסף בישול בתבשיל).
- **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שדמ, ה"ב) - אפילו תבשיל יבש מכ"צ ונצטנן, **אסור** לחממו בשבת על כיריים של גז (זרה שמא יגביה את עצמת האש למהר בישולו, כלומר 'שמא יחתה בגחלים'). אבל **מותר** לחממו על פלאטה (משום "שא"א להגביר את

חם על גבי קדירה הטמונה, אפילו כלי התחתון על האש, שרי, ויש מפרשים שאם כלי התחתון על האש, לעולם אסור.

אך בסע' ח פסק **נר' ירוחם** (וכדעה הראשונה) "להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל האש, יש אומרים שדינו כמניחו כנגד המדורה, וכל דבר שמותר להניחו כנגד המדורה במקום שהיד סולדת בו, כגון: שיבש, מותר להניחו על גבי מיחם שעל גבי האש, ויש אומרים דהוי כמניח על גבי כירה לכתחלה, ואסור אפילו אם נתבשל כל צרכו, ואפילו אם מצטמק ורע לו, ואפילו אם נותנו שם לשמור חומו.

וראשון נראה עיקר. ומכל מקום אם הוא תבשיל שיש בו רוטב, ומצטמק ויפה לו, אסור לדברי הכל".

משנ"ב - הטעם לדעה המתירה זה משום שאין בהנחה על קדירה מחזי כמבשל (כיוון שהקדירה מפסקת, ואין רגילות לבשל כך). **משנ"ב -** הטעם לדעה האוסרת זה משום שהקדירה התחתונה דינה ככירה גרופה, **שאסור** לתת עליה לכתחילה בשבת (משום מחזי כמבשל).

- **משנ"ב -** והלכה כדעה **ראשונה**.
- **משנ"ב -** סע' אלו עוסקים בתבשיל מכ"צ, ואם לאו, אסור.

האם סע' ז-ח זה עניין אחד או לא

מג"א - הקשה, מדוע בסע' ז **השו"ע** לא הכריע בדבר לח, ובסע' ח הקל בדבר יבש?

וכן קושי נוסף עולה מס' רנ"ג, ג על הפסק בסע' ז אצלנו, שהרי בס' רנ"ג, ג **השו"ע** פסק שאדם שקדירתו מקדיחה יכול לשים קדרה תחתיה בתנאי שיתקיימו תנאי ההחזרה (כלומר שאסור בנתינה לכתחילה), ואצלנו בסע' ז לא הכריע?

א. **מג"א - השו"ע** חילק בסעיפים ולכן כתב 'ראשון עיקר' רק ביבש (כבסע' ח, וכבס' רנ"ג, ה, שיבש מותר) אבל לא בתבשיל לח וחס (כבסע' ז, ולכן לא רצה להקל שם⁴⁷⁸). ולדינא **המג"א** מסיק שיש להקל כדעה הראשונה (ומה שתירץ כאן זה רק לשיטת **השו"ע**).

ב. **גר"א, משנ"ב -** סע' ז-ח עניין אחד הם (ובסע' ז מדובר בדבר לח שיש בו משום בישול אם נצטנן, ולכן אמר שם שהוא חם, ומותר כדעה הראשונה, ובסע' ח מדובר בדבר יבש, שמותר אפילו צונן כדעה הראשונה, כבסע' ד).

תבשיל לח צונן

א. **משנ"ב -** מה שפסק **השו"ע** שתבשיל עם רוטב שמצוי"ל אסור לדברי הכל, זה כי המשיך את דברי ר' ירוחם, אך לשיטתו בתבשיל לח צונן, אפשר שאפילו מצור"ל אסור (כמו שפסק בסע' ד, שלא חילק).

מונח ישירות ע"ג האש).

478 עין בס' רנ"ג בסתירה שיש בין סע' ג לסע' ה, **שהמג"א** תירץ באותו אופן את החילוק שיש שם בין פסקי **השו"ע**.

החום שלה, ואין דרך לבשל על פלאטה אלא רק לחמם). וכן **מותר** להניח את הקדירה הנ"ל ע"ג קדרת תבשיל שעל האש או על המיחם של מים חמים.

באיזה בצק מותר לטוח

משנ"ב - מדובר בבצק **שאינו** מוקצה (כגון: שצריך אותו לתרנגולים שבביתו).

ונחלקו האחרונים בשאר דברים שהם ברי מירוח (כגון: שעווה):

- א. **מג"א - מותר** רק בבצק (משום שאינו בר מרוח), אך בשעווה וכדו' **אסור** (משום שהיא ברת מירוח והוי תולדת ממחוק).
- ב. **ט"ז -** גם בצק בר מירוח, ולכן **מותר** גם בשעווה וכדו' (משום שאינו מקפיד לדבקו בטוב, אלא רק שלא יהיה מגולה, על כן אין בכך משום ממרח).

סעיפים ז, ח | הפסקת קדרה בתבשיל

גמ' שבת נא, ב "מניחין מיחם (של נחושת עם מים חמים) על גבי מיחם, וקדרה (של חרס חמה) על גבי קדרה, (אבל לא / 1) קדרה על גבי מיחם, (אבל לא / 1) מיחם על גבי קדרה. וטח את פיה בבצק ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהיו משומרים".

עולה **שאסור** להניח קדירה צוננת ע"ג קדירה חמה כדי לחממה.

ר' ירוחם (מובא **בב"ס** ס' רנ"ה) - הביא **2** מחלוקות בפוסקים בעניין נתינה ע"ג מיחם שמונח ישירות ע"ג האש בשבת:

1. האם מותר לתת בשבת מיחם (תבשיל **לח רותח** מכ"צ) ע"ג מיחם שמונח ישירות ע"ג האש:
 - א. **יש מפרשים - מותר**.
 - ב. **יש מפרשים - אסור** (משום שהוי כמניח לכתחילה ע"ג האש), ושהכלי התחתון לא ע"ג האש, **מותר**.
2. האם מותר להניח מאכל **יבש** קר מכ"צ ע"ג מיחם שמונח ישירות ע"ג האש:

- א. **יש גדולים, רא"ש - מותר** (משום שדינו כמניח כנגד המדורה, וכל דבר שמותר להניח כנגד המדורה במקום שהיס"ב, מותר להניחו ע"ג מיחם שע"ג האש).
- ב. **יש גדולים - אסור**, אפילו אם הוא מכ"צ ומצור"ל ונותנו שם לשמור חומו (משום שהוי כמניח ע"ג כירה לכתחילה).

ר' ירוחם - וראשון נראה עיקר. ומכל מקום אם הוא תבשיל שיש בו רוטב, ומצטמק ויפה לו, אסור לדברי הכל.

ב"י - מה שכתב **שהרא"ש** כתב כסברא הראשונה, לא ידעתי היכן כתב כן. ו**המ"מ** כתב בפכ"ב בשם **הרשב"א** כסברא הראשונה, וכן דעת הר"ן.⁴⁷⁷

השו"ע בסע' ז הביא את שתי השיטות ולא הכריע **"יש מפרשים דהא דשרי להניח כלי שיש בו דבר**

477 **ביאיר נתיב** ע' ל' **ירוחם** כתב: "ולפי נוסחאת כתה"י ניחא דבאמת רבינו כתב זאת בשם **הרשב"א** ולא בשם **הרא"ש**, וכ"ה לפנינו **ברשב"א** (פ: ד"ה וסכלל דברים אלו)".

ומשמע מדברי **הב"י** שפסק **נר' ירוחם** (שמותר להניח אפילו שהכלי התחתון

ירושלמי פ"ג, ה"ה "ואי זהו חלוט ברוך? כל שהאור מהלך תחתיו".

האם כל"ר שהורידוהו מהאש מבשל מדאורייתא

בגמ' מובא שאילפס וקדרה שהעבירן מהאש מרותחין לא ייתן לתוכם תבלין, משמע שכל"ר שאינו על האש **מבשל** מדאורייתא (וכן הסביר **רש"י** דין זה).

אך מהירושלמי (פ"ג ה"ה, ע"פ **ה"ר**) "ואי זהו חלוט ברוך? כל שהאור מהלך תחתיו", משמע שרק כל"ר **שע"ג** האש מבשל מדא' (ומרגע שירד מהאש, מבשל מדרבנן).

א. **ר"ן, תוספות - כל"ר** מבשל אפילו **לאחר** שהורידוהו מהאש, כל עוד היס"ב (שהלכה כבבלי).

ב. **הגמ"ר - קרוב** הדבר שכל"ר מבשל רק לאחר שסילקו מהאש **מיד**, אבל אם הניחו להפיג רתיחתו, דינו ככל"ש.

ב"י - ולי משמע שכל זמן שהיס"ב חשוב כל"ר, אע"פ שגם כל"ש שהיס"ב אין לו דין של כל"ר (משום ששונה כל"ר שנתחמם באור עצמו).⁴⁸⁰

השו"ע פסק כר"ן והתוספות וכהבנתו בב"י "כלי ראשון... אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האש, מבשל, כל זמן שהיד סולדת בו. לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין".

• **חזו"ע (ח"ד, עמ' שסז, הט"ז) - מה** שאמרנו שכל"ש אינו מבשל אע"פ שהיס"ב, אין הבדל בזה בין מרק הנתון בכל"ש שהוא דבר לח לבין דבר גוש (כגון: אורז ונתחי בשר וכדו', שלעולם כל שהועבר לכל"ש, שוב אינו מבשל, אע"פ שהיס"ב). ולכן **מותר** לערות מרק צונן לתוך אורז חם שהיס"ב שניתן בכל"ש.

טעם החילוק בין כלי ראשון לכלי שני

	כל"ר	כל"ש
תוספות	דפנותיו חמות (והן מחזיקות החום זמן רב)	דפנותיו קרות (והן מקררות את התבשיל)
רשב"א	מציאותית הוא מבשל	מציאותית אינו מבשל (כיוון שחומו יורד)

מצקת

א. **ט"ז, אחרונים (משניב ס"ק פז) - מצקת** דינה ככל"ר (כיוון שדפנותיה נכנסות לתוך הכל"ר ומשם מקבלות את חומם). ובפרט אם **משהה** אותה בתוך הכלי.

ב. **משניב (ס"ק מה) - אם** נטל את המרק באמצעות מצקת, יש **להקל** ולומר שהמרק בקערה נחשב כעת כלש"ל (היינו שהמצקת דינה ככל"ש).

5. בישול בשר שור בכל"ר.

480 **ב"י (ויד סי' קה) - הוכיח** שאפילו שהכל"ש מעלה רתיחות כעין שהיה בכל"ר, מ"מ אינו מבשל, שכלל גדול הוא שכל"ש אינו מבשל בשום פנים.

ב. **מג"א (ס"ק נז) - אפשר שהשו"ע סמך** בסע' ד (שכתב שם שתבשיל לח צונן אסור, ולא חילק) על מה שכתב כאן שתבשיל לח צונן מצור"ל יהיה **מותר**.

משניב - כבר נתבאר שהלכה כמ"ד שאין חילוק בין מצו"ל למצור"ל, ובשניהם **אסור**, ואפשר שגם **השו"ע** פסק כן (כמו שסתם בסע' ד, אלא שלישנא **דר' ירוחם** נקיט ואזיל).

• **חזו"ע (ח"ד, עמ' שלח בהע') - השו"ע פסק כר' ירוחם ור"ז שמותר** לחמם לח צונן מצור"ל (עיי"ש בהע').

סעיף ט | בישול בכלי ראשון ובכלי שני⁴⁷⁹

שו"ע כלי ראשון (פירוש הכלי שמשתמש בו על האש) **אפילו לאחר שהעבירוהו מעל האש, מבשל, כל זמן שהיד סולדת בו. לפיכך אסור ליתן לתוכו תבלין, אבל מלח מותר ליתן לתוכו, כיון שהעבירו מעל האש, דצריכא מלחא בישולא כבשרא דתורא. ויש מי שאוסר לתת לתוך כלי זה בשר מלוח, אפילו הוא של שור. הגה** ונראה לי דבלא מלוח נמי אסור, אלא דנקט מלוח דבלאו הכי אסור משום דם שבו. **ויש אוסרים** לתת מלח אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו, והמחמיר תבוא עליו ברכה. ואם עבר ונתן מלח אפילו בכלי ראשון, אפילו הוא על האש שעבד איסורא, **מותר** המאכל, דהמלח בטל על גבי המאכל.

בישול בכלי ראשון

משנה שבת מב, א-ב "האילפס והקדרה (כל"ר) שהעבירן מרותחין, לא יתן לתוכן תבלין, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי (שהם כל"ש, וכל"ש לא מבשל). **ר' יהודה** אומר: לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר".

גמ' שבת מב, ב "איבעיא להו: **רבי יהודה** ארישא קאי ולקולא או דילמא אסיפא קאי ולחומרא? ת"ש דתניא רבי יהודה אומר לכל אילפסין הוא נותן, לכל הקדירות רותחות הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר (הרי שרבי יהודה מתיר לתת תבלין לתוך כל"ר, וש"מ רבי יהודה ארישא קאי ולקולא).

(שנינו במשנה: אבל נותן תבלין לתוך הקערה או לתוך התמחוי, משום שהם כל"ש וכל"ש לא מבשל) **סבר רב יוסף** למימר: מלח הרי הוא כתבלין, דבכלי ראשון, בשלה, ובכלי שני לא בשלה. אמר ליה **אבבי**: תני **רבי חייא**: מלח אינה כתבלין, דבכלי שני נמי בשלה. ופליגא דרב נחמן, דאמר **רב נחמן**: צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא. ואיכא דאמר, **סבר רב יוסף** למימר: מלח הרי הוא כתבלין, דבכלי ראשון, בשלה, בכלי שני לא בשלה. אמר ליה **אבבי**: תני **רבי חייא**: מלח אינה כתבלין, דבכלי ראשון נמי לא בשלה. והיינו דאמר **רב נחמן**: צריכא מילחא בישולא כבשרא דתורא".

479 בסוגיה זו צריך לברר 5 נושאים:

1. האם כל"ר שהורידוהו מהאש מבשל מדאורייתא.
2. טעם החילוק בין כל"ר לכל"ש.
3. דין התבלין.
4. דין המלח.

- **מג"א -** בסוגייתנו מדובר במלח **שחופרין** (שנעשה מחפירה, שבו **נחלקים השו"ע והרמ"א**), אבל מלח שעושים ממים **שמבשלים** אותם, וכן צוקע"ר, **מותר** ליתנם בכל"ר (לאחר שהעבירוהו מהאש כיוון שאין בישול אחר בישול), וטוב לזהר לכתחילה בכל"ר.
- **משנ"ב -** כל"ר **מבשל** אפילו פסקה רתיחתו. ואם אינו בחום שהיס"ב, **אינו** מבשל.
- **משנ"ב -** אם הסיר ע"ג האש, **אסור** לתת לתוכו תבלין או מלח וכיו"ב גם לשיטת **השו"ע**, אפילו שבדעתו לסלקו קודם שיגיע לים"ב (שמא ישבח עד שיתבשל).

בישול בשר שור בכלי ראשון

השו"ע הביא את **הטור** ביש מי שאוסר **"ויש מי שאוסר לתת לתוך כלי זה בשר מלוח"**,⁴⁸² אפילו הוא של שור⁴⁸³.

הרמ"א הוסיף להחמיר על **הטור** "ונראה לי דבלא מלוח נמי **אסור**"⁴⁸⁴, אלא דנקט מלוח דבלאו הכי אסור משום דם שבו.

דעת השו"ע והרמ"א בבשר לא מלוח

	האם נחלקים	שו"ע	רמ"א
מג"א	כן	דוקא בשר מלוח אסור להכניס לכל"ר (משום שהמלח מרכך את הבשר וממנה את בישולו)	אסור להכניס כל בשר לכל"ר (משום שהלחוחות שבו מתבשלות)
ט"ז	לא	שניהם אוסרים להכניס כל בשר לכל"ר (משום הלחלוחות שבו, והרמ"א בא רק לבאר את דברי השו"ע)	

דבר יבש שנמחה בבישול

- לבוש -** דבר יבש שנמחה מוגדר כדבר **לח** (משום שהולכים אחר סוף התהליך).
- **מג"א, משנ"ב (ס"ק ג) -** נחשב כדבר **יבש**.

סוכר וקפה

- א. **שע"ת, רעק"א -** **אסור** לערות על סוכר וקפה מים מכל"ר.
- ב. **משנ"ב -** ראוי **לחוש** ולא לערות על סוכר מכל"ר.
- **ילקו"י (ח"ג, סי' שיח, הע"ז) -** **מותר** לתת סוכר בתוך כוס ולערות עליו מים מכל"ר (משום שהסוכר מבושל, ואין בישול אחר בישול). ומ"מ מאחר ואין פסידא וטורח בדבר, **המחמיר** לתת את הסוכר לכל"ש תעה"ב.
- **שש"כ (א, מט) -** **טוב** להימנע מעירוי מים מכל"ר על סוכר, סכרין, קפה נמס, אפילו שהם כבר התבשלו,

מתבשלת, אע"פ שהבשר אינו מתבשל.

484 **משנ"ב -** היינו שאפילו בחול **אסור** לתנו מפני הדם שבו (שלא נטעה לומר שהטעם שאסור הוא משום שהמלח מרכך את הבשר ומתבשל איתו בכל"ר).
והשו"ע נקט 'מלוח' משום שאם הוא לא היה מלוח היה אסור לתנו מפני איסור דם בכלי רותח, בלא איסור שבת.

- **חזו"ע (ח"ד, עמ' שסב, ה"ו) -** אע"פ שמכניסים את המצקת לכל"ר ליטול ממנה תבשיל, אין דינה ככל"ר, והעירוי ממנה נחשב כעירוי מכל"ש. ורק אם שהתה בכל"ר זמן מה עד שעלו רתיחות התבשיל בתוכה, יש **להחמיר** לדון אותה ככל"ר.

שש"כ (א, נד) - כאשר מכניסים את המצקת לתוך כל"ר, ובפרט אם היא נשארת זמן מה בתוך הקדירה, היא מקבלת את כל דיני כל"ר.

שש"כ (א, סח) - אולם לענין עירוי מכל"ר ע"ג לחם, בסקוויטים וכדו', אין למצקת דין של כל"ר. ובהע' רי כתב: 'דוקא שלא שהתה המצקת הרבה זמן בקדירה'.

תבלין

השו"ע ע"פ **המשנה והגמ'** "כלי ראשון... כל זמן שהיד סולדת בו... **אסור** ליתן לתוכו תבלין".

- **משנ"ב -** **מותר** לתת תבלין לכל"ש. ואם מונח בכל"ש דבר גוש, יש **ליזהר** בזה (משום **שיש אומרים** שדבר גוש דינו ככל"ר כל זמן שהיס"ב).

מלח

הגמ' לעיל (שבת מב, ב) פשטה **שר' יהודה** ארישא קאי (כלומר לקולא שאפשר לתת תבלין אפי' בכל"ר, חוץ מדבר שיש בו ציר או חומץ). כמו כן יש בגמ' לעיל **2** לישנות בדברי **רב יוסף**:

ר' יוסף	לישנות בדברי ר' יוסף	אביי בשם ר' חייא	רב נחמן
מלח הינו כתבלין (בכל"ר מתבשל ובכל"ש לא)	לישנא קמא	מלח אינו כתבלין לחומרא (ובכל"ש גם מתבשל)	מלח צריך בישול כבשרא דתורא (ואפילו בכל"ר לא מתבשל אלא רק ע"ג האש)
	לישנא בתרא	מלח אינו כתבלין (ואפילו בכל"ר לא מתבשל אלא רק ע"ג האש)	

נחלקו הראשונים בדין המלח בכל"ר:

- א. **רי"ף, רא"ש רמב"ם -** מלח **לא** מתבשל אפילו בכל"ר (משום שפוסקים **כרב נחמן בל"ב**).
- ב. **תוספות, מרדכי -** הסכימו לדינא, אך **המחמיר** כלישנא קמא (**כאביי** בשם **ר' חייא**) שלא לתת מלח בקערה כל זמן שהיס"ב⁴⁸¹ תעה"ב.
- ר"ן -** שהכל"ר ע"ג האש אפילו בשרא דתורא מתבשל וק"ו **שמלח**, ופשוט הוא.

◀ **השו"ע** פסק **כרי"ף הרא"ש והרמב"ם** "לפיכך **אסור** ליתן לתוכו תבלין, אבל מלח **מותר** ליתן לתוכו, כיון שהעבירו מעל האש".

◀ **הרמ"א** פסק **כתוספות** "ויש אוסרים לתת מלח אפילו בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו, והמחמיר תבוא עליו ברכה".

481 וק"ל, שהרי מדברי **אביי** בשם **ר' חייא** משמע שנתנית המלח תלויה **בכלי** שהמלח ניתן בו, ולכן לשיטתו יהיה מותר לתת מלח בכל"ש ל"א ע"פ שהיס"ב, אך מדברי **התוספות** משמע שהדבר תלוי **בחום התבשיל**, שכל עוד שהיס"ב, המחמיר לא לתת בו מלח תעה"ב.
482 **משנ"ב -** היינו שנמלח והודח כדון.
483 **משנ"ב** בשם **הטור** - היינו משום **שהלחלוחות** (המלח והדם) שבו

אלא ישפוך תחילה את המים לכל"ש ויוסיף את החומרים האלה לאחר מכן.

גוש חם

א. **איסור והיתר, רש"ל, משנ"ב - גוש חם מבשל בכל"ש** כמו כל"ר.

ב. **רמ"א (יו"ד, ס' קה, ג), גר"א, חת"ס - גוש לא מבשל בכל"ש.**

משנ"ב - מותר לתת תבלין לכל"ש. ואם מונח בכל"ש דבר גוש, יש **ליזהר** בזה (משום שיש **אומרים** שדבר גוש דינו ככל"ר כל זמן שהיס"ב).

- **הליכו"ע (ח"ד, עמ' נח, הטי"ז) - מותר** לתת מלח **בכל"ר** לאחר שהעבירוהו מעל האש, אפילו שהיס"ב (משום שהמלח כבר מבושל, ואין בישול אחר בישול).
- שש"כ (א, o) - מכון** שכל מלח שולחן מזוקק הוא, הרי דינו שמותר לתתו **בכל"ש**.

עבר ונתן מלח

א. **רמ"א** בשם **שבה"ל** "ואם עבר ונתן מלח, אפילו בכלי ראשון, אפילו הוא על האש שעבד איסורא, **מותר** המאכל, דהמלח בטל על גבי המאכל".

ב. **ט"ז - המאכל אסור** (משום שהמלח האסור נתן טעם מעצמו).

ג. **משנ"ב - אם נתן מלח 'חופרין'** (שנעשה מחפירה) בשבת בסיר שע"ג האש, והיה בו כדי ליתן טעם בתבשיל (כאשר לא שם מלח מאתמול), התבשיל **אסור** עד מוצ"ש. ובמלח 'ממים שמבשלים', המאכל **מותר** בדיעבד.

- **ביה"ל - ובתבלין** שנתנו לכל"ר, אפילו אם נתנו קצת מע"ש, יש לעיין בדיעבד לענין התבשיל, **וצ"ע**.

סעיף י | לערות על תבלין מכלי ראשון

גמ' פסחים עה, ב "חם לתוך צונן וצונן לחם. **רב** אמר: עילאה גבר, ו**שמואל** אמר: תתאה גבר".

מפשט הגמ' משמע שלדעת **שמואל** עירוי מכל"ר אינו מבשל (משום שמותר חם לצונן).

גמ' זבחים צה, ב "ת"ר: 'אשר תבושל בו (ישבר)', אין לי אלא שבישל בו, עירה לתוכו רותח מנין (שגם באופן כזה ישבר)? ת"ל: 'ואשר תבושל בו, ישבר' (מהסמכת המילה 'בו' למילה 'ישבר' דורשים שאם נבלע 'בו', מכל מקום, ישבר)".

מפשט הגמ' משמע שעירוי מכל"ר **מבשל**, ושוברים כלי חרס שעירו אליו.

ירושלמי שבת פ"ג, ה"ה "מהו ליתן תבלין מלמטה ולערוט עליהן מלמעלה? **ר' יונה** אמר: אסור, ועירוי ככלי ראשון הוא. חיילה דר' יונה מן הדא. אחד שבישל בו אחד שעירה לתוכו רותח. אמר **ר' יוסי תמן**: כלי חרס בולע תבלין אינן מתבשלים. התיב **רבי יוסי בי רבי בון**: והתני אף בכלי נחושת כן, אית לך למימר כלי נחושת בולע?!".

ממסקנת הירושלמי עולה שעירוי מכל"ר **מבשל**.

משנה שבת מב, א "האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי".

תוספות - א"א ללמוד ממשנה זו דין עירוי (משום שמהרישא של המשנה משמע שלתת תבלין לאילפס אסור, קמ"ל שלערות מכל"ר על תבלין מותר, ומהסיפא משמע שמה שמותר זה לתת לתוך כל"ש (קערה), קמ"ל שאסור לערות מכל"ר על תבלין, מכיוון שהמשנה לא חידשה בסיפא שמותר לערות על תבלין שנמצא בכל"ש. ומשום שיש סתירה ביניהם, א"א ללמוד).

נחלקו הראשונים האם הדין של עירוי זה ככלי המערה או ככלי שמערים אליו:

- ר"י - עירוי** מכל"ר **ככל"ר** (כגמ' בזבחים וכירושלמי).
- ר"ת (ע"פ התוספות), רא"ש⁴⁸⁵ - עירוי** מכל"ר אינו ככל"ר ואינו ככל"ש, אלא הוא מבשל **כדי קליפה (כשמואל, ושמואל** מודה שמבשל כדי קליפה, ושנאמר כך לא יקשה לנו מהירושלמי).
- רשב"ם, ר"ן - עירוי** מכל"ר **ככל"ש** (כשמואל, שקי"ל שתתאה גבר).

ביאור הגמרות ע"פ שיטות הראשונים:

	עירוי מכל"ר ככל"ר (ר"י)	עירוי מכל"ר ככל"ש (רשב"ם)
פסחים עה, ב	מח' רב ושמואל עוסקת במצב שנפסק הקילוח, אך אם הקילוח לא נפסק, עירוי ככל"ר גם לדעת שמואל	הלכה כשמואל שעירוי ככל"ש (כפשט הגמ')
זבחים צה, ב	הגמ' מבינה שעירוי מכל"ר הוא כמו בישול (כפשט הגמ')	א. זהו דין מיוחד בכלי חרס שעירוי אצלו ככל"ר ב. מדובר על בליעת הכלי חרס ולא על בישול
ירושלמי	כיוון ש ר' יוסי שתק על קושיית הגמ' משמע שקיבל והסכים שיש בישול בעירוי ע"ג תבלין	איהו חלוט ברור כל שהאור מהלך תחתיו משמע שעירוי הוא ככל"ש

השו"ע פסק אצלנו "**אסור** ליתן תבלין בקערה ולערוט עליהן מכלי ראשון".

משמע שאסור לערות מכל"ר, אך לא הסביר מה הטעם (כר"ת או כר"י).

- **משנ"ב - השו"ע** פסק **כר"ת**, והוכיח את שיטת **השו"ע** מדבריו ביו"ד (סו, י) "**וכן לא יערה עליהם מכלי ראשון, ואם עירה, די בקליפת העור**".
- **משנ"ב - עירוי** מבשל כדי קליפה, ואפילו בדיעבד **אסור** (כלומר שאם יערה מכל"ר על תבלין, יש **לאוסרו** אפילו בדיעבד).
- **א"ר - אך** אם פסק הקילוח מהכל"ר, **אין לאסור** בדיעבד.
- **ביה"ל - אם** עירה מכל"ר על דברים שלא ידוע אם הם מקלי הבישול, הם **מותרים** בדיעבד.
- **חזו"ע (ח"ד, עמ' תכד, בהע') - הלכך** נראה שבדיעבד אם עירה על תבלין, **מותר**.

489 ועיין **בהליכו"ע** להלן (ח"ד, עמ' נט, ה"ז) שלדינא נכון **להחמיר** בהכי, ולא לערות מכל"ר אלא על הרבה צוננים, בין שמערה מאמבטי ובין

מרובים כל כך, שאי אפשר שיתבשלו רק שיפיו צנתן, אפילו בכלי ראשון שרי, רק שלא יהיה על האש".

לדינא

- א. **ביה"ל בשם הט"ז** - משמע ממנו שלכו"ע מותר לתת אפילו מעט צונן לתוך אמבטי כל"ש.
- ב. **פמ"ג - מפקפק** בזה לדעת הטור.
- **אחרונים - מותר** לתת לאמבטי כל"ש הרבה צוננים באופן שהחמים נעשים פושרים ע"י זה.
- משנ"ב** - אך אם היה האמבטי כל"ר, יש לחוש לשיטת הר"ן ור' ירוחם שכתבו שבאמבטי אסור לתת אפילו צוננים מרובים.

ספל

- הראשונים הסכימו** שספל דינו ככל"ש.
- ונחלקו** האם גוזרים בספל אטו אמבטי:
- א. **טור - גזרינן** (משום שהם לרחיצה וסתמן חמין הרבה).
 - ב. **תוספות - לא** גזרינן (משום שבאמבטי הוראהו יסבור שהוא כל"ר, שמשמר חומו יותר מספל).
 - ב"י** (ע"פ דברי הטור) - **יש להחמיר** בכל הכלים העשויים **לרחיצה** (כגון: אמבטי, ספל וכדו', משום שאין אנו יודעים תמונת כלים אלו).

מיחם שפינה/ו ומיחם העומד לשתייה

מיחם שפינה/ו

משנה שבת מא, א "המיחם שפינהו, לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו, אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן".

גמ' שבת מא, א-ב; מב, א "מאי קאמר? אמר רב אדא בר מתנא הכי קאמר: המיחם שפינה ממנו מים חמין לא יתן לתוכו מים מועטים כדי שיחמו, אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן. (מא, ב) והלא מצרף? ר' שמעון היא, דאמר: דבר שאין מתכוין מותר... אמר אביי הכי קאמר: המיחם שפינהו ויש בו מים חמין, לא יתן לתוכו מים מועטין בשביל שיחמו, אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן. ומיחם שפינה ממנו מים, לא יתן לתוכו מים כל עיקר, מפני שמצרף. ורבי יהודה היא, דאמר: דבר שאין מתכוין, אסור. אמר רב: לא שנו אלא להפשיר, אבל לצרף, אסור. ושמאלא אמר: אפילו לצרף נמי מותר. לצרף לכתחילה מי שרי? אלא, אי איתמר הכי איתמר: אמר רב: לא שנו אלא שיעור

◀ **הרמ"א** פסק **כתוספות והטור** ע"פ **הדרכ"מ והב"י**⁴⁹⁰ "אמבטי... (אף על פי שהיא כלי שני), אין נותנין לה מים צונן".

- אך בסע' יב פסק **כטור** ע"פ **הב"י** (שמותר לתת צונן לחמין אפילו בכל"ר באופן שהצונן לא יתבשל) **"הגה** ואם המים מרובים כל כך, שאי אפשר שיתבשלו רק שיפיו צנתן, אפילו בכלי ראשון שרי, רק שלא יהיה על האש".
- משנ"ב - השו"ע** התיר לתת חמין לתוך צוננים (ואפילו מאמבטי כל"ר), משום שבלח אין בישול כדי קליפה.
- **משנ"ב** - באמבטי כל"ר יש לחוש לשיטת הר"ן ור' ירוחם שכתבו שבאמבטי אסור לתת אפילו צוננים מרובים.
 - **משנ"ב** - מותר לערות מאמבטי כל"ר חם לתוך אמבטי צונן רק באופן שהמים הצוננים **מרובים** (ואע"פ שאסור לערות על תבלין, מכ"מ זה רק בדבר גוש, אבל הכא הדין שונה, משום שהחמים מתערבים עם הצוננים ומתבטל חמימותם כיוון שהצוננים מרובים).⁴⁹¹
 - **מג"א - אסור** ליתן צוננים אפילו באמבטי שמשכו אליה מים מחמי טבריה, אלא יקח מהאמבטי מים בכל"ש, ואז יערה לתוכם את הצוננים אפילו הם מועטים (והוי עירוי לכל"ש).
 - **מג"א - אסור** לתת חתיכת בשר רותח לתוך רוטב צונן (כיוון שאינו מתערב ברוטב, הוא מבשל כדי קליפה).

אמבטי כלי שני

ע"פ דעות הראשונים לעיל, יש לדון מה תהיה שיטת הראשונים לעניין נתינת צונן וחמין לתוך אמבטי כל"ש:

- א. **רי"ף, רמב"ם - מותר** כמו שמותר לתת בספל וכוס (משום שכל"ש לא מבשל).

- ב. **טור** (ע"פ **הב"י**) - מותר באופן שהצונן לא יוכל להתבשל.
- ג. **תוספות, טור** (ע"פ **הדרכ"מ**) - **אסור** (משום שנפסקה הלכה **נרשב"ם**, ודברי ב"ה מוסבים על אמבטי כל"ש. ולכן לשיטת ב"ה יהיה מותר לתת חמין לתוך צונן באמבטי כל"ש ולא צונן לתוך חמין אפילו באמבטי כל"ש, ולרשב"ם יהיה אסור לתת אפילו חמין לתוך צונן אפילו באמבטי כל"ש, אבל בכוס שברישא, רשב"ם סובר כב"ה שמותר ליתן אפילו צונן לתוך חמין כמו ששינו במשנתנו 'אבל נותן... לתוך הכוס'. ועולה מכל זה שאע"פ שהאמבטי הוא כל"ש, הוא כל"ש חמור יותר, ולכן לשיטתם שפסקו **נרשב"ם** יהיה אסור לתת אליו (כלל).

◀ **מהשו"ע** משמע **שמותר** לתת צונן לתוך אמבטי כל"ש (משום **שמהב"י** משמע שהוא סובר בדעת **הרמב"ם** שמדובר באמבטי כל"ר, וכאן **בשו"ע** העתיק את לשון **הרמב"ם** בלי לכתוב שאמבטי היא כל"ש, ועוד שכל"ש לא מבשל).

◀ **הרמ"א** פסק **כטור** ע"פ **הב"י** (שמותר לתת צונן לחמין אפילו בכל"ר באופן שהצונן לא יתבשל) **"הגה** ואם המים

שמערה מחמין.

490 **להחמיר**, שאע"פ שהאמבטי כל"ש, מ"מ אסור לתת לתוכו צונן. **והמשנ"ב** להלן כתב שאם האמבטי כל"ש, מותר ליתן לתוכו הרבה צוננים, אך אם האמבטי כל"ר, יש לחוש לדעת הר"ן ור' ירוחם שלא לתת לאמבטי אפילו הרבה צוננים. וכ"ש לדעת **השו"ע** בסמוך שפסק **נרשב"ם**, שמותר לתת צוננים רק לתוך מיחם ריק כדי להפשירם.

491 אך נראה שדעת **הב"י** להקל שמותר לערות מאמבטי כל"ר לתוך אמבטי צונן אפילו שהמים הצוננים מועטים. אך דבר זה לא נכתב בפירוש **בשו"ע**, ולכן פסק **בהליכו"ע** להלן (חיד, עמ' גט, הי"ז) שנכון להחמיר בזה שיהיו הצוננים מרובים כאשר מערה עליהם מכל"ר, בין מאמבטי ובין ממיחם.

עירוי למיחם (כלי ראשון) העומד לשתייה

נחלקו הראשונים מה יהיה הדין בלשפון צונן לתוך מים חמים בכל"ר העומד לשתייה (מיחם):

- א. **רמב"ם (ע"פ הב"י) - אסור** לתת צונן לתוך חמים שבכל"ר (בין במיחם שעומד לשתייה, ובין באמבטי).
- ב. **תוספות, טור - אסור** לתת מעט צונן לתוך חמים שבכל"ר, אבל **מותר** לתת הרבה צונן לתוך חמים בכל"ר (באופן שאינם יכולים להתבשל בהם אלא להפיג צינתם).
- ג. **רי"ף, ר' ירוחם, ר"ן - מותר** לתת למיחם (משום שהוא עומד לשתייה), ו**אסור** לאמבטי אפילו הרבה מים (משום שהוא מיועד לרחיצה, וחמומו רב).

◀ **השו"ע** פסק **כרמב"ם**⁴⁹⁶ "ומותר לצוק מים חמין לתוך מים צונן, או צונן לתוך חמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון, מפני שמתחממין הרבה".

◀ **הרמ"א** פסק **כתוספות והטור** "ואם המים מרובים כל כך, שאי אפשר שיתבשלו רק שיפיגו צונן, אפילו בכלי ראשון שרי, רק שלא יהיה על האש".

- **ח"א - יזהר** לשפון בפי"א את הצוננים לתוך הכל"ר.
- **הליכו"ע** (ח"ד, עמ' ס, הי"ז), **שש"כ** (א, נח) - **אסור** ליצוק מים צוננים לתוך מים חמים שבכל"ר, אפילו העבירוהו מעל האש, כל זמן שהי"ס"ב (שהואיל ותתאה גבר, הרי המים החמים שבסיר גוברים על הצוננים ומבשלים). אבל אם המים הצוננים מרובים כי"כ עד שא"א שיתבשלו רק שיהיו חמים קצת שאין הי"ס"ב, **מותר** לערותם אל תוך המים החמים שבכל"ר.
- **הליכו"ע** (ח"ד, עמ' ס, הי"ז) - **ויש אומרים** שמותר לערות דווקא שמערה בפי"א, **ויש חולקים** להתיר אפילו שופך הצוננים קמעא קמעא. וטוב **להחמיר** היכא דאפשר.
- **שש"כ** (א, נח) - **מן הדין** שיקפיד לשפון את המים הקרים בבת אחת ולא לאט לאט (כדי שהמים שבכלי לא יספיקו להחם את חלקם הראשון של המים הקרים).

עירוי ממיחם (כלי ראשון) העומד לשתייה

כ"כ **נחלקו הראשונים** מה יהיה הדין בלתת מים חמים מכל"ר העומד לשתייה לתוך מעט מים צוננים:

- א. **רי"ף, רמב"ם - מותר** (משום שנפסק **כביה** שמותר לתת אפילו מאמבטי כל"ר לצונן).
- ב. **תוספות - אסור**, אך לתוך הרבה צוננים, **מותר** (כאביי במיחם 'שפינה' אותו מהאש).

ממנו מים (ריק), משום שהמים הצוננים המרובים לא מתבשלים במיחם ריק זה.

494 מדברי **המשנ"ב** (ס"ק פ) משמע שגם **השו"ע** יפסוק כשיטת **התוספות והטור** כאן, שרק מים מרובים יהיו מותר לתת לתוך מיחם רותח ריק. וכ"פ **בילקו"י** להלן (ח"ג, עמ' רמט, הפ"ב).

495 ונראה שאפשר להבין דין זה מפשט **השו"ע** שכתב: 'כדי להפשיין', קמ"ל שאם יכולים להגיע לי"ס"ב, **אסור**.

496 עיין **בהליכו"ע** (ח"ד, עמ' ס, הי"ז) לקמן שפסק **להקל** בזה כשיטת **הרמ"א והתוספות**.

להפשיר, אבל שיעור לצרף, אסור. ו**שמואל** אמר: אפילו שיעור לצרף [מב, א] מותר".

במשנה הובא **שמותר** לתת לתוך מיחם הרבה מים שיגרמו להפשרה אך לא לרתיחה.

ונחלקו האמוראים בגמ' כיצד להסביר משנה זו:

- א. **רב אדא בר מתנא - מיחם** 'שפינה' היינו מיחם שפינה **ממנו** מים, **מותר** לתת בו מים צוננים מרובים כדי להפשירם אע"פ שמצרף את הכלי (משום שפסק **כר שמעון** שסובר שדבר שאינו מתכוון מותר).
 - ב. **אביי - מיחם** 'שפינה' היינו מחם שפינה **אותו** מהאש, **לא יתן** לתוכו מעט מים צוננים (כיוון שמבשלם), אך **מותר** לתת לתוכו הרבה מים (כיוון שזה רק יצור הפשרה של המים). ומיחם 'שפינה' ממנו מים, **אסור** לתת לתוכו מים (משום מצרף, ו**כר' יהודה** שאוסר בדבר שאינו מתכוון).
- ונחלקו הראשונים** כמי נפסקה הלכה:

- א. **רמב"ם (ע"פ הב"י) - כרב אדא**⁴⁹² (**שמותר** לשפון מים צוננים לתוך מיחם ריק כדי להפשירם, ו**אסור** לשפון מים צוננים למיחם עם מים חמים).
- ב. **רמב"ם (ע"פ המ"ם) - כאביי** (**שמותר** לשפון הרבה מים צוננים למיחם שיש בו מים חמים כדי להפשירם, ו**אסור** לשפון מים צוננים למיחם ריק).

השו"ע פסק **כרמב"ם** ע"פ **הב"י** "מיחם שפינה ממנו מים חמין, מותר ליתן לתוכו מים צונן (מרובים) כדי להפשירן".

הרמ"א הוסיף ע"פ **התוספות**⁴⁹³ **והטור** ע"פ **הב"י** "מרובים".

- **משנ"ב** - **אסור** לתת מים מועטים למיחם חם ריק (משום שיכולים להגיע לי"ס"ב), אך **מותר** לתת מים מרובים אפילו אם ימלא את הכלי ויוכל עי"ז לבוא לידי צירוף (משום שהיו דבר שאינו מתכוון, וגם זה לא פס"ר, משום שאפשר שלא יגיע הכלי לידי צירוף). והמכוון לצרף, **יש אומרים** שחייב מדאורייתא, **ויש אומרים** מדרבנן.
- **ילקו"י** (ח"ג, עמ' רמט, הפ"ב) - כל"ר שהיו בתוכו מים חמים, והסירוהו מעל האש, והוציאו ממנו את כל המים החמים, **מותר** ליתן לתוך הכלי הריק מים צוננים כדי להפשירן. אבל אם נתן מים מועטים כ"כ לתוך המיחם הריקן, ומים אלה יכולים להגיע לחום שהי"ס"ב, **יש לאסור** (משום שלתת מים צוננים בקדירה ריקנית רותחת באופן שיוכלו להגיע לי"ס"ב, היו כמבשל בתולדות האור, וודאי שאסור, ורק במים מרובים שלא יגיעו לי"ס"ב מותר. וכ"ה **במשנ"ב** שם).⁴⁹⁵

492 **הרמב"ם** פוסק שדבר שאינו מתכוון **אסור** (**כר' יהודה**). א"כ לא ברור כאן כיצד פסק **כרב אדא** שהוא **כר"ש** בדין צירוף המיחם? ותירץ **המ"ם** שמלאכת מצרף היא מלאכה מיוחדת, שצריך בה **כוונה** כדי לעבור בעשיית מלאכה, וכאן גם **ר' יהודה** מודה **שללא כוונה אין צירוף**.

493 ע"פ סברת **התוספות** (שהכל אחר המרובה) בהיתר לתת חמין לתוך צונן ולא צונן לתוך חמין, משום שהצונן שנותנים אליו את החמים מרובה, ולכן החמים שנכנסים אליו לא מבשלים אותו, כך גם כאן, שמותר לתת מים צוננים מרובים כדי להפשירם לתוך מיחם רותח שפינה

השו"ע (בסעי' יא) פסק "אבל נותן הוא ממים חמין שבזה האמבטי לתוך אמבטי אחר של צונן".

ומשמע מפשט דבריו שפסק **כר"ף והרמב"ם** (ועוד שהעתיק את לשון **הרמב"ם** לדינא).

אך בסעי' יב פסק **"ומותר לצוק מים חמין לתוך מים צונן, או צונן לתוך חמין והוא שלא יהיו בכלי ראשון, מפני שמתחממין הרבה"**.

ומלשון זו עולה שאלה: על מה מוסבים דברי **השו"ע** 'הוא שלא יהיו בכל"ר', על הרישא והסיפא של דבריו או על הסיפא בלבד (צונן לתוך חמין. נפק"מ האם יהיה מותר לערות הרבה מים חמים מכל"ר למעט צוננים שבכל"ש חמין לתוך מים צונן)?

משנ"ב - ביאר את שיטת **השו"ע**, שבעירוי מכל"ר (של שתיה) לכל"ש, **השו"ע** פוסק כסברת **התוספות**, שלכל"ש יהיה מותר לערות מים חמים מכל"ר רק אם הצוננים שבכל"ש יהיו **מרובים** (היינו שדבריו מוסבים הן על הרישא והן על הסיפא. הנפק"מ לדין זה היא שיהיה **אסור** לערות מכל"ר על טיפות המים שבכוס או לערות על צוננים מועטים בכל"ש).⁴⁹⁷

לדינא

א. **רשב"א, טור, ט"ז - מותר** לערות מים חמים מכל"ר למעט מים צוננים, ואין בזה משום מבשל כדי קליפה (משום שהמים מתעררבים).

ב. **תוספות, מג"א, ביה"ל - אסור**.

ביה"ל - הנפק"מ היא האם יהיה מותר לערות מים רותחים על תמצית תה קרה (משום שמעיקר הדין מותר לערות, שהרייש ספק ספיקא שמא אין ביטול אחר ביטול בלח, ושלא הלה **כרשב"א** שמותר חם לצונן מועט). ולדינא צריך **להחמיר כתוספות** שהצוננים יהיו מרובים, ובדיעבד נראה שיש לסמוך על **הרשב"א** שמתיר.

ביה"ל - ובמקום שנתבשל הצוננים בע"ש, יש עוד קולא, משום שיש סוברים שאפילו כאשר נצטנן אין איסור ביטול, ולכן אין למחות. ומ"מ בעל נפש יחמיר **שלא** לערות מכל"ר כל עוד היס"ב.

סיכום דיני עירוב מים ע"פ **המשנ"ב**:

	אמבטי	אינו לרחיצה
כל"ר	צונן לחם: אסור חם לצונן: מעט מותר , הרבה אסור	שהרוב חם אסור , שהרוב צונן מותר (כתוספות)
כל"ש	דינו כדין כל"ר שאינו לרחיצה (אחר הרוב כתוספות)	מותר הכל

• **הליכו"ע** (ח"ד, עמ' נט, הי"ז) - **מותר** ליצוק מים חמים אפילו מכל"ר שעל האש לתוך מים צוננים שבכוס, אע"פ

⁴⁹⁷ **נחלקו** הפוסקים לגבי מה שפסק **הרמב"ם**, וכ"פ גם **השו"ע**: 'הוא שלא יהיו בכלי ראשון, האם דברים אלו מוסבים בין על עירוי חמין לתוך צונן (רישא) ובין על צונן לתוך חמין (סיפא) או שהם מוסבים רק על עירוי צונן לתוך חמין (סיפא). נפק"מ האם יהיה מותר לערות חמין מרובים מכל"ר לתוך צונן מועטים.

המשנ"ב (סק"פ, פ"ב) פוסק שדברי **הרמב"ם והשו"ע** מוסבים בין על הרישא ובין על הסיפא, ולכן לשיטתו **השו"ע יאסור** לערות מים חמים מרובים מכל"ר לתוך צונן מועטים (משום שהצוננים יתבשלו ע"י החמים), אלא"כ הצוננים מרובים כסברת **התוספות**.

אך **בילקו"י** (ח"ד, עמ' קצב, בהע) כתב: 'ומה שכתב **הרמב"ם** 'הוא שלא יהיו בכלי ראשון' בודאי דאיירי גבי צונן לתוך חמין, אבל לגבי חמין לתוך צונן, שרין אף מכל"ר, דהא תתאה גבר. וכן כתב **בב"י**, וכן כתב

שמתחממים בכדי שהיס"ב (משום תתאה גבר, והואיל וכאן המים הצוננים למטה, הם גוברים על המים החמים הבאים עליהם ומצננים אותם, ואין בהם כדי לבשל, ובלבד **שלא** יהיו הצוננים שבכוס מועטים (משום שיש חשש שיתבשלו ע"י המים החמים המרובים). **ויש חולקים** ומתירים אפילו הצוננים מועטים. ונכון **להחמיר**.

שש"כ (א, נב, נז) - **אסור** לערות מכל"ר, ואפילו אינו עומד ע"ג האש, על משקה קר, ואפילו הוא מבושל. אבל לערות מכל"ר, אפילו שע"ג האש, לתוך צוננים מרובים, **מותר** באופן שהצוננים לא יוכלו להגיע ליס"ב.

• **חז"ע** (ח"ד, עמ' שפב, הכ"ב) - כוסות וקערות שיש עליהם טיפות מים צוננים, **מותר** לערות עליהן בשבת מים חמים מכל"ר (משום שעירוי מכל"ר לא מבשל לענין שבת, ועוד טעמים).

שש"כ (א, פג) - מותר למלאות בשבת בקבוק טרמוס במים חמים מכל"ר, ובלבד שהבקבוק יהיה **יבש לגמרי** לפני שממלאים אותו. ובהע' רמו הוסיף אם המים היו כבר מבושלים, סגי בניעור הטיפות וא"צ ניגוב ממש.

• **ילקו"י** (ס"ו, רנ, עמ' תקנב, הט"ז) - אם חושש שהתבשיל יצטמק, **מותר** להניח בקדירת חמין מע"ש שקית ניילון סגורה ובתוכה מים, ובשבת יעשה חור בניילון, והמים ישפכו מאליהם. או שיכניס מצקת למים חמים, וישהה אותה בתוך המים כמה רגעים, וישפוך המים לתבשיל **ישירות** שלא דרך האוויר.⁴⁹⁸

סעיף ג | נתינת קיתון במים רותחים

גמ' שבת מ, ב "אמר ר' יצחק בר אבדימי: פעם אחת נכנסתי אחר **רבי** לבית המרחץ ובקשתי להניח לו פך של שמן באמבטי (כל"ר), ואמר לי: טול בכלי שני ותן. שמע מינה תלת: שמע מינה 'שמן יש בו משום בשול, וש"מ יכלי שני אינו מבשל, וש"מ י'הפשרו זהו בשולו'".

וכ"פ השו"ע "מותר ליתן קיתון של מים או של שאר משקים בכלי שני שיש בו מים חמין, אבל בכלי ראשון אסור".

■ **משנ"ב** - אע"פ שמים בלבד בלא כלי ג"כ מותר לערב בתוך כל"ש (כנ"ל בסעי' יב), **השו"ע** נקט 'קיתון' (כלי) משום הסיפא כדי לאשמועין שאסור לתת מים בכל"ר אפילו ע"י הפסקת כלי (בתוך קיתון וכדו').

בכס"ם כנ"ל... ועיין **בב"י** שמסתפק בדעת **הרמב"ם** בזה... **ובשו"ע** העתיק דברי **הרמב"ם** ולא חילק בין מועטים למרובים, אולם י"ל דסמך על מה שכתב 'מפני שמתחממין הרבה', אבל בצונן מרובים שרי'.

עולה לדינא, שמכון **שהב"י** נשאר בתימה על **הרמב"ם**, מעיקר הדין יהיה מותר לערות מים חמים מרובים מכל"ר על צונן מועטים (וכן כתב **בהליכו"ע**, ח"ד, עמ' נט בהע' שדברי **השו"ע** 'הוא שלא יהיו בכל"ר' קאי אסיפא ולא ארישא), אך נכון להחמיר כשיטת **התוספות**, ולא לערות מים חמים מרובים מכל"ר לתוך צונן מועטים. וכן פירשו שנכון להחמיר בזה **בהליכו"ע** (ח"ד, עמ' נט, הי"ז) ו**בילקו"י** (ח"ד, עמ' קצב, בהע).

⁴⁹⁸ ובשיעור במוצ"ש אמר: או שיתחב את המצקת בתוך התבשיל, שנאמר: 'שקע צרינו בתוכו'.

בישול במאכלים שנאכלים חיים

א. **רמב"ם** - דבר שאינו צריך בישול כלל או שהוא מכ"צ, פטור על בישולו.

שעה"צ - ופשוט לענ"ד **שהרמב"ם** דיבר רק על דבר שאינו משתבח בבישול, ואז פטור עליו, אבל אם הדבר משתבח בבישול, חייב עליו.

ב. **שו"ע** (בסי' רנד, ד, וכן בסי' רנז, ד, ובראשונים שם), **פמ"ג** - יש בישול אפילו בפירות שנאכלים כמות שהם חיים כל עוד הם לא הגיעו למכ"צ.

שעה"צ - וכן משמע מהגר"ז והח"א שיש בזה איסור תורה.

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שעג, הי"ט) - ומ"מ מותר להניח מרק או דייסה צוננים שנתבשלו כ"צ מבעו"י ע"ג מיחם בשבת כדי להפשירם, ובלבד שיעמוד על המשמר שלא יתחממו כיו"ב, אלא מיד אחר שיפשירו יסירם משם. אך מ"מ אין לסמוך על היתר זה אלא לצורך חולה או תינוק. אך שם (בעמ' שעה, הע' יח) כתב שנראה להקל בנידון דידן בתבשיל מרק להפיג צינתו על פלאטה כאשר עומד על המשמר לסלקו לפני שתהיה היס"ב, ובצירוף ס"ס (ספק שמא הלכה כרמב"ם ורש"י שמותר לשים כנגד במקום שהיס"ב, וספק שמא הלכה כרמב"ם ורשב"א שאין בישול אחר בישול בלח).

שש"כ (א, ג) - מותר להניח סמוך לאש, או ע"ג מכסה של קדירה אפילו כשזו עומדת ע"ג האש, מאכל קר, בין אם הוא לח או יבש, אפילו אינו מכ"צ, כדי להפיג צינתו או כדי להפשירו, בתנאי שלא יכול להתחמם שם כדי שהיס"ב.

• **ילקו"י** (ח"ג, עמ' קמא, ה"ט) - ומעיקר הדין יש מקום להקל בזה לכל אדם בהנחה על פלאטה חשמלית, ובפרט אם עושה כן לצורך תינוק או זקן וכדו'. אך בהוספות לילקו"י (שבת ג, משארת יוסף ג, עמ' תעד, הי"ב, הע' יב) פוסק לדינא שאין להקל אלא לצורך תינוק (משום שכל צרכיו כדן חשאב"ס).

שיעור יד סולדת בו

מהגמ' משמע שיד סולדת היינו שכרסו של תינוק נכוות ממנו.

משנ"ב - א"א לשער ביד (שיש יד שסולדת מרתיחה מועטת ויש שלא).

ונחלקו האחרונים מהו השיעור של יס"ב במעלות:

• **חזו"ע** (כך עולה ממשמעות דבריו בח"ד, עמ' שעג, בהע' על דברי הגרש"א), **שש"כ** בשם הגרש"א (א, א, הע' ג) - 46 מעלות. **תולדות זאב שבת** (ח"ב, עמ' קח-קט), **חזו"א** (סי' לז, ס"ק ו) - 40 מעלות.

• **חזו"ע** (ח"ד, עמ' שע, הי"ז) - שיעור יס"ב הוא שכל זמן שהוא חם כ"כ שאדם בינוני נמנע מלאכול ולשתותו מרוב חומו, נחשב בכלל יס"ב. ובלא"ה דינו כאין היס"ב.

■ **אחרונים** - כל"ש נהיה כל"ש רק אם עירו אליו מכל"ר (ואז הוא מותר אפילו שהיס"ב), אך אם שואב עם כלי ריק מכל"ר (למשל מצקת), יש אומרים שדינו ככל"ר, ובפרט אם השהה את הכלי בתוך הכל"ר עד שמעלה רתיחה, ודאי מקרי כל"ר.⁴⁹⁹

■ **ביה"ל** - אם המים הצוננים שבכלי העליון מרובים כ"כ שא"א שיתבשלו, מותר (משום שלא יותר גרוע היכן שמפסיק כלי בין מים למים מאשר שיתערבו המים ממש).

סעיף יד | קיתון כנגד המדורה

גמ' שבת מ, ב "תנו רבנן: מביא אדם קיתון מים ומניחו כנגד המדורה, לא בשביל שיחמו, אלא בשביל שתפיג צינתו... אמר רב יהודה אמר שמואל: אחד שמן ואחד מים, יד סולדת בו, אסור, אין יד סולדת בו, מותר. והיכי דמי יד סולדת בו? אמר ר' רבא: כל שכריסו של תינוק נכוית".

מהגמ' משמע שמותר להניח סמוך למדורה על מנת להפשיר.

ונחלקו הראשונים האם מותר להניח קיתון של מים במקום שיוכל להגיע ליס"ב (ולא גוזרים שמא ישכח):

א. **ירושלמי, תוספות, רא"ש** - מותר רק במקום שאין היס"ב (גזרה שמא ישכח).

ב. **רש"י, רמב"ם** - מותר להניח אפילו במקום שהיס"ב (שלא גוזרים שמא ישכח).

ר"ן - גם לשיטתם אסור להניח ע"ג האש או הכירה עצמה (משום מחזי כמבשל).

ג. **רמב"ן** - מותר להניח אפילו ע"ג האש או הכירה עצמה (ואין מחזי כמבשל כל עוד לא מבשל).

השו"ע פסק **כירושלמי התוספות והרא"ש** "מותר ליתן קיתון של מים או שאר משקים כנגד האש להפיג צנתו, ובלבד שיתנם רחוק מהאש בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום עד שתהא היד סולדת (פירוש מתחממת ונכוית) בו, דהיינו מקום שכריסו של תינוק נכוית בו. אבל אסור לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שתהא היד סולדת בו, ואפילו להניח בו שעה קטנה שתפיג צנתו אסור, כיון שיכול להתבשל שם".

הרמ"א הוסיף ע"פ **הרא"ש** "והוא הדין בפירות או שאר דברים הנאכלים כמות שהם חיים".

■ **מג"א** - הבין בדעת **הרמ"א** שאסור ליתן פירות חיים במקום שהיס"ב (אע"פ שהיה אפשר לחשוב שכיוון שהם נאכלים חיים דינם כמאב"ד ויש להקל).

■ **מג"א** - מותר לשים אלונטית וכלי עופרת כנגד המדורה במקום שיוכל הכלי להיות ניתח והאלונטית לישרף (כיוון דלני"ל הו' דבר שאינו מתכוון, וכן מסתמא לא ישכח, משום דלני"ל שישרפו או ימסו).

■ **ביה"ל** - לא רק להפיג אלא אפילו להפשיר מותר (משום שלא יוכל להגיע ליס"ב).

סעיף טו | מכ"צ מע"ש כנגד המדורה

- א. **ר"ן - מותר** לתת תבשיל מבושל מול המדורה, אפילו יגיע ל"ס"ב, ואפילו לח שנצטנן (משום שכל האיסור הוא רק בדבר שלא נתבשל מע"ש).
- ב. **ב"י - מותר** רק **יבש**. אך לח **שאינו** יס"ב, **אסור** להניחו במקום שיכול להגיע ל"ס"ב.

◀ **השו"ע** ע"פ **הב"י** "דבר שנתבשל כל צרכו והוא יבש שאין בו מרק, מותר להניחו כנגד המדורה אפילו במקום שהיד סולדת בו".

◀ **הרמ"א** פסק **כר"ן** "הגה ואפילו נצטנן כבר. אבל אם הוא רותח, אפילו בדבר שיש בו מרק, מותר. ויש מקילין לומר דכל שאין נותנו על גבי האש או הכירה ממש רק סמוך לו, אפילו נצטנן מותר. ונהגו להקל בזה אם לא נצטנן לגמרי, וכמו שכתבתי לעיל סימן רנ"ג".

■ **משנ"ב - מותר** להניח רק **סמוך** למדורה, אך **אסור ע"ג האש** (משום מחזי כמבשל ומשום שמא יחתה). וכשמניח ירחיקו קצת מהמדורה (שיהיה היכר ולא יבוא לחתות).

■ **אחרונים - ההיתר** כאן הוא רק במדורה שמחוץ לתנור, אך בתוך תנור, **אסור** להניחו אפילו רחוק מהאש, אא"כ יתן אותה על איזה כלי **שיפסיק** בין הקדירה לקרקעית התנור.

■ **ביה"ל - צ"ע** איך התיר **השו"ע** לתת דבר מבושל ליד המדורה (שהרי הוי צליה, ויש **אוסרים** צליה אחר בישול, ואיך מתיר כאן בסתם).

סעיף טז | אינפאנדא

טעם האיסור להמיס ולרסק

גמ' שבת נא, ב "אין מרסקין לא את השלג ולא את הברד בשבת בשביל שיזובו מימיו. אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה, ואינו חושש".

דין פשטיד"א נלמד מדין סחיטת שלג בסי' שכ.

ונחלקו הראשונים מה טעם האיסור להמיס שומן שנקרש וכן לרסק שלג:

- א. **רמב"ם - גזירה** שמא **יסחט** פירות העומדים למשקים.
- ב. **רש"י - דמי** למלאכה, **שבוצא** מים (סרך מלאכה).
- ג. **תרומה - משום** נולד.

פשטידה

- א. **רמב"ם - מותר** לחמם פשטידה ממולאת בשומן (משום שכל האיסור הוא דוקא שעושה בידים, ואז יש גזרת משקים שזבו, אך אם יופשר מאליו, מותר).
- ב. **תרומה - אסור** (משום שחשיב נולד, אע"פ שלא עשה בידים).

500 **משנ"ב - היינו** פת כפולה הממולאת בחתיכות שומן, וה"ה לקדירה שיש בה רוטב שנקרש (משום שהשומן מתערב עם הרוטב ואינו ניכר, ודמי ממש

◀ **השו"ע** פסק **כרמב"ם** "מותר ליתן אינפאנדא⁵⁰⁰ כנגד האש במקום שהיד סולדת, ואף על פי שהשומן שבה שנקרש חוזר ונימוח".

◀ **הרמ"א** מצדד **בתרומה** "הגה וכל שכן קדירה שיש בה רוטב שנקרש שכשהשומן נימוח אינו בעין דשרי. ויש מחמירין, ונהגו להחמיר. מיהו במקום צורך יש לסמוך אסברא ראשונה".

משנ"ב - טעם ההיתר הוא משום שבשעה שנותנו לחממו לא נמחה עדיין, ולכן מקרי **יבש**, ולא שייך בו בישול. ועוד שנעשה **ממילא** ולא בידים.

■ **משנ"ב - מותר** להניחה רק ע"ג כלי **מפסיק** (שאל"כ אסור כמבואר בס' רנג, ג ובסעי' ה, שאסור להניח לכתחילה אפילו דבר מבושל ע"ג כירה משום מחזי כמבשל).

■ **משנ"ב - קדירה** עם רוטב שהתיר **הרמ"א**, זה רק לעניין איסור נולד, אבל בישול עדיין שייך בו (כי יש בו רוטב), ולכן מותר רק אם יעמיד הקדירה במקום שאין היס"ב.

■ **משנ"ב - דעת** **היש מחמירים** סוברים שגם בקדירה עם רוטב יש **איסור** נולד (שכאן השומן צף וניכר, ולא דומה לברד בכוס), ולשיטתם **אסור** אפילו להניחו בחמה שיהיה נמחה. וכל זה רק כשיש הרבה שומן על הפשטיד"א (ואז השומן זב לחוץ וניכר בפ"ע), אך אם אין בה כ"כ שומן או שמניחה בריחוק מהחום (שלא יהיה נימוח עד שיזוב לחוץ אלא מעט נימוח בתוכו) או שהוציא השומן שעליו לחוץ - **מותר** לחמם הפשטיד"א לכו"ע (משום שמה שנפשר, דבר מועט הוא).

■ **מג"א - אע"פ** שנהגו להחמיר, **מותר** להניח את הפשטיד"א קודם שהוסק התנור (כיוון שיש מתירין אפילו אח"כ). ואין לעשות כן בפני ע"ה.

■ **משנ"ב - וכן** **מותר** לחמם בשבת חתיכת בשר שמן אע"פ שמקצתו זב (כיוון שמה שנפשר דבר מועט הוא, לא חשיב).

■ **אחרונים - כד** של מים או שאר משקין שנקרש מלמעלה, **מותר** לכו"ע להעמידו במקום שלא יגיע ל"ס"ב (משום שהקרח כשימים יהיה מתערב מיד בתוך המשקים שתחתיו ואינו ניכר).

• **חז"ע** (ח"ד, עמ' שעא, ה"ח) - פשטידה שמלאה בתוכה חתיכות של בשר ושומן, **מותר** ליתנה על פלאטה או כנגד המדורה במקום שהי"ס"ב, אע"פ שע"י כך השומן נמס ונימוח (כיון שעתה בשעה שהוא נותנו לחממו הוא יבש).

שש"כ (א, מג) - קדירה ובה תבשיל המכיל כמוות גדולה של שומן קרוש, **אין** להניחה ע"ג קדירה חמה (שכן לכתחילה אסור להפשיר דבר בשבת, משום איסור נולד). ומו"מ אם הפשיר, **אין** **איסור** באכילת השומן המופשר.

סעיף יז | צונן ע"ג מיחם

גמ' שבת נא, ב "רבה ורבי **זירא** איקלעו לכי ריש גלותא, חזויה לההוא **עבדא** דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא (כלי קטן מלא מים צוננים מעל פיו של קומקום מלא מים חמים), נזחיה **רבה** (נער בו). א"ל **ר' זירא**: מאי שנא ממיחם על גבי מיחם (ששם

לנותן ברד בכוס).

הוצאה בכף מתבשיל (שלפעמים נמצא

מגיס)

על האש	אינו על האש
רמב"ם (ע"פ הב"י ⁵⁰³)	מכ"צ מותר, אינו מכ"צ אסור
מהר"י וויל	אסור אפילו מכ"צ אינו על האש (ולכן ישפוך הקדרה לקערה אחרת ויקח משם)
ר"ן	אסור ממאב"ד מותר, פחות ממאב"ד אסור
כל בו ⁵⁰³	אסור (אפילו מכ"צ) מכ"צ מותר

◀ **השו"ע** פסק **כרמב"ם**⁵⁰⁴ "האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור, אם לא נתבשל כל צרכו, אין מוציאין בכף מהם, שנמצא מגיס, ואיכא משום מבשל. ואם נתבשל כל צרכו, מותר".

◀ **הרמ"א** פסק **כמהר"י וויל** לכתחילה "לכתחלה יש ליזהר אף בקדירה בכל ענין".

■ **משנ"ב - לא** נהגו **כרמ"א** לענין זה, ואין להחמיר כלל בהוצאה מתבשיל מכ"צ בכל"ר שאינו ע"ג האש. והרוצה להחמיר, יחמיר בהגסה.

הוצאה מתבשיל מכ"צ שע"ג האש

משנ"ב - השו"ע נקט 'שהעבירן' כדי להשיענו רבותא: שכאשר התבשיל לא מכ"צ, **אסור** להוציא ממנו בכף אפילו שהתבשיל לא ע"ג האש, וכאשר התבשיל מכ"צ, **מותר** להוציא ממנו בכף אפילו שהוא ע"ג האש (וכן משמע **מהב"י**). **ונחלקו** האם מותר להוציא בכף מתבשיל מכ"צ שע"ג האש:

- כל בו - אסור.**
- ב"י** (ע"פ **המשנ"ב**) - **מותר**, אך **אסור** להגיס **ממש**.
- א"ר** - מסיק לאסור **ככל בו**.
- אחרונים - מותר** להגיס בתבשיל מכ"צ שאינו ע"ג האש.
- ביה"ל - והרוצה להחמיר יחמיר בהגסה ממש.**
- חזו"ע** (ח"ד, עמ' שסב, הי"ד) - **מותר** להכניס מצקת או כף לקדרת התבשיל בשבת, כשהוא מכ"צ, כדי להוציא מהתבשיל, אף כשהקדרה על האש ויש צורך להשאיר את קדרת התבשיל על האש, אבל **אסור** להגיס. אך בפלאטה חשמלית, במכ"צ **מותר** גם להגיס.
- שש"כ** (א, לט) - מים רתוחים והם חמים תמיד, אפשר להקל בהם ולהוציא מהם בכף או במצקת (וישתמש בזה בכף סתמית, שאינה בשרית או חלבית), גם אם הדוד עומד ע"ג האש. ואם האש מכוסה, **מותר** גם להחזיר את העודף שבכף לתוך הדוד, אם אמנם היה בדעתו לעשות כן בשעה שהוציא והמים שבכף לא נתקררו לגמרי.

⁵⁰³ עיין **בחזו"ע** (ח"ד, עמ' שנד-שנו) שדעת כל הפוסקים שלא כדעת **הכל בו**, ולא קיי"ל כמותו.

⁵⁰⁴ ע"פ **המשנ"ב** בס"ק קיג (שלשיטת **השו"ע** וכן משמע **מהב"י** שמותר להוציא בכף ממכ"צ אפילו הוא ע"ג האש, וכך מבין **הב"י** את דברי **הרמב"ם**), ולא כדברי **באר הגולה** (שכתב **השו"ע** פסק **כ"ד**).

מותר להניחו בשבת ע"ג מיחם אחר המונח ע"ג האש)? א"ל: התם אוקומי קא מוקים (רק משמר את חום המים שלא יתחממו), הכא אולודי קא מוליד (הקומקום מוליד את החום במים שבכוזא, והוי מבשל)⁵⁰¹.

עולה ש**אסור** להניח קדירה צוננת ע"ג קדירה חמה.

וכ"פ השו"ע "אסור ליתן צונן (על המיחם) אפילו להפשיר, כל שהמיחם חם כל כך שאילו היה מניחו שם הרבה היה בא לידי בישול, דהיינו שיהיה יד סולדת בו, שדין מניח על גבי מיחם כדין מניח כנגד המדורה. ואם אינו חם כל כך, מותר".

- **משנ"ב - לפי** פסק **הרמ"א** (סע' טו בהגה), יש **להקל** בזה אם היה דבר מבושל ולא נצטנן **לגמרי**.
- **משנ"ב - מותר** להניח צונן במקום שלא יוכל להגיע ל"ס"ב, אפילו אם הצונן הוא דבר שלא נתבשל מעולם.

סעיף יח | מגיס

שו"ע האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין מעל גבי האור, אם לא נתבשל כל צרכו, אין מוציאין בכף מהם, שנמצא מגיס, ואיכא משום מבשל. ואם נתבשל כל צרכו, מותר. אבל צמר ליורה, אף על פי שקלט העין, אסור להגיס בו (פירוש לנענע אותו בכף). **הגה** ולכתחלה יש ליזהר אף בקדירה בכל ענין.

יורה עקורה וטוחה

גמ' שבת יח, ב "צמר ליורה (ב"ה מתירים לתת צמר ליורה בע"ש ולהשהותו שם בשבת), לגזור (לאסור להשהותו שם בשבת מחשש שמא יחתה)! אמר **שמואל**: ביורה עקורה (מע"ג האש). וניחוש שמא מגיס בה! בעקורה (מע"ג האש) וטוחה (בטיט סביב הכיסוי שלה)".

בגמ' זו צריך לבחון 2 דברים:

- האם דין מגיס אסור רק בהגסה הראשונה או גם לאחריה?
- באיזה אופן מותר להוציא בכף מקדירה (מיקום הקדירה בהוצאה [ע"ג האש / לא ע"ג האש], ורמת הבישול)?

הגסה ראשונה והגסות נוספות

לכו"ע מתחייבים בהגסה ראשונה (כי אין התבשיל מתבשל טוב עד שייגיס בו). השאלה מה יהא הדין בהגסות נוספות:

- ר"ן - אסור מדאורייתא.**
- רשב"א, רמב"ן - אסור מדרבנן** (כיוון שלא מועיל כ"כ בהגסתו, שהתבשיל כבר מבושל).

⁵⁰¹ **התוספות** הסבירו את הקושי **בגמ'** זו: אם מדובר שהמים **יגיעו** ל"ס"ב, לא ברור מה **ר' זירא** שאל, ואם מדובר באופן שהמים **לא יגיעו** ל"ס"ב, לא ברור מדוע **רבה** נזף בעבד. וצריך להסביר את הדין כאן כמו בסע' טו: **רבה** סובר ש**גזורים** הנחה של דבר במקום שיוכל להגיע ל"ס"ב, אע"פ שהוא יוריד את הדבר קודם שיגיע ל"ס"ב (שמא **ישכח**).
⁵⁰² לשון **הב"י**: "ומ"ש **הרמב"ם** והיא על האש, נ"ל דלאו דוקא, אלא כל

הגסה בדיעבד

שעה"צ - אבל אם השומן לא קרוש, **אסור** (משום שהוי דבר לח צונן שיש בו איסור בישול).

ונחלקו האם מותר לרסק את השומן הקרוש כדי שיבלע בבשר:

א. **משנ"ב - אבל לא** ירסק את השומן הקרוש כדי שיבלע בבשר, אלא יניחנו מעט מעט והוא נימוח מאליו.

ב. **א"ר - מותר** (ע"פ ההיתר בסי' שכ **במג"א** ס"ק יג לרסק ברד לתוך כוס מים).

שעה"צ - וטוב להחמיר לכתחילה (משום שגם שם משמע מהשו"ע להחמיר).

א. **פמ"ג - אם** הגיס בדיעבד **אסור** לאכול מהתבשיל עד למוצ"ש.

ב. **ביה"ל - לא** נהירא, **ומותר** (שהרי יש **ראשונים** שסוברים שאין איסור בישול כאשר התבשיל הגיע למאב"ד, ואפילו **הגר"א** כתב שבשוגג יאכל ג"כ **לשו"ע**, ואפילו בלא"ה דעת **הגר"א** שבשוגג בדאורייתא ג"כ מותר, ולשיטתו אפילו בלא נתבשל כמאב"ד מותר).

הגסה בצבע לצמר

השו"ע פסק ע"פ **הר"ן** **"אבל צמר ליורה, אף על פי שקלט העין, אסור להגיס בו"**.

טעם האיסור להגיס צמר ביורה

והנפק"מ

א. **ר"ן - אסור** משום שבמלאכת הצביעה צריך להגיס **תמיד** (כדי שלא יתחרך, וגם ע"י ההגסה נקלט הצבע בצמר יותר).

ב. **רא"ש - אסור** משום שע"י ההגסה הצבע נקלט **יותר** בצמר.

שעה"צ - לתירוץ הר"ן יש עוד טעם והוא שהסממנים צריכים בישול לעולם, **והנפק"מ** היא כאשר מבשל סממנים במים ללא צמר:

א. **לר"ן - יהיה חייב** (משום שהסממנים צריכים בישול לעולם).

ב. **לרא"ש - יהיה מותר** להגיס (כמו כל תבשיל מכ"צ).

סעיף יט | לטוח שמן על הצלי

גמ' שבת קט, א "אמר **רב חסדא**: שריקא טויה **שרי** (**רש"י**)

- לשרוק ולטוח שמן וביצים מגולגלין על הצלי כשהוא חם משחשכה שרי, ובלבד שלא יהא רותח כדי לבשל, ולא אמרינן דמי למתקן), **פיעפועי כיצוי** (לטרוף ביצים בקערה) **אסור** (משום שנראה כאילו רוצה לתת אותם לתוך קדירה המתבשלת)".

וכ"פ השו"ע ע"פ **הכל בו** **"אסור לטוח שמן ושום**

על הצלי בעודו כנגד המדורה, אפילו נצלה הצלי מבעוד יום, דמכל מקום יתבשל השום והשמן".

■ **מג"א - ה"ה שאסור** לטוח צלי רותח גם כשאינו כנגד האש (אע"פ **שהשו"ע** כתב שהאיסור זה בעודו כנגד האש), ואפילו נותנו בכל"ש (משום שיש סוברים שדבר גוש מבשל אף בכל"ש משום שאין דפנות שגורמות לכך שציטטן). ואין לאסור בדיעבד שטחו דבר גוש בכל"ש.

■ **תוספת ירושלים** (בשם **הירושלמי**) - **אסור** להשתמש במיחם מים שיש סביבו גחלים לא גרופים (מפני שהוא עשוי פרקים, ולכן הבעלים מתיירא שמא יתאכל פירוקו, ויבוא להוסיף מים).

לרסק שומן קרוש

משנ"ב - מותר לטוח שומן קרוש על בשר רותח או שכנגד המדורה (משום שהוי דבר יבש שעבר בישול, ואין בו משום נולד, מכיון שנבלע בבשר).

מבחנים לחזרה

תשס"ח, תשרי

1. א. תבשיל שהתבשל כמאכל בן דרוסאי, האם מותר להשהותו ע"ג כירה אפילו שאינה גרופה וקטומה? ציין השיטות השונות, ואת ההלכה בזה.
- ב. ציין את ששת התנאים המאפשרים החזרת הקדרה ע"ג כירה. באר, וציין גם את שיטת הר"ן בזה. מה הדין בדבר החזרת הקדרה לתנור?
2. א. פינה התבשיל בשבת מקדרה ראשונה (שבה התבשל) לקדרה שניה (יד סולדת בה), האם מותר להטמין את הקדרה השניה בדבר המוסיף הבל או אינו מוסיף הבל? באר.
- ב. האם מותר להטמין קדרה שהתבשלה כבר כל צרכה, בשבת או מבע"י? ציין השיטות וכיצד יש לנהוג למעשה.
3. א. התנה מע"ש שיוכל לטלטל את הנר לכשיכבה, האם מהני תנאי זה?
- ב. האם מותר לטלטל נר שהדליקוהו לחולה מסוכן (בע"ש או בשבת עצמה) וככה הנר בשבת? באר, וציין האם מותר לטלטלו לכל צורך.
4. א. האם מותר לשכור פועלים בשבת או לומר לא"י שישכור לו פועלים בשבת, עבור מלאכה שיש לעשותה אחר השבת? ציין אופנים המותרים והאסורים.
- ב. האם מותר לתת לא"י מעות מע"ש כדי שיקנה לו בשבת? ציין אופנים המותרים והאסורים.
5. א. בנין וסחירה בכלים, האם מותר או אסור? פרט וציין דוגמאות המובאות בהלכה.
- ב. האם מותר בשבת לפתוח קופסאות שימורים, חטיפים ובקבוקי שתייה? ציין מקור הדין ושיטות הפוסקים בהנ"ל.
6. א. כיצד נקבע האם חוליו זה יש בו סכנה? פרט.
- ב. ע"י מי עושים חילול שבת עבור חשיב"ס? פרט ובאר.
7. א. פרט מאיזה שלב ואילך יש לחלל שבת עבור יולדת, ביחס לקריאה למיילדת או שאר חילול שבת.
- ב. כמה זמן לאחר הלידה יחללו עליה שבת? פרט. ציין מאימתי מתחילים למנות את חשבון הימים.
8. א. מכשירי מילה - האם מותר לעשותם בשבת, ע"י יהודי או א"י?
- ב. תינוק שהיה חולה והתרפא, האם מותר למולו ביום חמישי בשבוע?
- ג. מוהל חדש - האם מותר לו למול את מילתו הראשונה בשבת או ביו"ט?
9. א. האם מותר להשאיל או להשכיר כלים לא"י שיעשה בהם מלאכה בשבת? פרט וציין השיטות.
- ב. האם רשאי להשאיל או להשכיר בהמתו לא"י שיעשה בה מלאכה בשבת או ביו"ט? פרט.
- ג. השאילה לא"י והוא לא החזירה לו לפני שבת, כיצד ינהג?
8. א. האם מותר להתחיל להשקות את הגינה לפני שבת וההשקיה תימשך גם בשבת עצמה?
- ב. במקום שאין עירוב, האם רשאי אדם לצאת סמוך להשקה עם חפץ בידו? פרט.
11. א. בחורים (רוקים) או אברכים (נשואים) שלומדים מחוץ לביתם, כיצד ינהגו בענין הדלקת נרות שבת?

- ב. האם מעת הדלקת הנרות חל עליו שבת ונאסר במלאכה (א"ש או אשה)? פרט השיטות וההלכה?
 12. א. מהו השיעור שיש לאכול בסעודה שלישית? האם גם אשה חייבת בסעודה זו? נמק.
 13. א. האם מותר להטביל כלי חדש בשבת? פרט השיטות וההלכה?
 - ב. האם מותר לשפשף הכלים בחומר חזק בשבת? נמק.
 14. א. האם מותר להריח פירות או ענפים המחוברים לעץ ולאדמה? פרט.
 - ב. האם מותר להישען או לגעת באילן בשבת?
- ### תשס"ט, אדר
1. א. מדוע אין טומנים בדבר המוסיף הבל ובדבר שאינו מוסיף הבל?
 - ב. האם מותר לכסות בבגדים מע"ש את סיר החמין ע"ג האש או הפלטה?
 - ג. בשר חי הבא לתלות או לכשלו, האם ובאילו תנאים מותר להשהותו ע"ג כירה או תנור בשבת? פרט.
 2. א. האם מותר לקפל בגדים בשבת?
 - ב. בגד שהתקשה לאחר הכביסה, האם מותר לשפשפו ע"מ לרככו?
 - ג. האם מותר לגרד טיט שנדבק בנעל? פרט.
 3. א. מה הדין בטלטול מן הצד, או טלטול בגופו לצורך דבר האסור?
 - ב. בע"ח הנמצאים ברשותו של אדם, האם הם מוקצה ומדוע?
 - ג. ארנק ריק שחסירו מתוכו בע"ש את המטבעות ושטרות הכסף, האם ואיזה מוקצה הוא?
 - ד. הניח כסף מע"ש בכיס, האם מותר לטלטל את הבגד?
 4. א. כיצד ביארו הראשונים את דין של תלית כפולה? ובאילו בגדים הותר לנטותה?
 - ב. פרוכת שלפני ארון הקודש שנפלה בשבת האם מותר להחזירה? ובאילו תנאים? פרט.
 - ג. האם מותר לכסות כביסה התלויה בחבלים במפת ניילון וכדו?
 5. א. אוכל מרובה המעורב במעט פסולת, ויש טורח רב בבירית האוכל, האם מותר לברור את הפסולת, בשבת או ביו"ט על מנת לאכול לאלתר?
 - ב. כתוב את דעת הראשונים בדין סינון יין במשמרת בשבת? פרט.
 - ג. האם מותר להשתמש במלחיה שיש בתוכה אורז?
 6. א. האם מותר ליתן מלח ותבלין לכל"ר שהוסר מע"ג האש (לכתחילה ובדיעבד)?
 - ב. האם מותר לקחת אוכל מן הסיר המונח ע"ג האש בשבת?
 - ג. מצקת, האם דינה ככ"ר או ככל"ש?
 7. א. דבר שאינו מאכל בריאים האם מותר לבריא לאכול בשבת?
 - ב. כיצד יהיה הדין ברחיצה במקום שאינו דרך לרחוץ שם אלא לרפואה, כגון: בימה של סדום, האם מותר לרחוץ שם כשאינו מכוון לרפואה?
 - ג. האם יש חילוק הלכתי בין יולדת לחשיב"ס? ומאמתי דינה כיולדת לענין חילול שבת?
 8. א. הכותב בכתב לועזי בשבת, האם עובר על איסור תורה או אינו אלא מדרבנן?
 - ב. האם מותר לרשום בשבת בציפורן או בכלי על הנייר או על הקלף? פרט ונמק.

- ג. ספר תורה שנשף שעווה ע"ג הכתב, האם מותר להסירו בשבת לצורך קריאה בציבור?
 9. א. האם מותר להשכיר או להשאיל רכב או אופנים לנכרי בע"ש, כאשר ידוע שישע בו בשבת?
 - ב. האם ישנם דרכים להחיר השכרת שוורים (לנכרי) לצורך חרישה?
 10. א. בדין "אין מפליגים בפסינה פחות מ-ג' ימים קודם השבת". ציין את הטעמים שהוזכרו באיסור זה, והנפק"מ ביניהם.
 - ב. מהו התנאי שהתירו לצאת לדבר מצווה בשיירה ובפסינה בע"ש? והאם הוא לעיכובא?
 11. א. האם מותר לזקן, או נכה, לצאת לרה"ר בכיסא לגלגלים? והאם רשאי להוליכו ברה"ר?
 - ב. האם מותרת אשה לצאת בתכשיתה בשבת במקום שאין ערוב? באר ונמק.
 12. א. קטן שהגיע לחינוך, האם יכול להוציא את אביו י"ח קידוש על היין? פרט.
 - ב. יין שריחו רע וקידש עליו, האם יצ"ח?
 - ג. המקדש על היין וטרם שטעם דבר מה יצא ממקומו, האם צריך לחזור ולקדש?
 13. א. מהו הזמן הנדרש ע"מ לקיים מצוות תוספת שבת? ציין את דעת הראשונים ומסקנת ההלכה?
 - ב. קהל שקיבל שבת בטעות, האם מותרים הם בעשיית מלאכה?
 - ג. המתארחים בבית מלון, כיצד ינהגו לגבי הדלקת נרות שבת?
 14. א. מי שאינו נמצא במקום ישוב ושכח מתי שבת, כיצד ינהג?
 - ב. קטן שעובר איסור, האם ומי מצווה להפרישו?
- ### תשס"ט, אב
1. א. כתוב צדדי דין ניעור בגד בשבת כאשר יש עליו את אחד הדברים הבאים: טל, מי גשם, אבק, שלג, נוצות.
 - ב. בגד שהתלכלך בטיט, האם וכיצד מותר לנקותו? ומאי שנא מניעור בגד מן האבק שעליו?
 - ג. האם מותר לקפל בגד מיו"ט לשבת?
 2. א. כתוב אופנים שהותר איסור אמירה לעכו"ם, והאם הם מוסכמים לכו"ע?
 - ב. האם מותר לומר לגוי להפעיל תנור בימות הגשמים או מוגן בימות החמה? פרט.
 - ג. האם נכרי יכול לנקות דבר מה עבור ישראל בשבת?
 3. א. כמה נחלקו ר' יוסי בר' יהודה וחכמים בדין מגבל בשבת? כתוב מקורות הדין וכיצד נפסקה ההלכה?
 - ב. האם וכיצד מותר למלוה: ביצה, צנן, פולים ועודשים?
 4. א. באלו אופנים הותר לסלק מעל השולחן עצמות וקליפין?
 - ב. האם מותר לטלטל גרעיני תמרים או שאר פירות?
 - ג. בגד שעטנו האסור בלבישה שהונח על השולחן בע"ש, האם מותר לטלטלו?
 5. א. האם מותר להעמיד בשבת שולחן או מיטה ע"ג רגליים או ע"ג 2 חביות חלולות?
 - ב. האם מותר להעמיד חופה בשבת?
 - ג. האם יש בכיסויי הכלים משום אוהל? פרט.

13. יהודי וגוי השותפים בעסק, האם מותר לגוי להפעילו בשבת? ומה דין הרווח שנוצר בשבת?
14. א. באלו תנאים מותר למסור בגדים לכובס נכרי בע"ש? סמוך לחשיכה? ומה הדין כאשר אומר לכובס שהוא צריך את הבגדים מיד במוצ"ש?
- ב. האם מותר לסיים העתקת קבצים או הדפסה בשבת?

תש"ע, ניסן

1. א. באילו אופנים מותר להשהות תבשיל ע"ג כירה מע"ש? ציין את דעות הראשונים, ומסקנת ההלכה?
- ב. עבר ושהה קדרת חמין (צ'לט) בתנאים האסורים, האם מותר לאכלה?
- ג. מהם תנאי ההחזרה שהוזכרו בפוסקים?
2. א. בדין 'שריינו זה כיבוס', ציין את הסתיירה בסוגיות הש"ס בדין זה וכיצד יישובה הראשונים? מהי מסקנת ההלכה?
- ב. האם קיים איסור סחיטה וכיבוס בשיער ובעור? והאם מותר להשרות עדשות מגע במים במיוחדים לניקיים?
- ג. כלי שמלאכתו לאיסור שנטלו לצורך גופו ומקומו, או שלא לצורך גוף, האם רשאי שהניחו בכל מקום שירצה?
- ב. האם מותר לטלף בע"ח שיש לו שיער? הבא ראייה לדברך.
- ג. כתב השו"ע: "כל דבר שאסור שנטלו... אבל מותר לכפות עליו כלי ובלבד שלא יגע בו", והעירו האחרונים והלא התבאר בדברי השו"ע שמותר לנגוע במוקצה. כיצד ישובו האחרונים קושיא זו?
4. א. צידה בשבת, מתי אסורה מן התורה ומתי איסורו מדרבנן ומתי היא מותרת?
- ב. "שמונה שריצים... החובל בהם חייב". משום מה חייב? הבא דעות הראשונים והנפמ"ק ביניהם.
- ג. האם מותר להכניס ככל למלונה בשבת בסתם, או כאשר הוא מפריע לשכנים או לעוברי דרכים?
5. א. האם יש איסור בורר; במין אחד, בכלים, בלח, בשעת האכילה?
- ב. האם מותר למלוך בשבת בשינוי? פרט.
- ג. האם מותר להניח ענבים בקערת מים ע"מ לשטפם? נמק.
- ד. האם מותר לכל אדם להשתמש בברו מים שיש בפי הברו מסגנת? או במי ברו המחוברים למערכת טיהור? נמק דברך.
6. א. מה הגדרת קשר של קיימא?
- ב. הקושר קשר הגמלים בשבת ודעתו להתירו בו ביום, מה דינו?
7. א. חשיב"ס הצריך בשר לרפואתו, מה עדיף להאכילו נבלה הקיימת לפנינו או לשחוט עכור? ציין את דעת הראשונים והטעמים שנאמרו בזה, והנפמ"ק ביניהם.
- ב. כאשר אנו עוסקים במלאכת הצלת נפשות, יש באפשרותנו לבחור או בריבוי הכמות או בריבוי עשיית מלאכה, כמה נבחר?
- ג. חשבא"ס, האם התירו לו איסורי דרבנן כגון ביטול עכו"ם או בשר עוף בחלב, בשבת או במוצאי שבת (דהיינו אם ביטול הגוי מבטל בשבת לצורך חולה שאב"ס, האם מותר לאכול)?
8. א. אשה ששכחה לטול ציפורני ידיה או רגליה ואירע ל"ט בליל שבת, כיצד תעשה?

- ג. האם מותר לאדם לטייל עם בנו הקטן ברחוב העיר כאשר הקטן אוחז בידו אבן או מטבע?
3. א. מהם התנאים שנאמרו בגמרא לגבי היתר טלטול ושימוש בפקק החלון, בקנה ובנגר שנועלים בו את הדלת? ציין את דעת הראשונים, ומסקנת ההלכה?
- ב. מטה או כוס של פרקים, מהו לפרקם או להחזירם בשבת?
- ג. האם לדעתך מותר להגביה או להנמיך סטנדר המתהדק ע"י ברגים? נמק.
4. א. מחיצה שאינה מתרת, האם מותר להעמידה בכל גווי? האם מחיצה המתרת אסורה בכל גווי?
- ב. איתא בגמרא: "האי פרוגא אפלגיה דכובא שרי, אכולה כובא אסור". באר שיטות הראשונים במימרא זו, ופסק ההלכה?
- ג. ציין מספר דוגמאות שהותרה עשיית אוהל בשבת, ובאר מדוע.
5. א. כוורת שיש בה דבורים או תיבה שיש בה זבובים, האם מותר לכסותה בשבת?
- ב. חיה ועוף הנמצאים ברשותו של אדם, האם יש בהם איסור צידה? פרט.
- ג. מי שיושב בשבת בפתח ביתו ואח"כ נודע לו שיש שם צבי, האם יכול להשאר שם עד מוצאי שבת? ומה הדין כאשר ידע שיש צבי בביתו וישב שם אך לא ידע ששבת היום?
6. א. האם מותר לקשור בדבר הראוי למאכל בהמה?
- ב. 2 קשרים זע"ז, באיזה אופן מותר להתירו בשבת? והאם בעיני "מתיר על מנת לקשור קשר של קיימא" (דומיא קקורע ע"מ לתפור)?
- ג. קשר של מצוות, האם מותר לעשותו בשבת?
7. א. דבר לח רותח המבושל כל צרכו שהורק לכל"ש, האם יש בו בישול?
- ב. האם קיים איסור מכה בפטיש באוכלים? כתוב דעות וראיות הפוסקים בזה.
- ג. "מניח אדם קתון של מים כנגד המדורה..." כתוב שיטות הראשונים במימרא זו, ופסק ההלכה?
8. א. מים שיש בהם תולעים, האם מותר לשותתם בשבת ע"י מפה? באר ונמק את צדדי הספק.
- ב. האם מותר לקלף תפוח כשצריך לו לאחר זמן?
- ג. האם מותר להוציא את גרעיני שבת ביד, או בכלי המיוחד לכך?
9. א. ציבור או יחיד שטרם התפללו מוסף והגיע זמן מנחה, האם יקדימו להתפלל מנחה כיוון שהגיע זמנה?
- ב. שכן ולא הבדיל במוצ"ש או במוצאי יו"ט, מה תקנתו לגבי הבדלה וברכותיה? והאם ניתן להבדיל מבע"י?
10. א. האם לדעתך מותר לקחת תשלום על טבילה במקוה בשבת?
- ב. האם מותר לומר לחבור: "תסדר היום את הספרים במקומי ואני אעשה זאת מחר?"
11. איש או אישה שמצאו טלית ותפילין המונחים בבזיון ברה"ר כיצד יעשו?
12. כשיש חופה בע"ש ופועמים שמתאחרת החופה עד השקיעה, מה הם העצות שהוזכרו בהלכה לגבי הדלקת הנר? ומה היא מסקנת המשנ"ב בזה?

6. א. האם יש בישול אחר בישול ב: לח / יבש / מאכל בן דורסאי? כתוב מקורות הדין, דעות ראשונים, וכיצד נפסקה ההלכה?
- ב. ציין מקומות שמצינו שכל"ש מבשל?
- ג. מה הדין לגבי כלש"ל?
7. א. משקים שובו מזיתים וענבים בשבת, ציין 2 אופנים שהותרו לשתות מימיהן בשבת? נמק.
- ב. גיגית של ענבים שנסדקה בשבת, האם יש דרך להציל את המשקים שלא יפסדו?
- ג. האם מותר למוזג מים על קרחונים בשבת? הבא ראייה לדברך.
8. א. האם הותרה שבות מציור חשבא"ס? היכן מצינו שהותר איסור שבות בכל מקרה?
- ב. האם מותר לקרוע צמר גפן בשבת לצורך חשבא"ס?
- ג. רשיה שנפלה מע"ג המכה בשבת, האם מותר להחזירה? באר ונמק.
9. א. העושה תנאי שאינו מקבל עליו שבת, האם הוא מועיל במקום שהדליק נרות או התפלל ערבית?
- ב. מי שקיבל שבת או שרוב הציבור קיבלו שבת, האם רשאי להתפלל מנחה?
10. א. האם מותר לתכנן בניית מקוה בשבת?
- ב. האם מותר לספר לחבר על תוכניותיו לטוס לחו"ל בשבוע הקרוב?
11. א. נכרי הדר בשכונת ישראל, האם מותר להשאילו חפץ, או לתת לו דבר מאכל בשבת כאשר יתכן שחלה יוציאנו לרה"ר?
- ב. עשה הנכרי מלאכה עבור ישראל מסויים, האם מותר לחברו להיות ממלאכה זו בשבת?
12. א. מה הם הדרכים שניתן להתמודד עם דליקה בשבת בארץ ובחו"ל?
- ב. האם מותר לטלטל דבר מוקצה בשבת מבית שנפלה בו דלקה, או מבית הסמוך לו מחשש שישרף?
13. א. היוצא לטייל בשבת באחד משמורות הטבע, האם מותר לו ליטול ידיים במים או בשאר משקים, ע"מ שיקיים מצוות סד"ש?
- ב. הנוטע אילן מאכל בשבת בשוגג, האם מותר לו לאכול פירותיו לאחר שהמתין ומנה שני ערלה כדת וכדין?
14. א. הנוזל ואינו צריך לשיער, האם עבר בזה על איסור תורה למ"ד מלאכה שאינה צריכה לגופה מותר?
- ב. אדם בשנות העמידה ששערו החל להלבין ותלש בשבת שערה אחת לבנה, מה דינו?

תש"ע, חשוון

1. א. פירות הנאכלים חיים, האם מותר להשוותם ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה?
- ב. האם מותר להשהות תבשיל בתנור חשמלי בשבת?
- ג. האם אפשר להשהות על תולדות כמה או תולדות האור?
2. א. האם מותר לטלטל תפילין בשבת? ציין את דעת הראשונים בזה ונימוקם, וכיצד נפסקה ההלכה?
- ב. המכניס עפר לביתו מבע"י ע"מ להשתמש בו, ופזרו בקרקע הבית (המרופץ או שאינו מרופץ), האם מותר להשתמש בעפר זה בשבת?

מפתח ראשי תיבות

א"א	אי אפשר	בכיו"ב	בכיוצא בזה	החיד"א	הרב חיים יוסף דוד	ילעמ"ש	יש לו על מי שיסמוך
אא"כ	אלא אם כן	בכ"מ	בכל מקום		אוולאי	ילקוט"י	ילקוט יוסף
אא"כ	אלא אם כן	בכת"י	בכתב יד	הליכו"ע	הליכות עולם	י"מ	יש מפרשים
אאמו"ר	אדוני אבי מורי ורבי	בלא"ה	בלאו הכי	ה"מ	הני מילי	יס"ב	יד סולדת בו
אב"א	איבעית אימא	ב"מ	בבא מציעא	ה"ג	הכא נמי	יצ"ח	יצא ידי חובה
אג"מ	אגרות משה		בית מאיר		הכי נמי	יקנה"ז	יין קידוש נר הבדלה
אה"נ	אין הכא נמי	במוצ"ש	במוצאי שבת	הנ"ל	הנוכח למעלה	זמן	זמן
אהע"ז	אבן העזר	בנ"א	בני אדם	הקב"ה	הקדוש ברוך הוא	יש"ש	ים של שלמה
או"ז	אור זרוע	בנ"ל	בנוכח לעיל	ה"ר	הרב רבנו	כ"א	כי אם
או"ח	אורח חיים	בעה"ב	בעל הבית	הרא"ש	הרב רבנו אשר	כה"ג	כי האי גוונא
אח"כ	אחר כך	בעו"ה	בעוונותנו הרבים	הר"ר	הרב רבנו	כה"ר	כבוד הרב רבנו
א"י	ארץ ישראל	בע"ח	בעלי חיים	וכ"ה	וכן הוא	כו"ע	כולי עלמא
	אינו יהודי	בעל"ב	בעלי בתים	וכ"פ	וכן פסק	כז"ז	כל זמן
א"כ	אם כן	בע"פ	בעל פה	ז"א	זאת אומרת	כיו"ב	כיוצא בו
א"ל	אמר ליה	ב"פ	ב' פעמים		זה אינו	כ"כ	כל כך
אל"כ	אם לא כן	בפח"ג	בורא פרי הגפן	זכ"ז	זה בזה	כל"ר	כלי ראשון
אע"ג	אף על גב	בפנ"ע	בפני עצמו	ז"ל	זכרונו לברכה	כל"ש	כלי שני
אע"פ	אף על פי	בפ"ק	בפרק קמא	זצ"ל	זכרונו צדיק לברכה	כלש"ל	כלי שלישי
אעפ"כ	אף על פי כן	ב"ק	בבא קמא	ח"א	חלק א'	כמ"ש	כמו שכתוב
אפ"ה	אפילו הכי	ב"ר	בן רבי		חיי אדם		כמו שכתב
אצ"צ	אין צריך	ברהמ"ז	ברכת המזון	ח"ב	חלק ב'	כנה"ג	כנסת הגדולה
אצ"ל	אין צריך לומר	ברכ"י	ברכי יוסף	ח"ג	חלק ג'	כנ"ל	כנוכח למעלה
א"ר	אליה רבה	ב"ש	בית שמאי	ח"ד	חלק ד'		כן נראה לי
	אמר רבי	גו"ק	גרוף וקטום	ח"פ	חד פעמי	כ"צ	כל צורכו
באה"ט	באר היטב	ג"כ	גם כן	ח"ה	חלק ה'	כ"ש	כל שכן
ב"ב	בבא בתרא	ג"פ	ג' פעמים	ח"ו	חס וחלילה	כשמל"א	כלי שמלאכתו
	בני ביתו	גר"א	גאון רבי אליהו		חלק ו'		לאיסור
ב"ד	בית דין	גר"ז	גאון רבי זלמן	חווה"מ	חול המועד	כשמל"ה	כלי שמלאכתו
בד"א	במה דברים אמורים	גש"ר	גרף של רעי	חז"ל	חוץ לארץ		להיתר
בד"כ	בדרך כלל	ד"א	ד' אמות	חזו"א	חזון איש	לב"ב	לבני ביתו
בדר"כ	בדרך כלל	דאל"ה	דאי לאו הכי	חזו"ע	חזון עובדיה	להצ"ח	להוציא ידי חובה
ב"ה	בית הלל	דא"ר	דאמר רבי	חז"ל	חכמינו וזכרונם	לה"מ	לחם משנה
בה"ב	בני הבית	דגמ"ר	דגול מרבבה		לברכה	לכו"ע	לכולי עלמא
בה"ג	בעל הלכות גדולות	ד"ה	דיבור המתחיל	ח"ח	חלק ח'	למ"ד	למאן דאמר
בהכ"נ	בית הכנסת	דה"ה	דבר המוסיף הבל	ח"ט	חלק ט'	ל"נ	לי נראה
בהכ"ס	בית הכיסא	דה"ח	דרך החיים	חכ"א	חכמים אומרים	לני"ל	לא ניחא ליה
כהמ"ז	ברכת המזון	דלני"ל	דלא ניחא ליה	חשאב"ס	חולה שאין בו סכנה	ל"ע	לא עלינו
כ"ו	בשר ודם	דרכ"מ	דרכי משה	חש"ו	חרש שוטה וקטן	לענ"ד	לעניות דעתי
כזה"ז	בזמן הזה	דשאמ"ה	דבר שאינו מוסיף הבל	חשיב"ס	חולה שיש בו סכנה	ל"פ	לא פליגי
כ"ח	בית חדש			טה"ב	טהרת הבית	לפ"ז	לפי זה
כחד"א	בחדר אחד	דשיל"מ	דבר שיש לו מתירין	ט"ז	טורי זהב	לצי"ח	לצאת ידי חובה
כחש"ו	בחדש שוטה וקטן	ד"ת	דברי תורה	ט"ס	טעות סופר	ל"ק	לא קשיא
כ"י	בית יוסף	האר"י	האלוקי רבנו יצחק	יבי"א	יביא אומר	לרוה"פ	לרוב הפוסקים
כיה"ח	בית החולים	הגא"ל	הגהות אלפסי	י"ד	יורה דעה	לשה"ק	לשון הקודש
כיה"ל	ביאור הלכה	הגא"ש	הגהות אשר"י	יד"ח	ידי חובה	מאב"ד	מאכל בן דרוסאי
כיהמ"ד	בית המדרש	הגמ"י	הגהות ממוניות	יז"ד	יורה דעה	מבעו"י	מכועד יום
כיה"ש	בין השמשות	הגמ"ר	הגהות מרדכי	יוה"כ	יום הכיפורים	מג"א	מגן אברהם
כיו"ט	ביום טוב	הגרע"י	הגאון רבי עובדיה יוסף	יו"ט	יום טוב	מ"ד	מאן דאמר
כ"י"ט	ביום טוב					מד"ס	מדברי סופרים
ככד"ש	בכדי שיעשו	הגרש"ז	הגאון רבי שלמה זלמן	י"ח	ידי חובה	מה"ט	מהכי טעמא
ככה"ג	בכי האי גוונא			יחז"ד	יחווה דעת	מה"ר	מורנו הרב
ככ"ז	בכל זאת	ה"ה	הוא הדין	י"ל	יש לומר	מהר"י	מורנו הרב רבי יעקב
	בכל זה	הו"ל	הוי ליה				

מפתח עניינים

מפתח מפורט

שטו, ה	335
פתיחת שמשית שבגינה שמגינה מהשמש	
שטו, ה	335
שימוש במטריה	שטו, ה
תוספת אוהל עראי	שטו, ב
תליית פרוכת שלפני ארון הקודש	שטו, א
שטו, א	331
תליית תמונות בשבת	שטו, א
שטו, א	332
אושא מילתא	
אין נותנים חטין לרחיים	שלה, ג
521	
אוזן	
יציאה במוך באוזן	שג, טו
241	
יציאה בנזמ האוזן	שג, ח
240	
לצאת במגיני אוזניים ברה"ר	שא, לו
221	
אזיר	
לנפח בלון באזיר	שמ, ח
538	
לרשום באזיר כמין אותיות	שמ, ד
535	
אוכל	
מכה בפטיש באוכלין	שיח, ד
366	
אוכל נפש	
מלאכת או"נ במוצאי שבת ליו"ט	
רצט, י	204
אזניה	
ע"ע ספינה	
אור החשמל	
כיבוי החשמל בזמן הדלקת נרות	
רסג, ה	99
לברך עליו מאורי האש	רחצ, טו
199	
מותר ללמוד לאורו	ערה, א
142	
קריאת ההגדה לאורו	ערה, ט
144	
אור הנר	
ללמוד לאור הנר	רעו, ד
148	
לעשות מחיצה כנגדו	שטו, א
331	
לקרוא לאור נר בעששית	ערה, א
142	
אורג	
מלאכת אורג ומיסך	שדמ, ב
547	
אורז	
בורר במלחיה עם אורז	שיט, א
382	
אורח	
אורח שהגיע לעיר שכבר קיבלו שבת, האם	
חל עליו קבלת שבת	רסג, יג
101	
ברירה יותר ממה שצריך לצורך אורחים	
שיט, א	383
דין אורח בהדלקת נרות	רסג, ז
99	
כשיומן חבירו לא מקרי אורח. שלג, א	490
להטיל גורל על מנה בין אורחים	
שכב, ו	421
להערים ולזמן אורחים להציל השמן	
שלה, ג	505
מי ישתה בקידוש שבבית הכנסת כשאין שם	
אורחים	רסט, א
122	

אבקת איפור

שימוש באבקת איפור (פודרה) ... שג, כה

245

אבקת חלב

להכין אבקת חלב לתינוק ... שכא, יד

413

אבקת טאלק

נתינת אבקת טאלק על בנד ... שב, ט

235

אגוזים

דין בורר באגוזים שנשכרו ... שיט, ו

387

לחבץ אגוזים בידו ... שיט, יז

391

לקלף אגוזים בידו ... שכא, יט

416

לרסק אגוזים עבור זקנים ... שכא, ח

408

לשחק באגוזים על גבי קרקע ... שלה, ה

521

פירוק אגוזים מקליפתן הירוקה

שיט, ו

387

ריסוק אגוזים בתוך מטלית ... שמ, יד

540

אדמה

לקנח ברנג אדמה ... שיב, ד

313

לשחק בכדור על אדמה ... שח, מה

296

מקל שיוצר חריץ באדמה ... שא, יז

213

אוהל

אוהל הפרוס טפח מערב שבת, הוספה עליו

שטו, א

332

אוהל למשחק ילדים ... שטו, יג

339

גדר אוהל ארעי ... שטו, ח

336

הנחת ספרים אחד על השני כשנוצר תחתם

אוהל

שטו, ז

335

העמדת מיטה כשנוצר מתחתיה אוהל

שטו, ג

333

העמדת שולחן בשבת כשנוצר תחתיו אוהל

שטו, ג

334

וילון שלפני הפתח ... שטו, א

331

כיסוי כלים ... שטו, ז

335

כסא העשוי פרקים, פתיחתו בשבת

שטו, ה

335

לבישת כובע ... שא, מ

222

להניח טלית על הכובע ... שא, מ

223

סטנדר הקבוע בכותל, פתיחתו וסגירתו

שטו, א

332

סידור חביות זה על זה כשנוצר תחתם אוהל

שטו, ו

335

עשיית גג ומחיצות ... שטו, א

331

עשיית מחיצה המגינה מפני החמה והגשמים

שטו, א

332

עשית מחיצה בפני ספרים ונר לצורך

שטו, א

332

תשמש המיטה ... שטו, א

332

פריסת טלית על גבי המיטה וכן כילת

שטו, י

337

חתנים ... שטו, י

337

פריסת טלית על ראשי הילדים בשמחת

שטו, א

332

תורה ... שטו, ט

336

פריסת משמרת ... שטו, ט

336

פתיחת עריסה ומיטה מתקפלת

שטו, ה

335

פתיחת שולחן מתקפל או הרחבת שולחן

שטו, ה

335

א

אבטיח

הסרת גרעין שנדבק לבגד ... שב, ב

230

ניעורו להסיר הגרעינים ... שיט, ד

386

אבידה

ע"ע מציאה

הכרזה על אבידה בשבת ... שו, יב

262

אבלים

אמירת מעין שבע בבית אבלים רסח, י

120

ניחום אבלים בשבת ... רפז, א

171

אבן

הטמנה באבנים ביו"ט שחל בע"ש

רנט, ו

86

יחוד אבנים שטמן בהם ... רנט, ב

85

כיבוד רצפה המרוצפת באבנים

שלז, א

516

כלכלה (קערה) שנפגמה וסתמה באבן

שט, ב

298

להכניס עמו אבנים לבית הכסא

שיב, א

312

לצדד אבנים כמין מושב לצורך עשית צרכיו

שיב, י

314

לשחק בחמש אבנים ... שח, מה

296

לשקע בדיעבד אבנים וקורות שפיסלום

רמד, ב

23

בשבת ... רמד, ב

23

מאורי האש בגוי שהדליק אש מאבנים

רחצ, ו

197

מאורי האש על אש מאבנים ... רחצ, ח

197

מוקצה בנדרבך של אבנים ... שח, כא

288

פינוי אבנים המפריעים לזריעה ... שלו

507

קוץ ואבן גדולה המונחים ברה"ר מלטולם

שח, יח

286

אבנט

יציאה ברצועות התלויות באבנט

שא, לט

222

נתינתו בתוך הבגד לכתחילה ... שז, ב

355

קשירת דלי באבנט ... שז, ד

355

אבני פלא

לשחק באבני פלא ... שיד, יב

330

אבק

הטמנה באבק דרכים ... שיח, ג

362

לברך על אבק בשמים ... רצז, ג

193

לכבד הבית מאבק ... רג, א

43

ללבוש בגד להגן מפני האבק ... שא, יד

212

ניעור בגד מן האבק ... שב, א

228

ניקוי אבק מהנעליים ... שב, א

229

אבקה

נתינת אבקה נמסה למים ... שכא, יד

412

נתינת אבקה על שיניים ותותבות

שיד, יב

330

פתיחת מיטה מתקפלת עבורו.
שטו, ה 335
קריאת שמות המוזמנים והאוכל מתוך הכתב
שז, יב 270

אזיקונים

שימוש באזיקונים
שיז, ז 357

אזיקים

אסיר, יציאה בכבלים
שא, יט 214

אטריות

לסוחטן מהשמן המובלע בהם
שכ, ז 399

איגרת

הנאה מאיגרת הבאה מוץ לתחום משום מוקצה
שז, יד 271
פתיחת איגרת
שמ, יג 539
קריאת איגרת בשבת
שז, יד 271

שליחת איגרת (וחפצים) ע"י גוי

חבילה שהובאה מחו"ל בשבת

רמז, א 34

מוליך מכתב בחינם
רמז, ד 35

נתינה לגוי ההולך מעצמו למקום פלוני

רמז, ה 35

נתינת מכתב לתיבת דואר בערב שבת וידוע שישלחו בשבת

רמז, א 34

שכירו לשנה או יותר
רמז, ו 35

שליחת איגרת במהלך השבוע

רנב, ב 48

שליחת איגרת ע"י גוי ושכרו לימים

רמז, ג 34

אילן

הנחת נר מבעוד יום על אילן
רעז, ד 151
העמדת ענפי אילנות במים בשבת

שלו, יא 514

השתמשות באילן ועשבים
שלו, א 509

השתמשות בשרשי אילן
שלו, ב 510

נגיעה באילן
שלו, יג 515

עלה לאילן האם יכול לרדת ממנו

שלו, א 509

שימוש בצידי אילן וצידי צדדים

שלו, יג 515

תלישה מאילן שהתייבש
שלו, יב 514

איפור

אכילת תותים לאשה שצובע שפתיה

שכ, כ 403

להתאפר בשבת

שג, כה | שכ, כ 403

אלבום

להסתכל באלבום תמונות
שז, טו 272

אמבולנס

מתי להזמין אמבולנס לילדות
של, א 475

אמבטי

האם מותר לתת מים באמבטי

שיח, יא, יב 373

לרחוץ באמבטי של גויים במצו"ש

שכו, יג 449

אמירה לגוי

ע"ע גוי

אמן

אחר ברכת הנאמרים באמת
רפד, ג 163

להשלמת מאה ברכות
רפד, ג 163

עניית אמן על ברכה בשידור חי

רצו, ח 192

ש"צ הגורם לעניית אמן שלא כהלכה

רפא, א 158

אמת המים

בהמה שנפלה לאמת המים, הוצאתה משם

שה, יט 256

דילוג מעל אמת המים
שא, ג 207

ההולך בדרך, לעבור דרך אמת המים

שא, ג 207

ההולך לדבר מצוה, כניסה לתוך אמת המים

שא, ד 207

אניה

ע"ע ספינה

אסלה

להוריד את המים על זבובים
שטז, ד 344

אפיה

ע"ע מבשל

דין אפיה אחר אפיה
שיח, ה 368

דין ביטול אחר אפיה
שיח, ה 367

דין צליה אחר אפיה
שיח, ה 368

עירה מכ"ר על דברים אפויים
שיח, י 373

אפר

דין נתינת מים לאפר
שכא, יג-טז 411

טלטול מחתה עם אפר
שי, ח 306

להוציא צנן הטמון באפר
שיא, ח 311

להטמין באפר חם
רנז, ג 78

ליתן אפר מקלה ע"ג מכה
שכה, כה 462

אציטון

להסיר לק ע"י אציטון
שג, כה 245

אקווריום

ע"ע דג

הוספת מים לאקווריום
שלו, יא 514

טלטול בשבת ויו"ט
שח, לט-מ 294

ארון

טלטול ארון כבד
שח, ב 277

להחשיך על התחום להביא ארון למת

שו, ג 259

עכו"ם שעשה ארון למת בשבת

שכה, יד 441

ארון קודש

להניח מעות בארון קודש
שלו, כא 500

לפרוס פרוכת לפני ארון הקודש

שטז, א 331

אריזות

ע"ע בונה, בכלים. סותר, בכלים

הפרדת גביעי לבן זה מזה
שיד, יב 330

כיסוי כלי הקשור בחבל, להתירו או לחותכו

שיד, ז 327

לסתור חוט ברזל או סרט פלסטיק הנמצא

על שקית
שיד, י 358

סגירת שקיות בחוט ברזל
שיז, ז 357

פתיחת אריזות קרטון ונילון שקיות

שיד, יב 330

פתיחת בקבוקים בשבת
שיד, יב 330

פתיחת פחית בשבת
שיד, יב 330

קלקול כלי לצורך שבת
שיד, א 324

ארנק

ע"ע כסף

המוצא ארנק בשבת, טלטולו
רסו, יג 115

טלטול ארנק
שי, ז 305

מי שהחשיך בדרך - ע"ע דרך

ארץ ישראל

עליה לארץ ישראל ע"מ לרדת האם יש בזה

מצוה
רמז, ד 39

קניית בית בארץ ישראל מגוי בשבת

שו, יא 262

אשה

אדם שעשה הבלדה האם יכול להוציא נשים

רצו, ח 191

אכילת תותים לאשה שצובע שפתיה

שכ, כ 403

אשה שהחלב מצער אותה האם מותרת

להוציאו
של, ח 479

אשה שהניחה מוקצה על גבי דבר של בעלה

שט, ד 300

האם אשה עבד וקטן עולין למנין שבעה

רפכ, ג 159

חובת נשים בקידוש
רעא, ב 124

חובתה בסעודה שלישית
רצא, ו 181

חיוב נשים בהבדלה
רצו, ח 191

יולדת - ע"ע יולדת

יציאה בתכשיטים
שג, א 238

יציאה לאשה במוך לנדוטה (פדים וכדומה)

שג, טו 242

לקדש אשה בשבת
שלט, ד 526

נר שבת - ע"ע נר שבת

ערכות בנשים
רעא, ב 125

קטן האם יכול להוציא אשה בקידוש

רעא, ב 125

אשווי גומות

ע"ע בונה

גריפת האבוס מתבן
שכד, טו 432

כיבוד (טיאטוא) קרקע מרוצפת ואינה

מרוצפת
שלו, ב 517

לשחק באגוזים ותפוחים בקרקע

שלה, ח 522

משחק כדור על גבי קרקע עפר ועל גבי

קרקע מרוצפת
שח, מה 296

ציוד חבית ע"ג קרקע
שלו, ד 518

שטיפת בית
שלו, ג 518

שפשוף רוק ברגליו
שטז, יא 349

אשפה

כלי שנורק לאשפה אם הוא מוקצה

שח, ז 282

לטלטל פח אשפה לחוץ
שח, לד 293

אתה חוננתנו

ע"ע תפילה, ערבית של מוצאי שבת

אתרוג

נתינת תפוח ליד אתרוג כדי להצהיבו

שכ, יט 403

ב

בגד

בורר בבגדים שיט, ג 384
הידוק חוט שמצמיד השרוול ליד

הלוקט יבלות מהבגד שכ, ב 229
הליכה בבגד רטוב שא, מה 224
טלטול בגד שעטנו בשבת שכ, מז 296
כלי שמלאכתו להיתר שכ, ד 280
לולף חומץ על בגדי המת שיא, ז 310
לחמם בגד ליתנו על בטנו שכו, ו 446
ליטול את הבגד מע"ג הקנה שכ, טז 285
לכבד בית ע"י בגד שלז, ב 516
לכתוש פלפלים בתוך בגד שכא, ז 408
לנגב ידיים בבגד שכ, י 236
לנער בגד מפרעושים שטז, ט 347
לצבוע את הפנים בבגד עם סרק

שג, כה 245
לשטוח בגד ע"פ חבית שטו, יג 338
לשרות בגד העשוי מניילון וכיוצ"ב
שכ, יב 236
לתת בגד ע"פ חבית שכ, טו 400
לתת לגוי בגד למכור שז, ד 267
מוקצה בחתיכת בגד ג' על ג' אצבעות

שח, נב 297
מתיחת חוט תפירה שבבגד שנתרופף
שמ, ו 538
ניעור וניקוי אבק מהבגד שכ, א 229
נתינת בגד לקנה דם שכח, מה 471
נתינת חתיכת בגד על המכה שכח, כג 462
פתיחת בית הצוואר של בגד שקשרו או
תפרו הכובס או האומן שיז, ג 355
קורע בבגדים שמ, יד 540
קיפול בגדים בשבת שכ, ג 230
תלית בגדים ליבוש שא, מה 224

בוילר

ע"ע דוד שמש

בונה

אב המלאכה והתולדות שיד 322
אשווי גומות - ע"ע אשווי גומות
ביטול כלי מהיכנו - ע"ע ביטול כלי מהיכנו.
רסה, ג 109

בכלים

בונה וסותר בכלים שיד, א 323
החזרת עדשת משקפיים למקומה
הפרדת גביעי לבן זה מזה שיד, יב 330
הרחבת נקב ישן שיד, ג 326
הרכבת משחקי הרכבה כגון לגו וכדומה.
שיד, יב 330

התקוע עץ בעץ חייב משום בונה.

שיג, ט 321
חותך קיסם לחצוץ בו שיניו

שכב, ה 420
יישור משקפיים והאפונים שיד, יב 330
כיוון שעון בשבת שיד, יב 330
להחזיר בשבת דלת של תיבה שידה
ומגדל שנתפרקה שכ, ט 282
להתזיז ראש החבית בסייף שיד, ו 327
לחזור ולסתום התנור בשבת רנט, ז 87
לסתור חוט ברזל או סרט פלסטיק
הנמצא על שקית שיד, י 358
לקלוע ולסתור שערות בשבת

שג, כו 246
מטה וכוס של פרקים הרכבתם ופירוקם
שג, ו 320
מתי יש חיוב דאורייתא בבונה בכלים
שיד, א 323
ניפוח כרית שיד, יב 330, 538
נתינת אבקה על שיניים תותבות
המהדקות אותם שיד, יב 330
נתינת שועה או שמן נקב החבית

שיד, יא 329
סטנדר הגבהות והנמכתו שיד, יב 330
ספסל שנשמט אחד מרגליו החזרת הרגל
בצורה רפויה

שח, טז 286 | שיג, ח 321
עשיית נקב בחבית שיד, א 324
עשית מרוב לחבית יין מקנה והדס
שיד, ה 326
עשית נקב בחבית שיד, א, ו 324, 327
פתיחת אריות קרטון ונילון שקיות
וקופסאות שיד, יב 330

פתיחת בקבוקים בשבת שיד, יב 330
פתיחת נקב שנסתם שיד, ב 325
פתיחת פחית בשבת שיד, יב 330
קלקול כלי לצורך שבת שיד, א 324
שבירת חרס וקריעת נייר כדי להשתמש
בשבירים שמ, יג 539
תיקון כלי מאוכלי בהמה שכב, ד 419

בקרע

דלת או חלון שיצאו ממקומם, החזרתם.
שיג, א 318
חצר שנתקלקלה בגשמים לורות בה תבן

שיג, י 321
יציקת מים על יציקת ביטון על ידי גוי
בשבת רמד, ד 24
כיסוי בור ודות נטילתם והחזרתם
שח, י 283 | שיד, י 328
להדביק מתלה לקיר שיד, יב 330
לפתוח סתימה בכיור שיד, יב 330
לצדד אבנים כמין מושב לצורך עשית
צרכיו שיכ, י 314
מיעור קשים ועשבים שעלו בצניור
ומפריעים למים לעבור שלז, ט 513
סכין התחוב בכותל לשולפו

שיד, יב 329
פקק החלון קנה ונגר (מנעולים של הדלת)
שיג, א 316

קורה שנשברה בשבת סמיכתה

שיג, ז 321
קינחו טיט שעל גבי רגלו ומנעלו בכותל
ובקרע שכ, ו 231
רחבה שאחורי הבתים פתיחת וסגירת
הדלת בהם שיג, ג 318
תיקון ציר שיג, ה 319

מכה בפטיש

אב המלאכה והתולדות שכ 227
הלוקט יבלות מהבגד שכ, ב 229
הפרדת דפי ספר שהגיעו מחוברים מבית
הדפוס שמ, יד 540
כלי שנתרועע נטילת חלק ממנו כדי
להשתמש בו שכ, מד 295
מכה בפטיש באוכלין שיד, ד 366
מלאכת מכה בפטיש שמ, ד 537
נתינת מוכין לכרית שמ, ח 538
פתיחת בית הצוואר של בגד שקשרו או
תפרו הכובס או האומן שיז, ג 355

בוץ

הסרת בוץ שנדבק בנעליים שכ, ו 230

בור

חיובו משום בונה שיד 322
לטלטל כיסוי בור שח 275
לכסות בור או לפותחו שיד, י 328

בורסה

ע"ע השקעות

קניית מניות בחברות המחללות שבת
שז, יד 263

בורר

אב המלאכה והתולדות שיט 381
איסור מחבץ שיט, יז 391
בורר בכף ומזלג שיט, א 382
בורר במין אחד שיט, ג 384
ברירה בשני מיני אוכלים שיט, ג 383
ברירה בשני מיני דגים שיט, ג 384
ברירה יותר ממה שצריך לצורך אורחים
שיט, א 383
ברירה לאלתר שיט, א 382
ברירה ע"י מפה בשעת השתיה עצמה
שיט, טז 391
ברירה ע"י עירוי מכלי שיט, יד 390
ברירת ביצה חלמון מחלבון שיט, טו 391
ברירת המים שע"ג הלבן והשמנת
שיט, ד 386
ברירת השמן שבטונה וכן המים שבמלפפון
חמוץ שיט, ד 386
ברירת עלי חסה מקולקלים מטובים
שיט, א 383
ברירת פסולת מאוכל בשבת ויו"ט
שיט, ד 385
ברירת שני מינים כדי לאוכלם לאחר זמן
שיט, ג 384
הסרת זבוב מכוס משקה
שיט, ד, טז 386, 391
הסרת עצמות מהדג שיט, ד 386
הסרת תווית המאפיה מעל גבי לחם